

แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยว
คุณภาพ

โดย
นางสาวศุภนิดา อิศราพรไพฑูรย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

DEVELOPMENT APPROACH FOR BAN-HUA-AO ORGANIC FARMING
COMMUNITY ENTERPRISE TOWARDS QUALITY DESTINATION

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Arts (Public and Private Management)
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2020
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การ เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ
โดย	ศุภนิดา อิศราพรไพฑูริย์
สาขาวิชา	การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญา มหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สวรรยา ธรรมอภิพล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนัสกร สิมะขจรบุญ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวรรยา ธรรมอภิพล)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(รองศาสตราจารย์ ดร.คนางค์ คันธมธูรพจน์)

621220012 : การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว, การท่องเที่ยวโดยชุมชน, แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

นางสาว ศุภนิดา อิศราพรไพฑูรย์: แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สวรรยา ธรรมอภิพล

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการณ์การท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว และ 3) หาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ ดำเนินการศึกษาโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ประธานและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ผู้นำกลุ่มประจําฐานกิจกรรม ประชาชนชุมชนบ้านหัวอ่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนักท่องเที่ยว รวม 37 คน ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล วิเคราะห์เชิงคุณภาพและนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาความผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในวิสาหกิจชุมชนฯ โดยประยุกต์จากหลัก 4m และ 7S McKinney's Model พบจุดแข็งด้านโครงสร้างกลุ่มชัดเจน มีการกำหนดกลยุทธ์องค์กร ค่านิยมความซื่อสัตย์และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การวางระบบการบริหารงาน ผู้นำกลุ่มเสียสละและมีภาวะผู้นำ และเงินทุนเพียงพอ ส่วนจุดอ่อนเรื่องบุคลากรน้อยและสูงอายุ ขาดทักษะการใช้เทคโนโลยี เมื่อวิเคราะห์ PESTLE พบโอกาสจากนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวจากภาครัฐ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การมีกฎระเบียบรับรองผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ และที่ตั้งที่และสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยว ส่วนอุปสรรคมาจากโรคโควิด19 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงสู่สังคมผู้สูงอายุ และเมื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนฯ สู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ ด้วยการบูรณาการข้อมูลความพึงพอใจนักท่องเที่ยวและจากสภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน พบแนวทางการพัฒนาสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ 4 ด้าน คือ 1) ด้านสุขอนามัยและความปลอดภัย ทั้งมาตรการรักษาความสะอาด การป้องกันและควบคุมโรค 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับกับนักท่องเที่ยวกลุ่มหลักที่เป็นผู้สูงอายุในอนาคต 3) ด้านคุณภาพนักท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและลักษณะประชากรของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป 4) ด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ ให้เข้าถึงได้ง่าย ส่วนในอีก 5 มิติ ได้แก่ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชุมชน ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ ด้านบุคลากรที่มีองค์ความรู้ ด้านการบริหารจัดการและการกระจายรายได้ และด้านความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว เป็นด้านที่ทางวิสาหกิจชุมชนฯ มีการดำเนินงานที่มีคุณภาพ

621220012 : Major (Public and Private Management)

Keyword : DEVELOPMENT APPROACH, BAN-HUA-AO ORGANIC FARMING COMMUNITY ENTERPRISE, COMMUNITY TOURISM, QUALITY DESTINATION

MISS SUPANIDA ITSAPORNPAITON : DEVELOPMENT APPROACH FOR BAN-HUA-AO ORGANIC FARMING COMMUNITY ENTERPRISE TOWARDS QUALITY DESTINATION

THESIS ADVISOR : ASSISTANT PROFESSOR SAWANYA THAMMAAPIPON, Ph.D.

The purposes of this research were to 1) study the tourism situation of Ban-Hua-Ao Organic Farming Community Enterprise. 2) study the satisfaction of tourists who travel to Ban-Hua-Ao Organic Farming Community Enterprise and 3) study the development approach in Ban-Hua-Ao Organic Farming Community Enterprise towards Quality Destination. The study by in-depth interview method with information providers include: president and member of Ban-Hua-Ao Organic Farming Community Enterprise, people in Ban Hua Ao community, staff of relevant departments in the area and 37 tourists. Check the validity and analyze qualitative data, Present of the description. The results found the circumstances of Ban-Hua-Ao Organic Farming Community Enterprise tourism has internal environment, Applied from 4m and 7S McKinney's Model as the strengths included group structure with the explicit tasks and roles, strategies, core values, group leader, and administrative system. On the other hand, its weakness is lack of communication skills/technological utilization and few number of group members. The external circumstances, applied from PESTLE found that as opportunities are policies from government, technology, regulations to certify organic farming, and location. The threats found from COVID 19, the changes of economy, society, and tourism behaviors. And when studying the development of community enterprises into becoming a Quality Destination by integrating tourist satisfaction data and from current operating conditions found the Development approach to Quality Destination there should be a concrete development in 4 areas which are 1) Hygiene and safety 2) Facilities 3) Quality, tourists should develop tourist attractions in accordance with the needs of quality tourists in various dimensions. 4) Public relations communication and skills of technology. The other 5 dimensions are conservation of natural resources, culture etc. Quality of products and services Personnel with knowledge Management and income distribution And fairness for tourists is the aspect that the community enterprise Quality operation.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สวรรยา ธรรมอภิพล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้อนุเคราะห์และเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ในการให้ คำปรึกษา แนะนำปรับปรุงในจุดบกพร่องต่างๆ ในการศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลมาโดยตลอด รวมทั้ง ผู้ช่วย ศาสตราจารย์ ดร.พนัชกร สิมะขจรบุญ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. คณางค์ คันธมธูรพจน์ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนวคิด และข้อเสนอแนะ ที่เป็น ประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้วิจัย ในการแก้ไข ปรับปรุงให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากรที่ได้ประสิทธิ ประสาทวิชาความรู้ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้วิจัย ในการนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในการ วิจัยจนการทำวิจัยครั้งนี้เสร็จไปด้วยดี รวมทั้งขอบพระคุณครอบครัวที่คอยสนับสนุน ส่งเสริมและให้ กำลังใจ ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐและ ภาคเอกชน มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกคนที่ให้ความเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือ และมีมิตรภาพที่ดีเสมอมา ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้สละเวลาให้ข้อมูล และให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง ในการเก็บข้อมูลการวิจัย ส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยจนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จเป็นอย่างดี

ศุภนิดา อิศราพรไพฑูรย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
3. ขอบเขตการศึกษา.....	4
4. ขั้นตอนของการศึกษา.....	5
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
6. นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
1. แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	8
2. แนวคิดแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ.....	12
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม.....	25
4. แนวคิดทฤษฎีความพึงพอใจ.....	33
5. บริบทวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว.....	37
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42

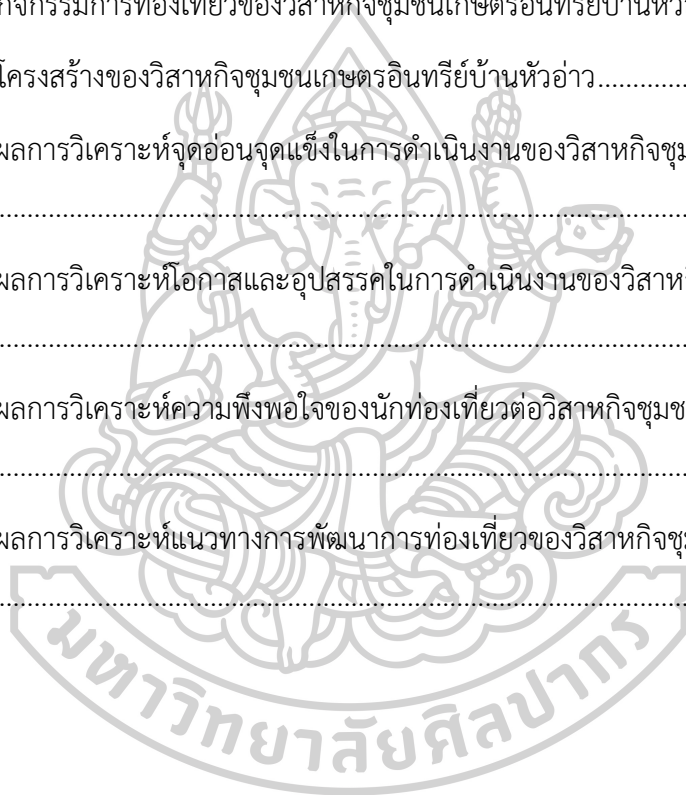
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	46
1. เกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่	46
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	47
3. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือการวิจัย.....	49
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล	50
5. การวิเคราะห์ข้อมูล	51
6. การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลและบทบาทผู้วิจัย	51
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
ส่วนที่ 1 สภาพการณ์การท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว	52
ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว	71
ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็น แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ	82
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะการศึกษา.....	87
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	87
5.2 อภิปรายผลการศึกษา	89
5.3 ข้อเสนอแนะการศึกษา.....	92
รายการอ้างอิง	95
ภาคผนวก.....	92
ประวัติผู้เขียน.....	110

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 องค์ประกอบของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ	19
ตารางที่ 2 องค์ประกอบของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ชุมชน ท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าว.....	27
ตารางที่ 3 ตารางการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT).....	32
ตารางที่ 4 ตารางกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้นำกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว	47
ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการดำเนินงานภายในของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ บ้านหัวอ่าว.....	62
ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการดำเนินงานภายนอกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้าน หัวอ่าว.....	69
ตารางที่ 7 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้าน หัวอ่าว.....	80
ตารางที่ 8 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว.....	85
ตารางที่ 8 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว.....	85

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	7
ภาพที่ 2 แสดงอาณาเขตที่ตั้งชุมชนบ้านหัวอ่าว.....	37
ภาพที่ 3 ภาพแผนที่วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว.....	39
ภาพที่ 4 ภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว.....	41
ภาพที่ 5 ภาพโครงสร้างของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว.....	53
ภาพที่ 6 สรุปผลการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว.....	88
ภาพที่ 7 สรุปผลการวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว.....	89
ภาพที่ 8 สรุปผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว	87
ภาพที่ 9 สรุปผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว.....	89

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของหลายประเทศทั่วโลก จากรายงานขององค์การการท่องเที่ยวโลก (The United Nations World Tourism Organization: UNWTO) พบว่าในปี 2558 การท่องเที่ยวทั่วโลกมีมูลค่าการท่องเที่ยวประมาณ 7.86 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 9.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศทั่วโลก (Gross Domestic Product: GDP) และมีการเติบโตจากปี 2550 ซึ่งมีมูลค่าอยู่ที่ 6.33 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ ร้อยละ 3 ต่อปี (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างมาก โดยในปี พ.ศ. 2559 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย มีมูลค่า 1.29 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 9.20 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) และคาดการณ์ว่า ในปี พ.ศ. 2560 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยจะมีมูลค่าเพิ่มขึ้นเป็น 1.41 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 9.30 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ อีกทั้งมีการเติบโตโดยเฉลี่ยร้อยละ 6.7 ต่อปี ต่อเนื่องไปถึงปี พ.ศ. 2570 ซึ่งจะทำให้ในปี พ.ศ. 2570 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะมีมูลค่าประมาณ 2.71 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 14.30 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (กรมการท่องเที่ยว, 2561)

การขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวประเทศไทยส่งผลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ นอกจากจะสร้างรายได้โดยมีมูลค่าเป็นอันดับหนึ่งของการค้าบริการรวมของประเทศแล้ว ยังก่อให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวอีกมากมาย เช่น ธุรกิจโรงแรมและที่พัก ภัตตาคาร ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก การคมนาคมขนส่ง เป็นต้น ก่อให้เกิดการกระจายของรายได้สู่ภาคธุรกิจต่างๆ รวมถึงชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน กำหนดกิจกรรม ทิศทางการท่องเที่ยว รวมถึงการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของชุมชน ที่ผ่านมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการเติบโตขึ้นมากจากการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว โดยจากสถิติของจำนวนนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการเติบโตในทุกจังหวัด สำหรับการท่องเที่ยวในเมืองหลักปี 2561 มีจำนวนนักท่องเที่ยวรวมประมาณ 212 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วน 70.24% ของทั้งประเทศ ส่วนการท่องเที่ยวในเมืองรอง

มีจำนวนนักท่องเที่ยวรวมประมาณ 90 ล้านคน คิดเป็น 29.76% สร้างรายได้ประมาณ 2.66 แสนล้านบาท (สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2563)

เช่นเดียวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถสร้างรายได้จากท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในช่วงปี 2557-2561 เติบโตเฉลี่ยในอัตราร้อยละ 11.09 ต่อปี โดยในปี พ.ศ. 2561 รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทย ประมาณ 1,068,190 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.94 เมื่อเทียบกับปี 2560 (ทริสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์และสิทธิการเช่าอุตสาหกรรม, 2563) ส่งผลดีทางเศรษฐกิจต่อชุมชนจากรายได้ที่เกิดจากการจำหน่ายอาหาร ของฝาก ของที่ระลึก ที่พัก ฯลฯ ส่งผลดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีในชุมชน ทำให้เกิดความเข้มแข็งในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบกับที่ผ่านมาภาครัฐมีมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวภายในประเทศโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ที่สนับสนุนส่วนลดค่าที่พัก ค่าอาหารและค่าเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว และเงินสนับสนุนค่าตัวเครื่องบิน ทำให้ภาคการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ยกระดับเศรษฐกิจชุมชนได้เป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ตามแม้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยเฉพาะการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะมีการขยายตัวและเติบโตขึ้นเป็นอย่างมาก แต่ก็ยังต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคจากปัจจัยภายนอกไม่ว่าจะเป็นปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญในเรื่องสุขอนามัยและความปลอดภัยมากขึ้นทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเป็นแบบเอฟไอที (FIT : Free Independent Traveler) ที่เป็นลักษณะการท่องเที่ยวที่เน้นความเป็นอิสระในการจัดการเดินทางท่องเที่ยวด้วยตัวเอง ทั้งเรื่องค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การจองที่พัก และจุดมุ่งหมายของสถานที่ไปเยือน (ซี หลี, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับความคาดหวังด้านการบริการและคุณค่าทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มากขึ้นตามไปด้วย จะเห็นว่าการเติบโตของชนชั้นกลางซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความเต็มใจในการใช้จ่ายระหว่างการท่องเที่ยวในระดับสูงจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าและความคุ้มค่าของเงินที่ใช้จ่ายในการท่องเที่ยว โดยมีแนวโน้มการเติบโตเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 5 ต่อปี ในช่วงปี พ.ศ. 2552 – 2573 (กรมการท่องเที่ยว, 2561) การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยว จึงเป็นสิ่งที่ผู้ให้บริการควรคำนึงถึงเพื่อรองรับกับกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มหลักในอนาคต

วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ตั้งอยู่ที่ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นชุมชนที่มีการบริหารชุมชนอย่างเข้มแข็งจนได้รับรางวัลพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” จากกระทรวงมหาดไทย ประจำปี พ.ศ. 2557 และเป็นศูนย์เรียนรู้การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ความยั่งยืน และได้ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยอาศัยทรัพยากรธรรมชาติใน

ชุมชน คือ สวนผลไม้ และวัฒนธรรมวิถีชีวิตชุมชนในการดำเนินกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนผ่าน การท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมศึกษาวิถีชุมชนเกษตรอินทรีย์ กิจกรรมเก็บผลผลิตในสวน กิจกรรม การล่องเรือชมสวน กิจกรรมการปลูกผักและผลไม้อินทรีย์ เป็นต้น โดยจากสถิติการเพิ่มขึ้นของรายได้ ในช่วงปี 2561- 2562 มีการเติบโตเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 52.38 เมื่อเทียบกับปี 2560 (กรมการพัฒนาชุมชน, 2562)

อย่างไรก็ตามแม้ว่าวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว จะมีการเติบโตจากการ ท่องเที่ยว แต่จากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และ เทคโนโลยี รูปแบบและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว รวมถึงจากเทรนด์การท่องเที่ยวที่ เปลี่ยนไปเป็นการท่องเที่ยวด้วยตนเองและการให้ความสำคัญกับเรื่องสุขอนามัยและความปลอดภัย (Safety and Hygiene) ทำให้การท่องเที่ยวชุมชนจำเป็นต้องมีการปรับตัวในด้านต่างๆ เพื่อรองรับ กับการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ สามารถสนองตอบความต้องการ ของนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มชนชั้นกลางซึ่งมีแนวโน้มกำลังเติบโตมากขึ้นเรื่อยๆ ในอนาคตและยังเป็น กลุ่มที่มีความเต็มใจในการใช้จ่ายระหว่างการท่องเที่ยวในระดับสูง และให้ความสำคัญกับความคุ้มค่า ของเงินที่จ่ายไปกับคุณภาพของสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว และเพื่อให้สอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 ในยุทธศาสตร์ที่ 3 ว่าด้วย เรื่อง “การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและการแข่งขัน” ซึ่งมีการส่งเสริมให้เกิดการสร้างรายได้ จากการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตได้อย่างเข้มแข็ง สอดคล้องกับการ ขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพที่เติบโตอย่างมีคุณภาพบนพื้นฐานความ เป็นไทย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่าง ยั่งยืน (กรมการท่องเที่ยว, 2561)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนของวิสาหกิจชุมชนเกษตร อินทรีย์บ้านหัวอ่าว ว่ามีจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคเรื่องใดบ้าง ความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวที่มีต่อวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว และแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ เพื่อก่อให้เกิดชุมชนท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ทั้งทางด้านความปลอดภัย สุขอนามัย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการบริหารจัดการชุมชน ท่องเที่ยว สินค้า การบริการที่มีคุณภาพ เกิดการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างคุ้มค่า บุคลากรทางการท่องเที่ยวมีมาตรฐาน สร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงช่วย ยกกระดับคุณภาพการท่องเที่ยว และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้มีรายได้เกิดความเข้มแข็งทาง เศรษฐกิจ สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมให้ประเทศไทยมีความเข้มแข็งทาง เศรษฐกิจ มั่งคั่ง สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

2. ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์การท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

3. ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตเชิงเนื้อหา

ศึกษาสภาพการณ์การท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ทั้งสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว (สังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง ที่ตั้ง) และสภาพแวดล้อมภายในของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว (โครงสร้างกลุ่ม กลยุทธ์การดำเนินงานของกลุ่ม ระบบการบริหารจัดการ สมาชิกกลุ่ม ทักษะความสามารถของสมาชิก ค่านิยมร่วมของสมาชิกกลุ่ม ลักษณะการทำงานของกลุ่มผู้นำ วัสดุอุปกรณ์ของกลุ่ม งบประมาณหรือเงินทุน) เพื่อให้ทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคของการท่องเที่ยวโดยชุมชนของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ดำเนินการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมถึงศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเป็นประโยชน์ในกำหนดแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการบริการด้านต่างๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความพึงพอใจสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

ขอบเขตเชิงประชากร

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้เสียของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวที่มีการคัดเลือกแบบเจาะจง ทั้งหมด 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) ประธานและสมาชิกผู้เป็นแกนนำหลักในการจัดกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว 2) ผู้นำกลุ่มประจำฐานกิจกรรม 3) ประชาชนที่อยู่ในชุมชนบ้านหัวอ่าว 4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามพราน สำนักงานเกษตรอำเภอสามพราน และองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง และ 5) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

ขอบเขตเชิงพื้นที่

วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว หมู่ที่ 5 ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ขอบเขตเชิงเวลา

ดำเนินการศึกษาตั้งแต่เดือนตุลาคม 2563- เดือนพฤษภาคม 2564 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกในเดือนกุมภาพันธ์ 2564 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 8 เดือน

4. ขั้นตอนของการศึกษา

ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารข้อมูลทุติยภูมิ เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวคิดแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม แนวคิดทฤษฎีความพึงพอใจ บริบทพื้นที่ศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดกรอบความคิดในการศึกษา
2. เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก
3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
4. การสรุปผลการศึกษา
5. การเสนอแนะ ตามกรอบแนวคิดการวิจัย

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงสภาพการณ์การท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวว่ามีจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค เป็นอย่างไร เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางแก้ไข ปัญหาเพื่อลดจุดอ่อนและลดอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์
2. ทราบถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยววิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการบริการด้านต่างๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ
3. ทราบถึงแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ และบูรณาการความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ในระดับชุมชน และตำบลเพื่อให้เกิดการพัฒนาท่องเที่ยวชุมชนสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

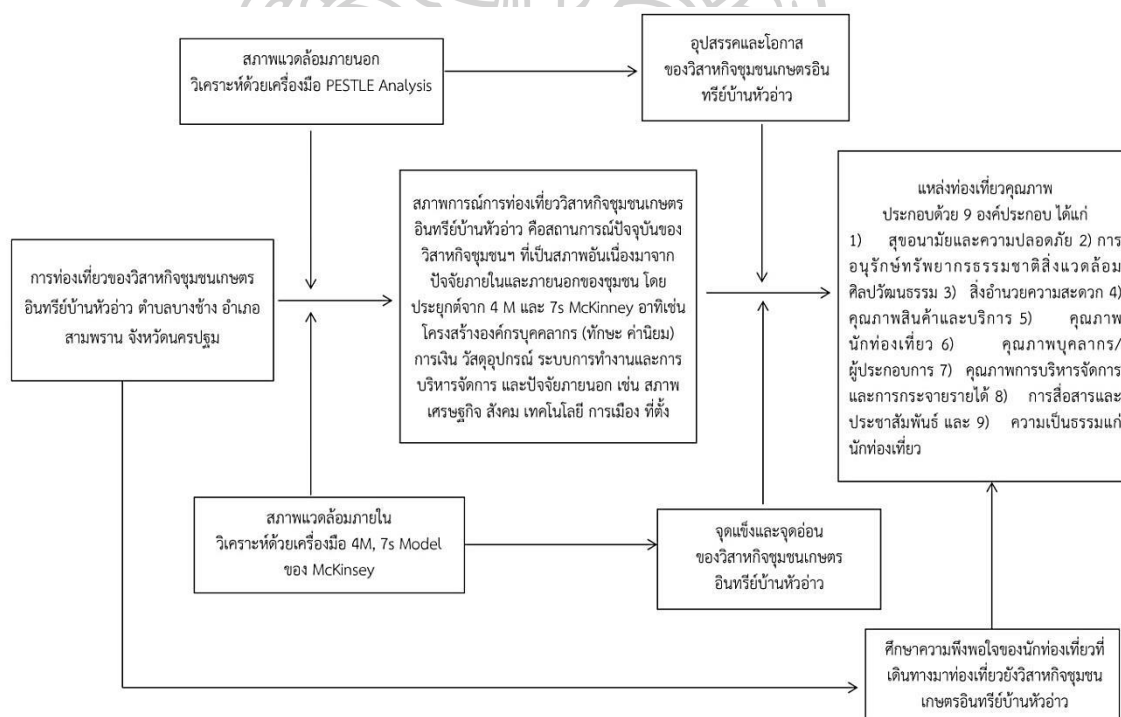

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว** หมายถึง วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
2. **การท่องเที่ยวโดยชุมชน** หมายถึง รูปแบบการท่องเที่ยวที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน กำหนดกิจกรรม ทิศทางการท่องเที่ยว รวมถึงการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาวิถีชีวิตชุมชนที่สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนในด้านเศรษฐกิจการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ด้านสังคมที่เข้มแข็ง และด้านสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน
3. **สภาพการณ์การท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว** หมายถึง สถานการณ์ปัจจุบันของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ที่เป็นสภาพอันเนื่องมาจากปัจจัยภายในของชุมชน โดยประยุกต์จากแนวคิด 7-S ของ Mckinsey และแนวคิดทฤษฎีของ 4M ซึ่งวิเคราะห์ได้ 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) โครงสร้างของกลุ่ม 2) กลยุทธ์การดำเนินงานของกลุ่ม 3) ระบบการบริหารจัดการ 4) สมาชิกกลุ่ม 5) ทักษะความสามารถของสมาชิก 6) ค่านิยมร่วมของสมาชิกกลุ่ม 7) ลักษณะการทำงานของผู้นำกลุ่ม 8) วัสดุอุปกรณ์ของกลุ่ม และ 9) งบประมาณหรือเงินทุน ทำให้วิสาหกิจชุมชนฯ สามารถวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งในการดำเนินงานของตนเอง เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางดำเนินงานสู่เป้าหมายของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ
4. **แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ** หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพมาตรฐานในมิติต่างๆ ทั้งด้านความปลอดภัยและสุขอนามัย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบุคลากร ด้านสินค้าของที่ระลึก ด้านการวางแผนด้านการเงิน ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ รวมถึงด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด คุ่มค่า ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกพึงพอใจเกิดการใช้จ่ายตามราคาแหล่งท่องเที่ยวที่กำหนด และเน้นการมีส่วนร่วมภายในชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การจัดทำแนวทางการพัฒนาการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ จำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการณ์การการท่องเที่ยวโดยชุมชนของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ทั้งสภาพแวดล้อมภายในเพื่อทำให้ทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของชุมชน เพื่อให้ชุมชนรู้ถึงสถานภาพของตนเองที่ชัดเจนว่าเป็นอย่างไร และศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อทำให้ทราบถึงโอกาสและอุปสรรค เพื่อให้ชุมชนรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นภายนอกชุมชน ทั้งที่เกิดขึ้นแล้วและมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ล้วนมีผลต่อชุมชน รวมถึงศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ อันประกอบไปด้วย 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สุขอนามัยและความปลอดภัย 2) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชุมชน 3) สิ่งอำนวยความสะดวก 4) คุณภาพสินค้าและบริการ 5) คุณภาพนักท่องเที่ยว 6) คุณภาพบุคลากรและผู้ประกอบการ 7) คุณภาพการบริหารจัดการ การกระจายรายได้ 8) การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ และ 9) ความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมความต้องการของนักท่องเที่ยวและกระแสการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป ดังกรอบแนวคิดภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและรวบรวมแนวคิดทฤษฎี บริบทพื้นที่ศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ในประเด็นต่อไปนี้

1. แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. แนวคิดแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม
4. แนวคิดทฤษฎีความพึงพอใจ
5. บริบทวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1.1. ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากการศึกษาความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของนักวิชาการท่านต่างๆ ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้โดยสรุปได้ดังนี้

พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์ (2553) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ชุมชนกำหนดกระบวนการ รูปแบบทิศทางการท่องเที่ยวของตนเองโดยชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว และมีส่วนได้ส่วนเสียที่เกิดจากการท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีลักษณะพิเศษในรูปแบบการบริหารจัดการโดยชุมชนดำเนินการเป็นหลัก

อรุณี อินทรไพโรจน์ และคณะ (2562) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นเจ้าของดำเนินการ บริหารจัดการด้วยความร่วมมือในระดับชุมชน โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และความยั่งยืน เพื่อให้ผู้มาเยือนได้เรียนรู้เกี่ยวกับชุมชน และวิถีชีวิตท้องถิ่น ซึ่งเมื่อพิจารณาภาพรวมพบว่าการท่องเที่ยวชุมชนประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติในการผลิตและคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน มีวัฒนธรรมประเพณี ขนบธรรมเนียมที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

2) ด้านองค์กรชุมชน มีระบบสังคมที่คนในชุมชนรับรู้ร่วมกัน ในกระบวนการพัฒนาชุมชน และสมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

3) ด้านการจัดการ ชุมชนมีการกำหนดหลักเกณฑ์ กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว มีองค์กรหรือกลไกในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว สามารถบูรณาการท่องเที่ยวและกระจายรายได้ที่เป็นธรรม มีกองทุนเอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

4) ด้านการเรียนรู้ ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นการสร้างการเรียนรู้ ความเข้าใจในวิถีชีวิต วัฒนธรรม และเกิดการเรียนรู้ระหว่างชุมชนกับผู้มาเยือน ในการสร้างจิตสำนึก การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สุดถนอม ต้นเจริญ (2560) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวชุมชนหมายถึง การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือความเป็นเจ้าของร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดเป้าหมาย และทิศทางการดำเนินการ ซึ่งสะท้อนถึงความภาคภูมิใจในความเป็นชุมชน และส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม รักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยมีผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์โดยตรงแก่ชุมชนในส่วนของ การสร้างงานสร้างรายได้อย่างเป็นธรรม

พิทักษ์ ศิริวงศ์ และคณะ (2559) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวชุมชนหมายถึง เรื่องของการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน เพื่อประโยชน์แก่ชุมชน เป็นการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวที่มาเยือน ในการที่จะดูแลรักษาทรัพยากรด้านต่างๆ ของชุมชน ที่มีอยู่แล้ว และพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ดร.รชนี เอมพันธุ์ (2550) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวชุมชนหมายถึง การท่องเที่ยวที่ชุมชนมีการดำเนินการเองนับตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการและการติดตามผล เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รักษาสภาพแวดล้อม ตลอดจนการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมในชุมชน และเพื่อบรรลุเป้าหมายพื้นฐานด้านเศรษฐกิจพอเพียง

จากทรรศนะของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) ได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยว ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน กำหนดกิจกรรม ทิศทางการท่องเที่ยว รวมถึงการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีการเรียนรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ ภูมิปัญญา วิถีชีวิตชุมชนที่สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและ วัฒนธรรมของชุมชน เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนในด้านเศรษฐกิจการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ด้านสังคมที่เข้มแข็ง และด้านสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

1.2. รูปแบบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่มีลักษณะพิเศษ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงาน และจิตอาสา

1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือการร่วมกันเรียนรู้และแลกเปลี่ยนระหว่างชุมชน และนักท่องเที่ยว เป็นการแบ่งปันประสบการณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม หรือภูมิปัญญาต่างๆ ของชุมชนโดยนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนจะเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมนั้นๆ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจากการท่องเที่ยว

2) การศึกษาดูงาน คือการศึกษาดูงานในรูปแบบกระบวนการเรียนรู้จากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ เช่นด้านการเกษตรอินทรีย์ ด้านศิลปวัฒนธรรม โดยในการศึกษาดูงานจะมีทั้งการบรรยาย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้นักท่องเที่ยวได้สอบถาม เพื่อเกิดความรู้ความเข้าใจ และนำสิ่งที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาดูงาน

3) จิตอาสา คือรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นกิจกรรมเพิ่มเติมสำหรับอาสาสมัครที่ต้องการประสบการณ์ที่แปลกใหม่ หรือการร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน เช่น การวาดภาพ กระจาดข้าวสิ่งของ หรือการใช้ภาษาในการสื่อสาร เพื่อเป็นการเพิ่มทักษะและประสบการณ์ชีวิตให้แก่นักท่องเที่ยว

1.3. องค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากการศึกษาองค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของนักวิชาการท่านต่างๆ ได้โดยสรุปได้ดังนี้

พจนา สวนศรี และสมภพ ยี่จ่อหอ (2556) กล่าวว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านองค์กรชุมชน ด้านการจัดการ และด้านการเรียนรู้

ณัฐพัชร มณีโรจน์ (2560) กล่าวว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนประกอบด้วย 8 องค์ประกอบได้แก่

1) สิ่งดึงดูดใจ คือทรัพยากรธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชนล้วนเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยว ทูทางสังคม และทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ วัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นนั้นๆ วิธีการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ การดำรงอยู่ด้วยการพึ่งพาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ในท้องถิ่นอย่างยั่งยืนรวมถึงการท่องเที่ยวยังช่วยสร้างความภาคภูมิใจให้เกิดขึ้นกับเจ้าของภูมิปัญญาและชุมชน

2) กิจกรรมการท่องเที่ยว เน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมแก่นักท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวมีบทบาทในการได้ทดลองทำกิจกรรมต่างๆ มากกว่าที่จะเป็นผู้รับชม เพื่อเป็นการสร้างความประทับใจและประสบการณ์เรียนรู้ใหม่ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว

3) องค์กรชุมชนและเจ้าของภูมิปัญญา จัดตั้งกลุ่มในชุมชนที่เข้มแข็ง ประสานงานกันอย่างเป็นระบบ มีความเข้าใจอันดีต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน บันทึกหรือจัดทำฐานข้อมูลต่างๆ และยินดีที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับสมาชิกในชุมชนและนักท่องเที่ยว รวมถึงชุมชนรู้สึกหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม หรือสิ่งต่างๆ ที่เป็นรากเหง้าของตนเอง ตลอดจนมีความพร้อมใจกันเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

4) การมีส่วนร่วมของชุมชน สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ด้วยการมีส่วนร่วมแบบร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ โดยการมีส่วนร่วมนี้เป็นกระบวนการสร้างการเรียนรู้ และรับผิดชอบต่อรวมกันในการจัดการท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างความรู้สึกในการเป็นเจ้าของทรัพยากรในชุมชน

5) สิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งต่างๆ มีไว้บริการนักท่องเที่ยว เพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปได้อย่างสะดวกสบาย ได้แก่ บริการขนส่ง และการเดินทาง ห้องน้ำสาธารณะที่พัก ที่พักแบบสัมผัสวิถีชุมชน (Homestay) ร้านอาหาร และเครื่องดื่ม ร้านจำหน่ายที่ระลึก รวมถึงข่าวสารข้อมูลท่องเที่ยว โปรแกรมท่องเที่ยว และข้อมูลการเดินทางท่องเที่ยว

6) การจัดการอย่างยั่งยืน การบริหารการท่องเที่ยวในภาพรวม ประกอบด้วย การวางแผนการท่องเที่ยวกำหนดเป้าหมาย/แผนงาน, การจัดสรรงานทรัพยากร และกำหนดความสัมพันธ์ของงานต่างๆ เพื่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวจัดทำโครงสร้างชุมชน กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มงาน ระบุขอบเขตหน้าที่ และจัดคนเข้ารับผิดชอบงาน, การกำกับกำกับการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ และการควบคุมเป็นการติดตาม ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง ประเมินผลเพื่อนำมาปรับปรุงการจัดการการท่องเที่ยวเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด รวมถึงการกำหนดกฎ กติกาในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว สร้างกลไกในการปฏิบัติงานอย่างมีความสุข จัดสรรผลประโยชน์กระจายสู่สมาชิกในชุมชนอย่างเป็นธรรม

7) สร้างการเรียนรู้ กิจกรรมการท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ใช้ชีวิตเช่นเดียวกับสมาชิกในชุมชน เพื่อสร้างประสบการณ์จริงให้กับนักท่องเที่ยว เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว หรือ สมาชิกในชุมชนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้มาเยือนรวมถึงการสร้างการตระหนักรู้ว่า การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศ รวมถึงการส่งเสริม อนุรักษ์ พืชน้ำ สืบทอดประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของท้องถิ่น

8) พัฒนาคุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจของชุมชน การท่องเที่ยวต้องสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน ได้แก่ ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว รายได้จากสินค้าที่ระลึกการท่องเที่ยว บ้านเรือน

และแหล่งท่องเที่ยวสะอาด สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก ต่างๆ ที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว รวมถึงสมาชิกในชุมชนก็ได้รับประโยชน์ไปด้วย

จากทรรศนะของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปองค์ประกอบการท่องเที่ยว โดยชุมชนประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว หมายความว่า ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ประเพณีและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น รวมถึงวิถีชีวิตชุมชนที่เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเยือน 2) กิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมที่มุ่งหวังให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำกิจกรรมนอกเหนือจากการพูดคุยและการเยี่ยมชมเพียงอย่างเดียว 3) องค์กรชุมชนและเจ้าของภูมิปัญญา หมายความว่า ความรู้และความสามารถของสมาชิกในชุมชนในการถ่ายทอดข้อมูลองค์ความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว 4) การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน ปฏิบัติ รับผิดชอบ ประเมินผล และรับผลประโยชน์ 5) สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว เพื่อสนับสนุนความสะดวกสบาย ทั้งในเรื่องของการบริการขนส่งและการเดินทาง บริการห้องน้ำสาธารณะ บริการที่พัก บริการร้านอาหาร บริการเครื่องดื่ม บริการร้านจำหน่ายที่ระลึก บริการข้อมูลท่องเที่ยว ฯลฯ 6) การจัดการอย่างยั่งยืน เป็นการวางแผนเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและการจัดการทรัพยากรบุคคลในการท่องเที่ยว รวมถึงการควบคุม การติดตาม และการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง 7) การสร้างการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวและใช้ชีวิตเช่นเดียวกับสมาชิกในชุมชน เพื่อสร้างประสบการณ์จริงให้กับนักท่องเที่ยว 8) พัฒนาคุณภาพชีวิต หมายความว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและสังคม ในชุมชน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากการทบทวนวรรณกรรมที่ได้นำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาสภาพการณ์การท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

2. แนวคิดแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

2.1 ความหมายของแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

คำว่า “คุณภาพ” ความหมายทางบริหารธุรกิจ คือ การมอบสิ่งที่ลูกค้าต้องการในราคาที่พึงพอใจ ซึ่งผู้ประกอบการต้องมีการปรับปรุงคุณภาพการบริการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด โดยทุกองค์การมีความจำเป็นในการตื่นตัวในด้านการสร้างคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นด้านสินค้าหรือบริการ เพราะคุณภาพคือปัจจัยแห่งความสำเร็จและความอยู่รอดของทุกองค์การ (พิศุทธิ์ พงศ์ชัยฤกษ์, 2554) สำหรับแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพก็เช่นเดียวกัน เนื่องจากปัจจุบันพฤติกรรมของลูกค้า หรือนักท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากรูปแบบการท่องเที่ยวแบบ Mass Tourism เปลี่ยนไปเป็นแบบ FIT (Free Independent Traveler) หรือที่

เรียกว่าเป็นการท่องเที่ยวที่จัดการเดินทางท่องเที่ยวด้วยตัวเอง ซึ่งเป็นรูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในปัจจุบันและอาจต่อไปในอนาคต เนื่องจากความมีอิสระและสามารถจัดการรูปแบบการเดินทางด้วยตนเอง สำหรับความหมายของแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ จากการศึกษาความหมายของแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ จากนักวิชาการท่านต่างๆ สรุปได้ดังนี้

พิทักษ์ ศิริวงศ์ และคณะ (2559) ได้ให้ความหมายของแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ หมายถึง การที่ผู้ประกอบการสามารถจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในการเข้าเที่ยวแหล่งท่องเที่ยว โดยสถานที่ท่องเที่ยวต้องมีมาตรฐานสูงในด้านการบริการ และด้านอื่นๆ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถขายห้องพักและบริการ หรือกิจกรรมต่างๆ ในราคาสูง อีกทั้งยังเป็นการประหยัดทรัพยากรที่จะต้องสูญเสียไปกับการรองรับนักท่องเที่ยว ต่างจากการท่องเที่ยวที่เน้นปริมาณที่มีนักท่องเที่ยวมากแต่รายได้น้อย

กฤษฎา กาญจนาลัย (2561) ได้ให้ความหมายของแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการให้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการกระจายรายได้อย่างเท่าเทียมเป็นธรรม บุคลากรมีคุณภาพในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนรวมถึงคำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในการท่องเที่ยว

ลัดดา ศรีอัมพรเอกกุล และคณะ (2561) ได้ให้ความหมายของแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่สามารถทำให้ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของทางการท่องเที่ยว รวมถึงนักท่องเที่ยว เกิดความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับคุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยว เนื่องจากเจ้าของชุมชนแหล่งท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจกรรมการท่องเที่ยว และเกิดความตระหนักในคุณค่าทรัพยากรท่องเที่ยวที่อยู่ในพื้นที่ของตน ขณะเดียวกันผู้มาเยี่ยมเยือนหรือนักท่องเที่ยวเองก็ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริง (Authenticity) อันเป็นไปตามลักษณะเฉพาะที่เป็นอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมายที่ได้ท่องเที่ยว

กรมการท่องเที่ยว (2561) ได้ให้ความหมายของแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพของสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว บุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงมีความสะอาด มีสุขอนามัยและความปลอดภัยในการท่องเที่ยว

จากทรรศนะของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปความหมายของแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพมาตรฐานในมิติต่างๆ ทั้งด้านความปลอดภัยและสุขอนามัย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบุคลากร ด้านสินค้าของที่ระลึก ด้านการวางแผนด้านการเงิน ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ รวมถึงด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด คุ่มค่า ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกพึงพอใจเกิดการใช้จ่ายตามราคาแหล่งท่องเที่ยวกำหนด และเน้นการมีส่วนร่วมภายในชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

2.2 ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางเลือกใหม่สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะ ในการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมหรือลักษณะพิเศษเน้นการมีส่วนร่วมและประสบการณ์ที่คุ้มค่ามีคุณภาพ ซึ่งจากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพพบว่า มีนักวิชาการท่านต่างๆ ได้กล่าวถึงลักษณะแหล่งท่องเที่ยวไว้โดยสรุปได้ดังนี้

กรมการท่องเที่ยว (2559) กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ คือลักษณะแหล่งท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ดี โดยเน้นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อการท่องเที่ยว และทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็น ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น ต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีสภาพสมบูรณ์และยั่งยืน

ทิพวรรณ พุ่มมณี (2544) กล่าวว่า การท่องเที่ยวคุณภาพ คือการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความคุ้มค่า และมีมาตรฐานในการบริการจนสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึงมีต้นทุนการดำเนินงานที่เหมาะสมได้เปรียบคู่แข่งขัน นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ และยอมจ่ายตามราคาเพื่อซื้อความพื่อนั้น

ลัดดา ศรีอัมพรเอกกุล และคณะ (2561) แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเน้นความยั่งยืนในการท่องเที่ยว ตามหลักสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (PATA) กล่าวว่าแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพคือการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่ยึดหลักการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ประการ กล่าวคือ 1) เป็นการท่องเที่ยวที่มีความต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ความต้องการที่จะพัฒนาคนและยังให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นร่วมด้วย นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพยังมี 2) ลักษณะการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ชุมชนหรือผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการดูแลและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจและพัฒนาการบริการการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐาน ก่อให้เกิดการสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ชุมชน โดยแหล่งท่องเที่ยวต้องมีความเชื่อที่ชุมชนเป็นเจ้าของดูแลและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพด้วยการพึ่งตนเอง เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและยั่งยืน รวมถึงมีลักษณะ 3) การจัดการท่องเที่ยวเชิงตลาด หมายถึงลักษณะการท่องเที่ยวเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีลักษณะหรือกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจง เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวที่มาเข้าใจถึงคุณค่าจากการท่องเที่ยวและเกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความสร้างสรรค์ ลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และเกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพในแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

Arthur Seakhoa-King (2007) ได้กล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพคือแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถปรับตัวได้ตามการเปลี่ยนแปลงและตามความต้องการของนักท่องเที่ยวซึ่งมีลักษณะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าเชื่อถือ, สร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยว และสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีคุณภาพ

จากทฤษฎีของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ คือ แหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะครอบคลุม 3 ด้านประกอบด้วย

1) ด้านสังคม คือลักษณะการท่องเที่ยวที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสร้างสรรค์ ช่วยเสริมสร้างความเสมอภาคในการตัดสินใจ เกิดความเคารพในสิทธิหน้าที่ การแสดงความคิดเห็น มีความรู้สึกห่วงใยเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน และเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีของคนภายในชุมชน

2) ด้านเศรษฐกิจ คือ ลักษณะการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดรายได้ภายในชุมชน เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ และเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างเท่าเทียม รวมถึงความเท่าเทียมแก่ผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยวในด้านราคาของสินค้าและบริการที่เป็นธรรม เกิดความรู้สึกคุ้มค่าแก่นักท่องเที่ยวในการมาร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน จนเกิดเป็นการความประทับใจและเที่ยวซ้ำ ซึ่งลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวต้องเป็นการเพิ่มรายได้ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า

3) ด้านสิ่งแวดล้อม คือ ลักษณะการท่องเที่ยวที่เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด กล่าวคือ เกิดความตระหนักรู้ในการใช้ทรัพยากรอย่างไม่สิ้นเปลืองมีการคำนึงถึงการท่องเที่ยวในแต่ละครั้งที่จะไม่กระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติ โดยแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพนี้จะเป็นการช่วยกันรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนร่วมกับนักท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคุณภาพให้นักท่องเที่ยวในการเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวมีความอุดมสมบูรณ์สวยงาม และยั่งยืนต่อไป

ผู้วิจัยนำลักษณะของการท่องเที่ยวคุณภาพที่เน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มาเป็นเป้าหมายในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

2.3 องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพคือแหล่งท่องเที่ยวแนวใหม่ที่ให้ความสำคัญในการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้เกิดความสมดุลซึ่งกันและกันโดยเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดมาตรฐานและมีคุณภาพในหลายองค์ประกอบเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต

จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพพบว่า มีนักวิชาการท่านต่างๆ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

กรมการท่องเที่ยว (2561) ได้กล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพว่าประกอบไปด้วย องค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ 1) ความปลอดภัยและสุขอนามัย คือแหล่งท่องเที่ยวต้องมีศูนย์บริการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวและให้ความสำคัญในความปลอดภัยชีวิตทรัพย์สิน รวมถึงความปลอดภัยด้าน สุขอนามัย หมายถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีระบบกำจัดขยะ น้ำเสีย มีความสะอาด ปราศจากเชื้อโรคมิ คุณภาพและมาตรฐานการดูแลแหล่งท่องเที่ยว 2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมได้รับการดูแล อนุรักษ์ รักษาวัฒนธรรมประเพณีลดแหล่งเสื่อมโทรมจากการท่องเที่ยว 3) สิ่งอำนวยความสะดวก 4) การบริการที่มีคุณภาพ

เหมือนฝัน รอบคอบ (2559) กล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องมีคุณภาพและความยั่งยืน มีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) ตลาดท่องเที่ยว ต้องได้รับการส่งเสริม และการปรับปรุงภาพลักษณ์เพื่อยกระดับสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ (Quality Leisure Destination) โดยปรับโครงสร้างตลาดด้วยการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เกิด การขยายฐานนักท่องเที่ยวระดับกลาง-บน (High Value) ด้วยการเจาะตลาดกลุ่มเฉพาะที่มีแนวโน้ม การใช้จ่ายสูง ตัวอย่างเช่น กลุ่ม Health & Wellness, MICE, Green Tourism (Eco Luxury), Aging, Sport Tourism และ Wedding & Honeymoon เป็นต้น 2) ด้านสินค้าและบริการท่องเที่ยว ต้องเพิ่มคุณค่า มูลค่าสินค้าและบริการท่องเที่ยวโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม 3) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยต้องพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและยกระดับผู้ประกอบการ ให้มีคุณภาพ

กฤษฎา กาญจนาลัย (2561) ได้กล่าวไว้ว่า แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีค่านึงถึงการใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า ซึ่งมีองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้ 1) ด้านการสื่อสาร แหล่งท่องเที่ยวต้องมีการสื่อสารที่ดีต่อนักท่องเที่ยวเพื่อให้ นักท่องเที่ยวเข้าใจความหมายของแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ และรับรู้ถึงคุณค่าการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ 2) ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ ต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพต้องมีการใช้ ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์สูงสุด และไม่เป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่าง สิ้นเปลือง

อุษาวดี พูลพิพัฒน์ (2545) ได้กล่าวไว้ว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนคือ แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) บุคลากรที่มีคุณภาพ และมีความรู้ในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2) ทรัพยากร มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเกิดการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อมภายในแหล่งท่องเที่ยว 3) การจัดการแหล่งท่องเที่ยว ต้องมีการจัดการอย่างมีความรู้และกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมภายในชุมชนและสังคมโดยรอบ

นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ (2559) ได้กล่าวไว้ว่า แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพคือแหล่งท่องเที่ยวที่ประกอบไปด้วย การจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว พัฒนาคุณภาพการบริการความประทับใจ และปลอดภัยในการท่องเที่ยว สร้างความเป็นธรรมในการท่องเที่ยวไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว และมีการทำการตลาด Online พัฒนาฐานข้อมูลมาตรฐานการบริการ รวมถึงชุมชนและท้องถิ่นมีการดูแลสถานที่ท่องเที่ยว สนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

พิทักษ์ ศิริวงศ์ และคณะ (2559) ได้กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ คือแหล่งท่องเที่ยวที่มีมาตรฐานสูง และมีองค์ประกอบคือ นักท่องเที่ยวที่มีกำลังในการใช้จ่ายที่สูง สถานประกอบการมีคุณภาพสูงในด้านการบริการ สินค้า และกิจกรรมต่างๆ ทำให้สามารถขายห้องพักและบริการ หรือกิจกรรมต่างๆ ในราคาสูง อีกทั้งยังเป็นการประหยัดทรัพยากรที่จะต้องสูญเสียไปกับการรองรับนักท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ลัดดา ศรีอัมพรเอกกุล และคณะ (2561) ได้กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประกอบไปด้วย การให้ความสำคัญด้านการสื่อสารแก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้เข้าใจถึงความเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ และเกิดความตระหนักถึงคุณค่าในการใช้ทรัพยากรจากแหล่งท่องเที่ยว มีการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในการท่องเที่ยว รวมถึงการมีเป้าหมายในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพในการมาท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนคือแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ ซึ่งประกอบไปด้วย การบริการที่สร้างความประทับใจสามารถให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวและเสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ การมีอัตลักษณ์ที่ชัดเจนในสินค้า แหล่งท่องเที่ยว และการกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างเป็นธรรม มีการกำหนดราคาที่เป็นธรรมต่อนักท่องเที่ยวทำให้เกิดความพึงพอใจ บอกต่อและการมาเที่ยวซ้ำ

ปริญ์ ชินโชติ (2559) ได้กล่าวว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือหนึ่งในการท่องเที่ยวคุณภาพ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวแนวคิดใหม่ โดยแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพประกอบด้วยด้านการท่องเที่ยวที่เพิ่มทักษะให้นักท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวจะได้ทักษะเพิ่มเติมจากการมีส่วนร่วมในการร่วมลงมือทำในกิจกรรม ด้านสินค้าโดย ประสบการณ์จะกลายเป็นสินค้า โดยที่ไม่เบียดเบียนทรัพยากรจากธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นเพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่

ทั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับองค์ประกอบและลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพจากนักวิชาการท่านต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น (ดังตารางที่ 1) จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบที่มีความถี่สูงสุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ 1) คุณภาพสินค้าและบริการ 2) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม 3) คุณภาพบุคคลากร 4) การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ 5) สุขอนามัยและความปลอดภัย (ตามลำดับ) ส่วนปัจจัยในด้าน 6) สิ่งอำนวยความสะดวก 7) คุณภาพนักท่องเที่ยว 8) ความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว 9) คุณภาพการบริหารจัดการ และการกระจายรายได้ แม้ว่าจะปัจจัยที่มีความถี่น้อยกว่า 5 ลำดับแรก แต่ผู้วิจัยมองว่าเป็นปัจจัยที่ควรนำมาประกอบการพิจารณาด้วย

ผู้วิจัยจึงได้นำองค์ประกอบของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพทั้งสิ้น 9 องค์ประกอบนี้มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น มีองค์ประกอบในบางมิติที่เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวคุณภาพ เช่น มิติของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ข้อที่ 2) มิติของการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล (ข้อที่ 3) มิติของการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม (ข้อที่ 9) ฯลฯ แต่อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวชุมชน จำเป็นต้องมีการพัฒนาอีกหลากหลายมิติเพื่อนำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ เพื่อรองรับกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวแบบ FIT (Free Independent Traveler) ในอนาคตที่เน้นการเดินทางท่องเที่ยวด้วยตัวเอง และให้ความสำคัญกับความปลอดภัยด้านสุขอนามัย

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

ข้อที่	องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ	นักวิชาการคนที่								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	สุขอนามัยและความปลอดภัย	✓				✓	✓			
2	การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม	✓		✓	✓			✓		✓
3	สิ่งอำนวยความสะดวก	✓				✓				
4	คุณภาพสินค้าและบริการ	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓
5	คุณภาพนักท่องเที่ยว		✓				✓			
6	คุณภาพบุคลากร/ผู้ประกอบการ			✓	✓		✓			
7	คุณภาพการบริหารจัดการและการ กระจายรายได้				✓				✓	
8	การสื่อสารและประชาสัมพันธ์		✓	✓				✓		
9	ความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว					✓			✓	
10	การตลาดออนไลน์					✓				
11	ความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว								✓	
12	การเพิ่มทักษะนักท่องเที่ยว									✓

ที่มา : ทบทวนวรรณกรรมโดยผู้วิจัย

- 1 หมายถึง กรมการท่องเที่ยว (2561)
- 2 หมายถึง เหมือนฝัน รอบคอบ (2559)
- 3 หมายถึง กฤษฎา กาญจนาลัย (2561)
- 4 หมายถึง อุษาวดี พูลพิพัฒน์ (2545)
- 5 หมายถึง นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ (2559)
- 6 หมายถึง พิทักษ์ ศิริวงศ์ และคณะ (2559)
- 7 หมายถึง ลัดดา ศรีอัมพรเอกกุล และคณะ (2561)
- 8 หมายถึง บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542)
- 9 หมายถึง ปิรันธ์ ชินโชติ (2559)

สำหรับองค์ประกอบของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ 9 ข้อ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1) สุขอนามัยและความปลอดภัย คือ องค์ประกอบสำคัญในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ ซึ่งความปลอดภัยด้านสุขอนามัย (Hygiene) หมายถึงความปลอดภัยด้านสุขอนามัยในการท่องเที่ยว โดยภายในแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพต้องให้ความสำคัญกับความปลอดภัยด้านสุขอนามัย ด้วยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสะอาด ปราศจากเชื้อโรค และได้มาตรฐาน

การดูแลแหล่งท่องเที่ยวตามเกณฑ์ Amazing Thailand Safety and Health Administration (SHA) ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และกระทรวงสาธารณสุขโดยกรมควบคุมโรค กรมอนามัย กรมสนับสนุนบริการสุขภาพและหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการควบคุมโรค ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้รับประสบการณ์ที่ดี มีความสุข และมั่นใจในความปลอดภัยด้านสุขอนามัย จากสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยนำมาตรการความปลอดภัยด้านสาธารณสุขผนวกกับมาตรฐานการให้บริการที่มีคุณภาพของสถานประกอบการ เพื่อลดความเสี่ยงและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัส COVID-19 และยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวของไทย

ด้านความปลอดภัยในที่นี้หมายถึง ความรู้สึกอิสระปลอดภัยจากสิ่งอันตรายและความเสี่ยงเมื่ออยู่ในสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งโดยทั่วไปสภาวะอันตรายมีอยู่ 2 ด้าน คือ ด้านความปลอดภัยในอาชีพ (Occupational Safety) และด้านความปลอดภัยสาธารณะ (Public Safety) โดยความปลอดภัยในอาชีพนั้น เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในที่ทำงาน สถานที่ก่อสร้าง ส่วนด้านความปลอดภัยในสาธารณะ นั้นหมายถึงอันตรายที่อาจพบได้ระหว่างอยู่ที่บ้าน ขณะเดินทางท่องเที่ยวหรือระหว่างกิจกรรมสันทนาการ ดังนั้นความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวจึงจัดอยู่ในกลุ่มความปลอดภัยสาธารณะ หรือก็คือความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยว

สุขอนามัยและความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว คือปัจจัยสำคัญในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ เนื่องจากในปัจจุบันเกิดวิกฤตการณ์ระบาดของเชื้อไวรัสหลายสายพันธุ์ซึ่งตรวจพบและมีความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมให้ความสำคัญกับเรื่องสุขอนามัยและความปลอดภัยมากขึ้น (Safety and Hygiene) ดังนั้นความปลอดภัยจึงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทาง ความพึงพอใจ และความประทับใจของนักท่องเที่ยวในการเปรียบเทียบระหว่างคุณค่าเชิงประสบการณ์ที่ตนจะได้รับ ราคา และความเสี่ยงจากความไม่ปลอดภัยในสถานที่ท่องเที่ยวที่ตนไม่มีความคุ้นเคย (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2562) นักท่องเที่ยวปัจจุบันจึงเน้นการท่องเที่ยวที่ให้ความมั่นคงในชีวิตและปลอดภัยในทรัพย์สิน รวมถึงปลอดภัยจากเชื้อโรคและโรคระบาดร้ายแรงต่างๆ ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพจึงต้องให้ความสำคัญในองค์ประกอบด้านสุขอนามัยและความปลอดภัย ของแหล่งท่องเที่ยว

2) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม คือองค์ประกอบที่แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพให้ความสำคัญ เนื่องจากการท่องเที่ยวคุณภาพคือการท่องเที่ยวที่ต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน เช่นมีการคำนึงถึงการต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยการลดใช้พลาสติก

เนื่องจากพลาสติกสามารถทำให้สิ่งแวดล้อมถูกทำลาย หรือการวางระบบบำบัดน้ำเสียในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับผลกระทบน้อยที่สุด รวมถึงการคงไว้หรือรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม องค์ความรู้ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนที่ได้รับการสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน โดยเป็นศิลปวัฒนธรรมและองค์ความรู้ที่ทรงคุณค่า เพื่อให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ เกิดความอุดมสมบูรณ์และมีความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต

3) สิ่งอำนวยความสะดวก เป็นองค์ประกอบสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวให้ได้รับความสะดวกสบาย ความพอใจ และประทับใจเมื่อมาเยือนสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

- สิ่งอำนวยความสะดวกประเภทคมนาคมขนส่ง เข้า – ออกแหล่งท่องเที่ยว ต้องมีความสะดวกเข้าถึงได้ง่าย ไม่ก่อให้เกิดความยุ่งยากสับสนในการเดินทาง
- สิ่งอำนวยความสะดวกประเภทโครงสร้างพื้นฐาน คือการอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกประทับใจในระดับพื้นฐานที่แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพควรมี ได้แก่ การไฟฟ้า การประปา การสื่อสารที่ทันสมัยมีจุดบริการอินเทอร์เน็ต (Wifi) สำหรับนักท่องเที่ยว
- สิ่งอำนวยความสะดวกประเภทอื่นๆ ได้แก่สิ่งอำนวยความสะดวกด้านกายภาพที่ช่วยตอบสนองความสะดวกและปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว เช่น รถเข็นสำหรับผู้พิการ ผู้สูงอายุ หรือโครงสร้างแหล่งท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาให้เอื้อต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทุกรูปแบบ รวมถึงศูนย์บริการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว แผนที่ในการท่องเที่ยว ป้ายบอกทางที่ชัดเจน เป็นต้น

4) คุณภาพสินค้าและบริการ คือคุณภาพด้านสินค้าภายในการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องมีคุณภาพ โดยเฉพาะของที่ระลึก ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ โดยสินค้าและของที่ระลึก เป็นสิ่งดึงดูดใจสำคัญอย่างหนึ่งในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวจึงต้องมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย เพื่อสร้างการจดจำแหล่งท่องเที่ยว (กรมการพัฒนาชุมชน, 2561) ด้วยการสะท้อนอัตลักษณ์อันสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสินค้าของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพมีลักษณะ คือ สินค้าและของที่ระลึกต้องมีคุณภาพ ประกอบด้วยวัสดุในการผลิต วัตถุดิบ และกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพ มีความสวยงามแปลกใหม่ และเป็นเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ในด้านราคาต้องมีความเหมาะสมกับสินค้าที่จำหน่าย รวมถึงมีการนำเสนอสินค้าที่โดดเด่น แสดงถึงความคุ้มค่าเมื่อได้รับในตัวสินค้า และมีความปลอดภัยสามารถขนส่งกลับได้อย่างไม่เสื่อมสภาพหรือเสียหาย

5) คุณภาพนักท่องเที่ยว คือ การที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ปัจจุบันกลุ่มนักท่องเที่ยวมีลักษณะความต้องการและมีเป้าหมายเฉพาะเจาะจงในการท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวในกลุ่มชนชั้นกลางที่มีแนวโน้มกำลังเติบโตมากขึ้นเรื่อยๆ ในอนาคตและยังเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมและความเต็มใจในการใช้จ่ายระหว่างการท่องเที่ยวในระดับสูงให้ความสำคัญกับความคุ้มค่าของเงินที่จ่ายไปกับคุณภาพของสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว รวมถึงมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่มีอิสระในการจัดการเดินทางท่องเที่ยวด้วยตัวเอง ทั้งเรื่องค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การจองที่พัก และจุดมุ่งหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับความคาดหวังด้านการบริการและคุณค่าทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว กล่าวคือคุณภาพนักท่องเที่ยว เป็นคุณภาพซึ่งเกิดจากการที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ในการรู้จักใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

6) คุณภาพบุคลากร/ผู้ประกอบการ คือบุคลากร ผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ โดยบุคลากรในแหล่งท่องเที่ยว คือองค์ประกอบสำคัญในการทำให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ด้วยการทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกประทับใจ บอกต่อ และเกิดการเที่ยวซ้ำเป็นที่รู้จักต่อไป ซึ่งบุคลากรที่มีคุณภาพสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ

- ลักษณะด้านความสามารถหรือสมรรถนะตามตำแหน่งนั้นๆ ของบุคลากรในการท่องเที่ยว หมายถึง บุคลากรที่มีความรู้และความเข้าใจในบทบาทหรือตำแหน่งของตนเอง มีทักษะเฉพาะที่เป็นองค์ความรู้ในด้านนั้นๆ เช่นทักษะในด้านการจักสาน ด้านการเกษตรอินทรีย์การทำน้ำหมัก หรือปุ๋ยชีวภาพ รวมถึงการมีทักษะในด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร การใช้ภาษาและการสร้างความเข้าใจในการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
- ลักษณะด้านการบริการให้เกิดคุณภาพและมีมาตรฐาน หมายถึงการที่บุคลากรมีทัศนคติที่ดีในการบริการ ให้การต้อนรับ ทักทายอย่างเป็นมิตร ด้วยความรู้สึกโออบอ้อมอารี สร้างความประทับใจ ความสุขให้แก่ผู้มาเยือน ด้วยการช่วยเหลือดูแลนักท่องเที่ยว ให้คำแนะนำหรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

7) คุณภาพการบริหารจัดการและการกระจายรายได้ ซึ่งการเป็นแหล่งท่องเที่ยว คุณภาพต้องมีหลักการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและเกิดการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม โดยการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีหลักพื้นฐานในการจัดการ (4M's + 1T) ประกอบไปด้วย การจัดการ 5 ด้านดังนี้ (นรินทร์ สังข์รักษา, 2555)

- ด้านคน (Man) หมายถึง บุคลากรของแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความสำเร็จอย่างมีคุณภาพ ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยบุคลากรต้องเป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะที่เหมาะสม ในการดูแลแหล่งท่องเที่ยว และคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว
- ด้านเครื่องจักร (Machine) หมายถึง การมีอุปกรณ์ เครื่องจักรที่เหมาะสมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว และใช้อุปกรณ์ หรือเครื่องจักรในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด
- ด้านการเงิน (Money) หมายถึง เงินที่ใช้ในการจัดการ และดูแลแหล่งท่องเที่ยว ในแง่เงินทุน และการหมุนเวียนเงินในแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เช่น ในการจัดการเงินในการหาทรัพยากรหรือสิ่งจำเป็นเพื่อเพิ่มคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว และสร้างประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมอย่างราบรื่น รวมถึงจัดการให้เกิดกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมสู่ชุมชน
- ด้านวัสดุสิ่งของ (Material) หมายถึง วัตถุดิบ วัสดุสิ่งของที่ต้องจัดหามาใช้ในการดำเนินกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการผลิต หรือการบริการที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน
- ด้านระยะเวลา (Timing) หมายถึง การจัดการแหล่งท่องเที่ยวในด้าน คน เครื่องจักร การเงิน และวัสดุสิ่งของ โดยการคำนึงถึงช่วงเวลาที่เหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว คุณภาพแหล่งท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ จะก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ และเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างเท่าเทียม รวมถึงความเท่าเทียมแก่ผู้บริโภคนักท่องเที่ยวในด้านราคาของสินค้าและบริการที่เป็นธรรม

8) การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ คือองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ ในส่วนของการตลาดคือความพยายามในการนำเสนอการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถรับรู้และเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และมาใช้บริการหรือท่องเที่ยวใน

สถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ ซึ่งในด้านการตลาดแหล่งท่องเที่ยวสามารถทำได้ด้วยการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในหลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็นด้านออนไลน์หรือสื่อประชาสัมพันธ์แผนพับทั่วไป เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ส่วนในด้านการประชาสัมพันธ์ แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพจำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย และสื่อสารสร้างความเข้าใจกับนักท่องเที่ยวในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพเพื่อเกิดความตระหนักในการใช้ทรัพยากรและการร่วมกิจกรรมโดยไม่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน

9) ความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว ความเป็นธรรม คือความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันของคนในสังคม ซึ่งความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว ในองค์ประกอบของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพหมายถึงความเป็นธรรมที่นักท่องเที่ยวมีสิทธิที่จะได้รับในด้านต่างๆ สำหรับการเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว อันประกอบด้วย

- ความเป็นธรรมในด้านการได้รับการบริการและการปฏิบัติดูแลอย่างเท่าเทียมด้วยความเต็มใจ ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยว การร่วมทำกิจกรรม หรือการบริการที่มีมาตรฐาน สุภาพ ปลอดภัย และไม่เลือกปฏิบัติกับนักท่องเที่ยว นำมาซึ่งความเท่าเทียมและเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว
- ความเป็นธรรมในด้านราคาสินค้า และบริการ คือการได้รับความเป็นธรรมในด้านทรัพย์สิน การใช้จ่าย โดยแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพต้องมีการกำหนดราคาที่เป็นธรรม มีความเป็นกลางตามราคาท้องตลาด ไม่แพงเกินไป หรือหากสินค้าและบริการมีราคาสูงก็ต้องมีคุณภาพ คำนึงกับการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยว
- ความเป็นธรรมในด้านการรับรู้ข้อมูล เนื่องจากปัจจุบันสื่อเทคโนโลยีมีความสำคัญในการประชาสัมพันธ์และโฆษณาสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มายังแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวย่อมมีความคาดหวังที่จะได้ไปในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามตามการประชาสัมพันธ์ ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพจะต้องมีการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว และประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เป็นจริงในการเชิญชวนนักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกที่เป็นธรรมและประทับใจ

จากองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ ได้แก่ สุขอนามัยและความปลอดภัย, การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม, สิ่งอำนวยความสะดวก, คุณภาพสินค้าและบริการ, คุณภาพนักท่องเที่ยว, คุณภาพบุคลากร/ผู้ประกอบการ, คุณภาพการบริหารจัดการและการกระจายรายได้, การสื่อสารและประชาสัมพันธ์, ความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งผู้วิจัยนำ

องค์ประกอบของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพทั้งสิ้น 9 องค์ประกอบนี้มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาสภาพการณ์การท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อวิสาหกิจชุมชน เพื่อนำไปสู่การหาแนวทางพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) คือเครื่องมือชนิดหนึ่งในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ส่วนมากนำมาใช้วิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการสนับสนุนการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ ปัจจุบันการวิเคราะห์ (SWOT) ได้นำมาใช้ในหลายด้าน โดยเฉพาะการนำมาประยุกต์ใช้ด้านการวางแผนกลยุทธ์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ทางเลือกในการพัฒนาหรือการประเมินผลการพัฒนาที่มีหลายปัจจัยเพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาที่ดีขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่การกำหนดกรอบการวิเคราะห์ (SWOT) มักนำมาใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร (อุทัย ปริญญาสุทธินันท์, 2561)

3.1 ความหมายของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

จากการศึกษาความหมายของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) พบว่า มีนักวิชาการท่านต่างๆ ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมไว้โดยสรุปได้ดังนี้

สมิตร สุวรรณ (2554) ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมไว้ว่าการวิเคราะห์ (SWOT Analysis) เป็นเทคนิคหรือเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ ขององค์กรที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน ซึ่งอัลเบิร์ต ฮัมฟรีย์ (Albert Humphrey) เป็นผู้เริ่มโดยนำเทคนิคนี้มาแสดงในการสัมมนาที่มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด การวิเคราะห์ (SWOT) ทำให้ผู้บริหารทราบถึง จุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายในองค์กร รวมถึงโอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรตลอดจนผลกระทบต่างๆ ที่มีต่อการทำงานขององค์กร

ธีระชัย เนียมหลวง (2557) ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมไว้ว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์หรือสภาพองค์กร เพื่อค้นหา จุดแข็ง จุดอ่อน รวมถึงโอกาสและอุปสรรคในการดำเนินการขององค์กร หรือความสามารถในการแข่งขัน เพื่อนำองค์กรไปสู่สภาพที่ต้องการในอนาคตหรือเป้าหมายที่วางไว้

จากทรรศนะของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปความหมายของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) หมายถึง เทคนิคหรือเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมหรือสภาพการณ์ปัจจุบันขององค์กร เพื่อให้ทราบถึงสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกในการที่ผู้นำองค์กร หรือผู้บริหารจะนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ไปใช้พัฒนาหรือปรับปรุงองค์กรต่อไป

ความหมายของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยสามารถนำมาใช้ในการทำความเข้าใจจุดประสงค์ของการใช้เครื่องมือ (SWOT) ในการวิเคราะห์สภาพการณ์ของชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าว รวมถึงใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยหัวข้อแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ และใช้แนวคิดนี้เป็นส่วนหนึ่งในการสังเคราะห์ข้อมูลและกำหนดแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพในอนาคต

3.2 องค์ประกอบของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

ความสำคัญของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) คือการวิเคราะห์ให้ทราบถึงสภาพการณ์ทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อให้เข้าใจองค์กรของตนเองและสามารถปรับเปลี่ยนองค์กรได้ตามการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต ซึ่งการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

สภาพแวดล้อมภายในองค์กร คือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กรในด้านทรัพยากรและความสามารถภายในองค์กรทุก ๆ มิติ ให้ทราบถึงข้อมูลเบื้องต้นขององค์กรเพื่อใช้ในการประเมินและระบุจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กรเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายใน เช่น ด้านการบริหาร ด้านบุคลากรและด้านอื่นๆ ให้ครอบคลุมทุกด้าน เพื่อทราบจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กร

- จุดแข็งขององค์กร (S-Strengths) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในองค์กรนั่นเอง ว่าปัจจัยใดภายในองค์กรที่เป็นข้อได้เปรียบหรือจุดเด่นขององค์กรที่องค์กรควรนำมาใช้ในการพัฒนาองค์กรได้ และควรดำรงไว้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กร

- จุดอ่อนขององค์กร (W-Weakness) เป็นการวิเคราะห์ ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในองค์กรนั้น ๆ เองว่าปัจจัยภายในองค์กรที่เป็นจุดด้อยข้อเสียเปรียบขององค์กรที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือจัดให้หมดไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร

จากการศึกษาสภาพแวดล้อมภายใน โดยประยุกต์ใช้แนวคิด 7-S Mckinsey ที่ได้อ้างอิงในงานวิจัยของสวรรรยา ธรรมอภิพล, นันทิชา อ่อนละมัย และจรรยาพร ตันเจริญ (2561) โดยทำการศึกษาปัจจัยความสำเร็จของชมรมผู้สูงอายุบ้านไร่แค จังหวัดเพชรบุรี และค้นพบว่า การที่ชมรมผู้สูงอายุจะประสบความสำเร็จในการดำเนินงานนั้นจะต้องประกอบไปด้วย 7 ประการ คือ โครงสร้างกลุ่มที่ชัดเจน การกำหนดกลยุทธ์ การทำงานเป็นระบบ การกำหนดรูปแบบการบริหาร องค์กร สมาชิกกลุ่ม ทักษะของสมาชิกกลุ่มและค่านิยมของสมาชิกกลุ่ม รวมถึงประยุกต์จากแนวคิดทฤษฎีของ 4M ซึ่งอ้างอิงในงานวิจัยของจรินรัตน์ วรวงศ์พิทักษ์ และพาริดา เอ็ลลสาช (2559) ที่ได้ทำการศึกษา รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานจากเตยหนามอย่างยั่งยืน และได้กล่าวว่าแนวคิดการบริหาร 4M มีความครอบคลุมในการวิเคราะห์การบริหารงานภายในชุมชนประกอบด้วย 4 ด้าน (หลัก 4 M) ได้แก่ งบประมาณ(Money) บุคลากร(Man) วัสดุอุปกรณ์

(Material) และการบริหารจัดการ (Management) ซึ่งทำให้องค์กรสามารถวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของตนเองได้ชัดเจนขึ้นและสามารถวางแผนพัฒนาเข้าสู่เป้าหมาย ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดจากงานวิจัยทั้ง 2 ชิ้นมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในของวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าว เพื่อให้ชุมชนสามารถวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งในการดำเนินงานของตนเอง เพื่อนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์หรือวิธีการในการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ โดยพิจารณาจาก 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) โครงสร้างของกลุ่ม (Structure) 2) กลยุทธ์การดำเนินงานของกลุ่ม (Strategy) 3) ระบบการดำเนินงาน (System) หรือการบริหารจัดการ (Management) 4) บุคลากร (Staff) หรือสมาชิกกลุ่ม (Man) 5) ทักษะความสามารถของสมาชิก (Skill) 6) ค่านิยมร่วมของสมาชิกกลุ่ม (Shared Value) 7) ลักษณะการทำงานของผู้นำกลุ่ม (Style) 8) วัสดุอุปกรณ์ของกลุ่ม (Material) 9) งบประมาณหรือเงินทุน (Money) สรุปดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 องค์ประกอบของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าว

	แนวคิด 7-S Mckinsey	หลัก 4 M	สรุป
Structure	✓		Structure
Strategy	✓		Strategy
System	✓		System /Management
Style	✓		Style
Staff	✓		Staff/ Man
Skill	✓		Skill
Shared Value	✓		Shared Value
Man		✓	
Money		✓	Money
Material		✓	Material
Management		✓	

ที่มา ประยุกต์จากแนวคิด 7-S Mckinsey จาก สวรรยา ธรรมมอภิต และคณะ (2561) และหลัก 4 M จาก จรินทร์รัตน์ วรวงศ์พิทักษ์ และและพาริดา เอ็ลลสาย (2559)

จากตารางที่ 2 สามารถอธิบายองค์ประกอบของการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในวิสาหกิจ ชุมชนฯ ทั้ง 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) โครงสร้างกลุ่ม (Structure) 2) กลยุทธ์การดำเนินงานของกลุ่ม (Strategy) 3) ระบบการดำเนินงาน(System)หรือการบริหารจัดการ (Management) 4) บุคลากร (Staff) หรือสมาชิกกลุ่ม (Man) 5) ทักษะความสามารถของสมาชิก (Skill) 6) ค่านิยมร่วมของสมาชิกกลุ่ม (Shared Value) 7) ลักษณะการทำงานของผู้นำกลุ่ม (Style) 8) วัสดุอุปกรณ์ของกลุ่ม (Material) 9) งบประมาณหรือเงินทุน (Money) ได้ดังนี้

1) โครงสร้างกลุ่ม (Structure) คือ ลักษณะโครงสร้างภายในกลุ่มที่มีการจัดระบบตามหน้าที่ความรับผิดชอบต่างๆ เพื่อให้กลุ่มให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ลดความซ้ำซ้อนหรือความขัดแย้งในหน้าที่ช่วยให้สมาชิกกลุ่มได้ทราบขอบเขตงานความรับผิดชอบ ซึ่งการพิจารณา ลักษณะโครงสร้างของกลุ่มมีผลต่อการพัฒนาหรือจัดทำกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปการวิเคราะห์กลุ่มที่มีโครงสร้างเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมจึงทำให้ทราบถึงจุดอ่อนหรือจุดแข็งของกลุ่มได้

2) กลยุทธ์การดำเนินงานของกลุ่ม (Strategy) คือ กระบวนการที่ทำให้ทราบถึงเป้าหมาย หรือการดำเนินการของกลุ่มเพื่อพิจารณาในการกำหนดและพัฒนาแนวทางของกลุ่มให้ได้เปรียบทางการแข่งขันและประสบความสำเร็จ ซึ่งหากกลุ่มมีกลยุทธ์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมกลยุทธ์จะกลายเป็นจุดแข็งของกลุ่ม แต่หากกลยุทธ์ไม่เหมาะสมก็จะเป็นจุดอ่อนของกลุ่ม

3) ระบบการดำเนินงานหรือการบริหารจัดการ (System) คือ ระบบภายในกลุ่มที่ทำให้กลุ่มสามารถดำเนินการได้ โดยเป็นระบบที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนกลุ่มทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่นระบบการเงิน ระบบการติดต่อประสานงาน ระบบการคัดเลือกบุคลากร เป็นต้น ซึ่งหากองค์กรมีระบบการปฏิบัติงานที่ดีก็จะเป็นจุดแข็งของกลุ่ม หรือหากระบบการปฏิบัติงานไม่ดีก็จะเป็นจุดอ่อนที่กลุ่มควรปรับปรุงแก้ไข

4) บุคลากร (Staff) หรือสมาชิกกลุ่ม (Man) คือ ทรัพยากรที่สำคัญต่อการดำเนินงานภายในกลุ่ม เนื่องจากกลุ่มจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับบุคลากรและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ หากกลุ่มมีการจัดการด้านบุคลากรและสมาชิกที่ดีเกิดการพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ กลุ่มก็จะมีจุดแข็งทางการแข่งขันแต่หากบุคลากรไม่มีศักยภาพ หรือขาดประสิทธิภาพในการทำงานก็จะเป็นจุดอ่อนของกลุ่ม

5) ทักษะ ความรู้ความสามารถของสมาชิก (Skill) คือ สิ่งที่จะช่วยขับเคลื่อนให้กลุ่มประสบความสำเร็จ กลุ่มจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงานด้วยความชำนาญเพื่อให้กลุ่มสามารถเติบโตได้อย่างมั่นคงและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการวิเคราะห์ ทักษะและความรู้ของบุคลากรจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้กลุ่มทราบถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเอง

6) ค่านิยมร่วมของสมาชิกกลุ่ม (Shared Value) คือ ค่านิยมและบรรทัดฐานที่ยึดถือร่วมกันของสมาชิกภายในกลุ่ม ซึ่งค่านิยมจะมีลักษณะไม่เป็นทางการ กล่าวคือจะเป็นวัฒนธรรมกลุ่มหรือความเชื่อที่เป็นแนวคิดพื้นฐานของการดำเนินการของกลุ่ม ซึ่งกลุ่มที่ประสบความสำเร็จมักจะมีค่านิยมหรือความเชื่อร่วมกันภายในกลุ่มที่ทำให้กลุ่มเกิดเป็นวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ซึ่งเมื่อวิเคราะห์กลุ่มจะทำให้ทราบว่าวัฒนธรรมองค์กรเป็นจุดแข็งหรือจุดอ่อนที่ควรได้รับการแก้ไข

7) ลักษณะการทำงานผู้นำกลุ่ม (Style) คือลักษณะพฤติกรรมของผู้นำกลุ่มในการดำเนินงานภายในกลุ่ม เนื่องจากผู้นำหรือผู้บริหารมีบทบาทสำคัญต่อสมาชิกภายในกลุ่มรวมถึง มีผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกลุ่มพฤติกรรมเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อจุดแข็งหรือจุดอ่อนของกลุ่ม

8) วัสดุอุปกรณ์ของกลุ่ม (Material) คือ วัสดุอุปกรณ์ทั้งที่เป็นเครื่องมือสำหรับดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในกลุ่มหรือเครื่องมือทางด้านภูมิปัญญาองค์ความรู้ที่ทางกลุ่มมีเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์กลุ่มจะทำให้ทราบว่าวัสดุอุปกรณ์ของกลุ่มเป็นจุดแข็งหรือจุดอ่อนที่ควรได้รับการพัฒนา

9) งบประมาณหรือเงินทุน (Money) คือ สิ่งที่เป็นทุนในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มซึ่งหมายรวมถึงทุนที่เป็นเงินทุนในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในกลุ่ม และทุนทางทรัพย์สินอื่น เช่น โรงเรือน ที่ทำการกลุ่ม หรือสวนผลไม้ ที่เป็นทุนในการดำเนินการภายในกลุ่มซึ่งเงินทุนนี้สามารถส่งผลต่อจุดอ่อนหรือจุดแข็งในการดำเนินการกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ

สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร คือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรเพื่อค้นหาโอกาสและอุปสรรคทางการดำเนินงานขององค์กรที่ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมทางสังคม สภาพแวดล้อมทางการเมือง และสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี เพื่อให้องค์กรทราบถึงโอกาสในการพัฒนาองค์กรให้ประสบความสำเร็จและเติบโตขึ้น รวมถึงทราบถึงอุปสรรคในการดำเนินการที่องค์กรต้องกำจัดหรือยับยั้งไม่ให้เกิดต่อการดำเนินงานขององค์กร

- โอกาสขององค์กร (O-Opportunities) คือการวิเคราะห์ที่ให้ทราบถึงปัจจัยภายนอกองค์กร ปัจจัยใดที่สามารถส่งผลดีต่อองค์กร ในการดำเนินกิจการทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งองค์กรสามารถฉกฉวยข้อดีจากโอกาสเหล่านี้มาเสริมสร้าง สนับสนุนให้องค์กรเข้มแข็งและเติบโต

- อุปสรรคขององค์กร (T-Threats) คือการวิเคราะห์ให้ทราบถึงปัจจัยภายนอกองค์กรปัจจัยใดที่ส่งผลกระทบหรือคุกคามการดำเนินงานขององค์กร ในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งองค์กรจำต้องหลีกเลี่ยงหรือปรับสภาพองค์กรให้มีความแข็งแกร่งพร้อมที่จะเผชิญแรงกระแทกดังกล่าวได้

ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรสามารถใช้เครื่องมือในการช่วยวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวมขององค์กรในมิติที่หลากหลายขึ้น ด้วยเครื่องมือ PESTLE Analysis ที่จะช่วยในการวิเคราะห์ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านเทคโนโลยีสภาวะแวดล้อม และด้าน

กฎหมาย เพื่อให้ผู้บริหารหรือองค์กรใช้ตัดสินใจว่าสิ่งที่มากระทบองค์กรเป็นโอกาสหรืออุปสรรค
 เพื่อการดำเนินการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงองค์กรต่อไป (เนติมา พงษ์ทอง, 2560) เครื่องมือ PESTLE
 Analysis ประกอบด้วย

1) ปัจจัยทางการเมือง (Political) คือปัจจัยภายนอกที่องค์กรต้องเตรียมตัว
 พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากปัจจัยทางการเมืองคือการเปลี่ยนแปลงในระดับสูงที่สามารถ
 ส่งผลกระทบต่อองค์กรได้ ซึ่ง ปัจจัยทางการเมืองอาจเป็น นโยบาย หรือมาตรการต่างๆ ที่อาจจะเป็น
 โอกาสหรืออุปสรรคต่อการดำเนินงานขององค์กรก็ได้

2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic Factors) คือสภาพแวดล้อมภายนอกที่สำคัญ
 ต่อองค์กร เนื่องจากเป็นปัจจัยด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่สามารถใช้ในการพยากรณ์หรือวิเคราะห์
 เศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินการขององค์กรอย่างมาก เช่น ภาวะอัตราเงินเฟ้อ อัตรา
 ภาษี การว่างงาน เป็นต้น โดยสิ่งเหล่านี้อาจเป็นโอกาสหรืออุปสรรคในการดำเนินงานที่องค์กร
 จำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง

3) ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม (Social-Culture Factors) คือปัจจัยด้าน
 สภาพแวดล้อมภายนอกที่มีอิทธิพลต่อองค์กรเป็นอย่างมาก เนื่องจากปัจจัยด้านสังคมเป็นภาพรวมใน
 หลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ ค่านิยม พฤติกรรมผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยว การเติบโตของ
 ประชากร รายได้ โรคระบาด ซึ่งในปัจจุบันมีสถานการณ์ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (COVID-19)
 คือโรคติดต่อซึ่งเกิดจากไวรัสโคโรนาชนิดที่มีการค้นพบล่าสุด ซึ่งไวรัสและโรคอุบัติใหม่นี้ระบาดครั้ง
 แรกในเมืองอู่ฮั่นประเทศจีนช่วงเดือนธันวาคมปี พ.ศ. 2563 โดยมีการระบาดใหญ่และส่งผลกระทบ
 แก่หลายประเทศทั่วโลก และยังไม่มียาหรือวัคซีนในการรักษา โดยเชื้อไวรัสจะส่งผลต่ออาการป่วย
 รุนแรงและโรคปอดบวม (world health organization Thailand, 2563) รวมถึงด้านสุขภาพหรือ
 วัฒนธรรม ทัศนคติต่างๆ ที่สามารถเป็นได้ทั้งโอกาสและอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์กรโดย
 องค์กรต้องมีการวิเคราะห์และรับมือกับผลกระทบดังกล่าว

4) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (Technological Factors) คือ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรใน
 ด้านของการได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่งปัจจัยด้านเทคโนโลยีคือปัจจัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่
 ตลอดเวลา ซึ่งสามารถเป็นโอกาสหรืออุปสรรคต่อองค์กรก็ได้ เนื่องจากในด้านโอกาสเทคโนโลยี
 สามารถช่วยในการผลิต การติดต่อสื่อสาร การขนส่งที่ทันสมัย ที่สร้างความได้เปรียบแก่องค์กร
 แต่หากองค์กรปรับตัวไม่ทันหรือไม่สามารถชิงเทคโนโลยีได้ปัจจัยด้านนี้ก็จะเป็อุปสรรคต่อองค์กรใน
 อนาคต

5) ปัจจัยทางด้านกฎหมาย (Legal) คือปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่องค์กรควรพิจารณา และวิเคราะห์ว่าองค์กรควรพัฒนาหรือปรับปรุงให้สอดคล้องกับกฎหมาย เนื่องจากองค์กรไม่สามารถดำเนินงานที่ขัดต่อกฎหมายได้ ดังนั้นองค์กรจึงควรศึกษา ติดตามและตรวจสอบ รวมถึงปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศ และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรทั้งหมด

6) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและที่ตั้ง (Environment) คือปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีความสำคัญอีกปัจจัยหนึ่ง เนื่องจากปัจจุบันสังคมให้ความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจ หรือการดำเนินองค์กรที่ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่มีลักษณะเด่นเป็นเอกลักษณ์ ดังนั้นองค์กรจึงต้องมีการวิเคราะห์และพิจารณาว่าปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและที่ตั้งเป็นโอกาสหรืออุปสรรคขององค์กรในการดำเนินงาน

3.3 เทคนิค/ขั้นตอนในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) มีเทคนิค และขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

1) การประเมินสภาพแวดล้อมภายในองค์กร คือ การวิเคราะห์และประเมินสภาพแวดล้อมภายในองค์กรในทุกๆ ด้าน เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเบื้องต้นขององค์กรเพื่อใช้ในการประเมินและระบุจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กรเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายใน โดยในการวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกเครื่องมือที่ช่วยในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในคือ 7s Model ของ McKinsey ประกอบด้วย โครงสร้างองค์กร, กลยุทธ์ขององค์กร, ระบบการปฏิบัติงาน, แบบแผนหรือลักษณะการบริการงานองค์กร, บุคลากร, ทักษะ ความรู้ความสามารถขององค์กร และค่านิยมร่วมขององค์กร

2) การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร คือ การวิเคราะห์และประเมินเพื่อให้ผู้บริหารหรือองค์กรใช้ตัดสินใจว่าสิ่งที่มากระทบองค์กรเป็นโอกาสหรืออุปสรรค เพื่อการดำเนินการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงองค์กรต่อไป โดยในการวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกเครื่องมือที่ช่วยในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกคือ เครื่องมือ PESTLE Analysis ประกอบด้วย ปัจจัยทางการเมือง, ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ, ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม, ปัจจัยด้านเทคโนโลยี, ปัจจัยทางด้านกฎหมาย และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

จากการประเมินสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกด้วยเครื่องมือที่กล่าวในข้างต้นสามารถสรุปเป็นตารางการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) ได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT)

ปัจจัยภายใน เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ 4M และ 7s Model ของ McKinsey	จุดแข็งขององค์กร (S-Strengths)	จุดอ่อนขององค์กร (W- Weakness)
ปัจจัยภายนอก เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ PESTLE Analysis	โอกาสขององค์กร (O-Opportunities)	อุปสรรคขององค์กร (T-Threats)

ที่มา : พินิจ มีคำทอง และโกวิทย์ แสนพงษ์ (2562)

3) ระบุสถานการณ์จากการประเมินสภาพแวดล้อม คือการนำข้อมูลด้าน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก มาประเมินสถานการณ์เพื่อวิเคราะห์ว่าองค์กรกำลังเผชิญกับสถานการณ์รูปแบบใด เพื่อให้องค์กรสามารถปรับตัวหรือพัฒนาองค์กรท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงโดยทั่วไปสถานการณ์ในการประเมินสภาพแวดล้อมมีอยู่ 4 สถานการณ์ดังนี้ (ชัยวัฒน์ สุวิชัย, 2559)

สถานการณ์ที่ 1 (จุดแข็ง-โอกาส) สถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่พึงปรารถนาที่สุด เนื่องจากองค์กรค่อนข้างจะมีหลายอย่าง ดังนั้น ผู้บริหารขององค์กรควรกำหนดกลยุทธ์ในเชิงรุก (Aggressive – Strategy) เพื่อดึงเอาจุดแข็งที่มีอยู่มาเสริมสร้างและปรับใช้และฉกฉวยโอกาสต่างๆ ที่เปิดมาหาประโยชน์อย่างเต็มที่

สถานการณ์ที่ 2 (จุดอ่อน-ภัยอุปสรรค) สถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุด เนื่องจากองค์กรกำลังเผชิญอยู่กับอุปสรรคจากภายนอกและมีปัญหาจุดอ่อนภายในหลายประการ ดังนั้นทางเลือกที่ดีที่สุดคือกลยุทธ์การตั้งรับหรือป้องกันตัว (Defensive Strategy) เพื่อพยายามลดหรือหลบหนีภัยอุปสรรค ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ตลอดจนหามาตรการที่จะทำให้องค์กรเกิดความสูญเสียที่น้อยที่สุด

สถานการณ์ที่ 3 (จุดอ่อน-โอกาส) สถานการณ์องค์กรมีโอกาสเป็นข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันหลายประการ แต่ติดขัดอยู่ตรงที่มีปัญหาอุปสรรคที่เป็นจุดอ่อนอยู่หลายอย่างเช่นกัน ดังนั้นทางออกคือกลยุทธ์การพลิกตัว (Turnaround-oriented Strategy) เพื่อจัดหรือแก้ไขจุดอ่อนภายในต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะฉกฉวยโอกาสต่าง ๆ ที่เปิดให้

สถานการณ์ที่ 4 (จุดแข็ง-อุปสรรค) สถานการณ์นี้เกิดขึ้นจากการที่สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน แต่ตัวองค์กรมีข้อได้เปรียบที่เป็นจุดแข็งหลายประการ ดังนั้น แทนที่จะรอจนกระทั่งสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ก็สามารถที่จะเลือกกลยุทธ์การแตกตัวหรือขยายขอบข่ายกิจการ(Diversification Strategy) เพื่อใช้ประโยชน์จากจุดแข็งที่มีสร้างโอกาสในระยะยาวด้านอื่น ๆ แทน

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยสามารถนำแนวคิดด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม รวมถึงเทคนิคขั้นตอน และเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม มาใช้ในส่วนของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว เพื่อทราบถึงสภาพการณ์ของวิสาหกิจฯ ว่ามีจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค เป็นอย่างไร เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาในการลดจุดอ่อนและอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจฯ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

4. แนวคิดทฤษฎีความพึงพอใจ

4.1 ความหมายของความพึงพอใจ

จากการศึกษาความหมายของความพึงพอใจจากการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องพบว่า ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ดังนี้

สร้อยตระกูล (ตียานนท์) อรรถมานะ (2550) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นสภาวะทางอารมณ์ ซึ่งเป็นผลจากการรับรู้ผ่านประสบการณ์และเกิดเป็นความรู้สึก โดยภาวะทางอารมณ์ทางบวกจะช่วยส่งเสริมให้เกิดค่านิยมหรือพฤติกรรมที่ดีในการแสดงออกของบุคคล

วิฑูรย์ จันทวงศ์ (2556) กล่าวว่า ความพึงพอใจเกิดจากความต้องการของคนที่คาดหวังไว้ เมื่อไหร่ก็ตามที่ความต้องการได้รับการตอบสนองก็จะเกิดความพึงพอใจ แต่ถ้าความต้องการที่ความหวังไว้ไม่เป็นไปตามต้องการความพึงพอใจก็จะไม่เกิดขึ้น

จันทร์สุดา ว่องทวิทรัพย์ดี (2550) กล่าวว่า ความพึงพอใจคือความรู้สึกดี จนเกิดเป็นความพอใจ ประทับใจในด้านต่างๆ ที่บุคคลพบเจอไม่ว่าจะเป็น ด้านการบริการ ด้านสถานที่ หรือด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

จากทฤษฎีของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปความหมายของความพึงพอใจ ว่า ความพึงพอใจคือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ ความรู้สึกและภาวะทางอารมณ์ ซึ่งบุคคลจะสะท้อนความพึงพอใจออกมาทางพฤติกรรมการแสดงออก โดยความพึงพอใจจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองที่ดี หรือตรงกับความต้องการของบุคคลในด้านต่างๆ โดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์และการรับรู้ของบุคคลในขณะนั้นด้วย ซึ่งความหมายของความพึงพอใจที่กล่าวมานั้น

ผู้วิจัยสามารถนำมาใช้ในการทำความเข้าใจความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว รวมถึงใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และเป็นแบบสอบถามในหัวข้อแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการสังเคราะห์ข้อมูลและกำหนดแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพในอนาคต

4.2 ทฤษฎีของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจคือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ ความรู้สึกและภาวะทางอารมณ์ ซึ่งบุคคลจะสะท้อนความพึงพอใจออกมาทางพฤติกรรมการแสดงออก โดยความพึงพอใจจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองที่ดี หรือตรงกับความต้องการของบุคคลในด้านต่างๆ ความพึงพอใจของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับความต้องการ ความคาดหวัง และแรงจูงใจโดยมีนักวิชาการกล่าวถึงทฤษฎีความพึงพอใจไว้ดังนี้

วิกเตอร์ วรูม (Vroom V. H., 1964) ได้ศึกษาเรื่องความคาดหวังซึ่งมีผลต่อแรงจูงใจและความพึงพอใจของบุคคล วรูมได้กล่าวว่าแรงจูงใจของบุคคลเกิดจากการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และเกิดเป็นความคาดหวังขึ้น โดยหากความคาดหวังดังกล่าวได้รับการตอบสนองหรือเป็นไปตามที่ต้องการจะทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจที่สูงขึ้น แต่ในทางกลับกันหากความคาดหวังนั้นไม่ได้รับการตอบสนองก็จะมีผลให้บุคคลเกิดความรู้สึกไม่พอใจ

ทฤษฎีความพึงพอใจนั้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้หลายสถานการณ์เพื่อให้เกิดกระบวนการสร้างความพึงพอใจขึ้น โดย จอห์น ดี. มิลเล็ต (John D. Millet, 1954) ได้กล่าวว่าความพึงพอใจคือ สิ่งที่เกิดจากการบริการแก่ประชาชน โดยมีหลักการสร้างความพึงพอใจประกอบไปด้วย

1) การให้บริการอย่างเท่าเทียม (Equitable Service) หมายถึง การที่ภาครัฐบริหารงานและให้บริการด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมต่อผู้มาใช้บริการเพื่อให้ผู้มาใช้บริการทุกคนรู้สึกถึงความยุติธรรม ไม่ถูกแบ่งแยกหรือเลือกปฏิบัติ โดยมีมาตรฐานในการให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน

2) การให้บริการตรงเวลา (Timely Services) หมายถึง การบริการที่มีคุณภาพประสิทธิภาพ โดยมีแผนในการปฏิบัติงานที่รัดกุมตรงต่อเวลา เพื่อความสะดวกรวดเร็วและสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ใช้บริการ

3) การให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample Service) หมายถึง การกระจายการให้บริการอย่างเพียงพอเพื่อรองรับผู้มาใช้บริการให้เกิดความสะดวกสบาย และความทั่วถึงในการให้บริการซึ่งหากการให้บริการมีอย่างจำกัดก็ไม่สามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ใช้บริการได้

4) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous Service) หมายถึง การให้บริการด้วยความสม่ำเสมอ ต่อเนื่องและมีเวลาในการดำเนินการที่แน่นอน ไม่ใช่ว่าจะหยุดให้บริการตอนไหนก็ได้ตามความพอใจของหน่วยงาน

5) การให้บริการอย่างก้าวหน้า (Progression Service) หมายถึง การให้บริการที่มีการปรับปรุงพัฒนาการบริการให้เกิดประสิทธิภาพ และก้าวหน้าอยู่เสมอเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้มาใช้บริการ

จากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจไว้และการทบทวนเอกสารวรรณกรรมผู้วิจัยขอสรุปทฤษฎีความพึงพอใจว่า เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงความรู้สึกของบุคคล โดยความรู้สึกแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือความรู้สึกในทางบวกและความรู้สึกในทางลบ ซึ่งการเกิดความรู้สึกพึงพอใจอาจเกิดได้จากการที่ผู้บริโภคได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ตนต้องการ และเมื่อได้รับการตอบสนองมากเพียงพอ จะทำให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ ในการแสดงออกถึงความพึงพอใจ โดยการแสดงออกของบุคคลสามารถเกิดขึ้นได้เมื่อได้รับแรงจูงใจ และเกิดการตอบสนองความต้องการที่เพียงพอ นอกจากนี้ทฤษฎีความพึงพอใจยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานบริการ หรือการดำเนินงานต่างๆ ได้ โดยในที่นี้ผู้วิจัยนำทฤษฎีความพึงพอใจ มาใช้สนับสนุนการวิจัย เพื่อเป็นการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่ออภิมหาพิพิธภัณฑ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาสนับสนุนการหาแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวที่มีคุณภาพต่อไป

4.3 การวัดความพึงพอใจ

การวัดความพึงพอใจคือกระบวนการที่มีประโยชน์อย่างมากต่อผู้ประกอบการ หรือหน่วยงานองค์กรที่ต้องการพัฒนาหรือเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของตนเอง โดยจากการศึกษารูปแบบการวัดความพึงพอใจจากการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องพบว่า ได้มีนักวิชาการหลายท่านอธิบายการวัดความพึงพอใจไว้ดังนี้

ชัยพร ภัทรวารีกุล และคณะ (2549) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ทราบถึงประสพการณ์การบริโภคสินค้าและการใช้บริการ สามารถแบ่งได้เป็น 2 แบบคือ วัดความพึงพอใจแบบทางตรง และการวัดความพึงพอใจแบบทางอ้อม

1) การวัดความพึงพอใจทางตรงคือ การวัดความพึงพอใจด้วยการแลกเปลี่ยนหรือสอบถามจากผู้ให้บริการโดยตรงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ สามารถทำได้โดยการสร้างแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์

- การสร้างแบบสอบถาม คือวิธีการที่มีประโยชน์สะดวก รวดเร็วและได้ผลการสอบถามที่ไม่มีอคติ เนื่องจากเป็นลักษณะแบบสอบถามที่ผู้ตอบคำถามสามารถตอบได้ตามความรู้สึกเนื่องจาก ไม่มีการใส่ชื่อหรือข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม สามารถแจกจ่ายได้หลายวิธี ทั้งแจกโดยตรงหรือทางอิเล็กทรอนิกส์ การใช้แบบสอบถามเป็นเทคนิคหนึ่งที่จะช่วยให้ได้รับคำตอบจาก

ผู้บริโภคนในกรณีที่ต้องการคำตอบในปริมาณมากๆ แต่มีข้อพึงระวังคือ การสร้างแบบสอบถามต้องเป็น คำถามที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อนและต้องมีคุณภาพในการสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยง

- การสัมภาษณ์ คือ วัดความพึงพอใจด้วยการสัมภาษณ์ผู้บริโภคหรือผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยการวัดความพึงพอใจด้วยการสัมภาษณ์สามารถแบ่งได้หลายรูปแบบ ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบส่วนตัว, การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์, การสัมภาษณ์เชิงลึก, และการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม

2) การวัดความพึงพอใจทางอ้อม คือการวัดในรูปแบบที่ไม่เจอผู้ตอบแบบสอบถามเลย ซึ่งเป็นการวัดโดยสังเกตจากพฤติกรรมของผู้ใช้บริการ เช่น ค่าครองเรียนจากลูกค้า ปริมาณการซื้อของลูกค้า ซึ่งการวัดในลักษณะนี้จะมีปัจจัยอื่นๆ มาปนกับตัวชี้วัดด้วย

เสกสิทธิ์ ทองมาก (2560) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นเรื่องที่ผู้ผลิตสินค้าหรือบริการให้ความสำคัญมาในการที่จะทราบว่าผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อสินค้าและบริการของตนเองหรือไม่ โดยสามารถวัดได้ด้วยการทำเป็นหน่วย ยูทิล ซึ่งมีแนวทางการวัดคือ

1) กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนว่า ต้องการวัดผลความพึงพอใจเพื่ออะไร เพื่อให้ผู้วัดสามารถได้คำตอบตรงความต้องการจากการวัดค่าความพึงพอใจกับผู้บริโภคหรือผู้ให้บริการ

2) กำหนดปัจจัยในการวัดความพึงพอใจให้ชัดเจนและครอบคลุม โดยจำเป็นต้องวิเคราะห์และกำหนดปัจจัยในด้านน้ำหนักคะแนนแต่ละปัจจัยอย่างเหมาะสม เพื่อให้ปัจจัยไม่ซ้ำซ้อนและการตอบแบบสอบถามมีความเที่ยงตรง

3) กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการวัด โดยปกติจะนิยมใช้เกณฑ์ Likert scale ด้วยการให้คะแนนความพึงพอใจ แต่ละปัจจัยจาก 1 ถึง 5 โดย 5 คือ พอใจมากที่สุด 4 คือ พอใจมาก 3 คือพอใจปานกลาง 2 คือพอใจน้อย และ 1 คือพอใจน้อยที่สุด เนื่องจากช่วงห่างของคะแนน 5 ระดับมีความเพียงพอที่จะแสดงค่าความพึงพอใจที่แตกต่างกันของลูกค้าได้ แต่ก็ไม่กว้างมากจนความคิดเห็นมีลักษณะคะแนนสูงหรือต่ำจนเกินไป

4) กำหนดวิธีการวัดความพึงพอใจ ซึ่งในขั้นตอนนี้คือขั้นของการทำวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ที่ต้องกำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างในเชิงสถิติ เพื่อให้เกิดการกระจายตัวของผู้ให้บริการที่เหมาะสม เพื่อให้ได้คำตอบที่เพียงพอและเหมาะสม

จากทฤษฎีของนักวิชาการที่กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีความพึงพอใจในข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่าทฤษฎีความพึงพอใจและวัดความพึงพอใจว่าเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ช่วยให้องค์กรหรือผู้ผลิตทราบถึงความพึงพอใจของผู้บริโภคซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินการขององค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยผู้วิจัยสามารถใช้อองค์ความรู้ด้านการวัดความพึงพอใจมาเป็นกรอบในการตั้งคำถามงานวิจัยในหัวข้อแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

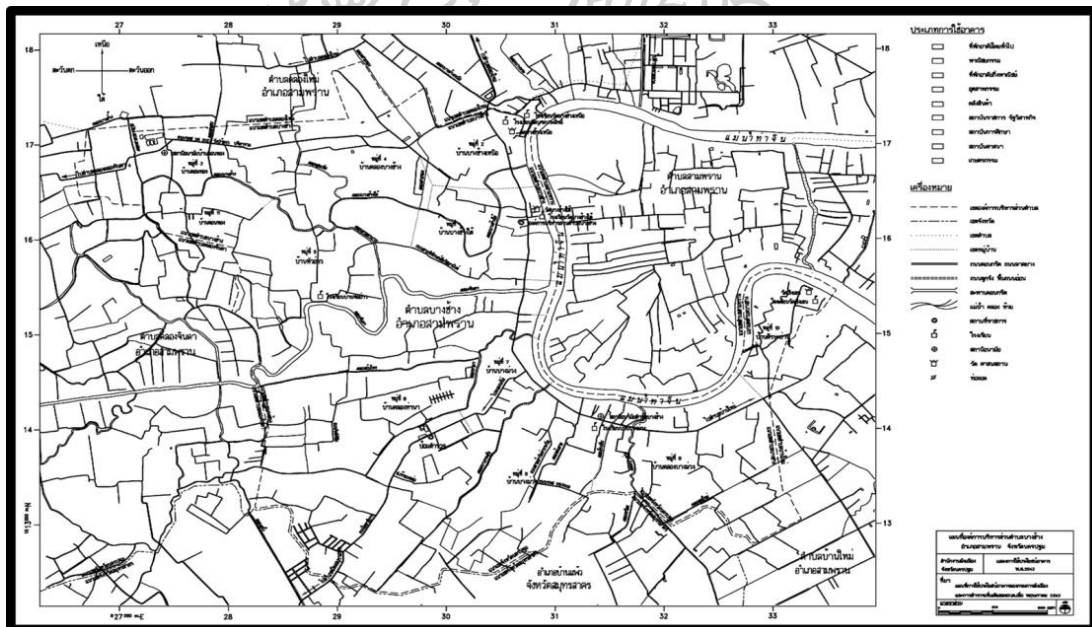
5. บริบทวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

5.1 ข้อมูลพื้นฐานและอาณาเขตที่ตั้ง

ชุมชนบ้านหัวอ่าว หมู่ที่ 5 มีประวัติความเป็นมาช้านานว่าแต่ดั้งเดิมนั้นหมู่บ้านนี้เป็นคลองมีน้ำไหลผ่านและมีสัตว์ป่าอาศัยอยู่มาก โดยเฉพาะช้างป่าโขลงใหญ่ที่จะเดินลุยป่าเพื่อมาหาอาหารกินในพื้นที่นี้เป็นประจำจากการที่โขลงช้างได้เหยียบย่ำดินเป็นเวลานาน จึงทำให้พื้นที่บริเวณนี้กลายเป็นเว้งกว้างใหญ่ ชาวบ้านจึงเรียกจนติดปากว่า “บ้านหัวอ่าว” และจากการเดินทางไปมาของช้าง จึงทำให้เกิดเป็นลำคลอง เรียกว่า คลองบางช้าง จนตราប់เท่าทุกวันนี้

อาณาเขตที่ตั้ง

ชุมชนบ้านหัวอ่าว หมู่ที่ 5 ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมตั้งอยู่บนพื้นที่ 685 ไร่ หรือ 1.096 ตารางกิโลเมตร (ดังภาพที่ 2) มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่มอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก ประชากรส่วนใหญ่จึงมีอาชีพทางการเกษตร สวนผลไม้ เช่น ฝรั่ง ชมพู่ มะพร้าว ติศเหนือติดต่อกับหมู่ที่ 3, 4 ตำบลบางช้างทิศใต้ติดต่อกับ หมู่ที่ 6 ตำบลหนองนกไข่ ทิศตะวันออกติดต่อกับหมู่ที่ 1, 2 ตำบลบางช้างทิศตะวันตก ติดต่อกับหมู่ที่ 13 ตำบลคลองจินดา ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงอาณาเขตที่ตั้งชุมชนบ้านหัวอ่าว

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง (2562)

ข้อมูลด้านประชากร/ครัวเรือน

มีจำนวนครัวเรือน 212 ครัวเรือน ประชากรรวม 682 คน โดยเป็น ชายจำนวน 333 คน หญิงจำนวน 349 คน ผู้สูงอายุ จำนวน 141 คน ผู้พิการ 10 คน การประกอบอาชีพ ภาคเกษตร ทำสวน 100 ครัวเรือน นอกภาคเกษตร ค้าขาย 10 ครัวเรือน รับจ้าง 85 ครัวเรือน รับราชการ 10 ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก คือ การเกษตร อัตราค่าจ้างแรงงานในหมู่บ้าน 180 บาท ประชากรมีรายได้เฉลี่ย 84,842.19 บาท/คน/ปี (ข้อมูลปี 2562) (องค์การบริหารส่วนตำบล บางช้าง, 2562)

วิสัยทัศน์

หมู่บ้านเกษตรอินทรีย์ส่งเสริมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อมูลการเมือง / การบริหาร (ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น อาสาสมัคร)

ผู้นำชุมชน	ผู้ใหญ่บ้าน ชื่อ นายฉนวน ปานเจริญ
	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายณรงค์ แสงพิทักษ์
	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ชื่อ นายชัยวุฒิ จรดล
ผู้นำท้องถิ่น	สมาชิก อบต. ชื่อ นายบุญสม จีนประชา
	สมาชิก อบต. ชื่อ นางประหยัด ปานเจริญ

สถานที่สำคัญในหมู่บ้าน

โรงเรียนวัดบางช้างใต้ จำนวน 1 แห่ง สถานีวิทยุ/หอกระจายข่าว จำนวน 3 แห่ง ศูนย์การเรียนรู้บ้านหัวอ่าว จำนวน 1 แห่ง และชุมชนท่องเที่ยว จำนวน 1 แห่ง ร้านค้า/ร้านอาหาร จำนวน 3 แห่ง

ข้อมูลการคมนาคม / สาธารณูปโภค

การเดินทางเข้าชุมชน มีถนนลาดยาง 3 เส้น ถนนลูกรัง 1 เส้นถนนคอนกรีต 6 เส้น ระยะทาง ห่างจากอำเภอสามพราน 4,000 เมตร สาธารณูปโภค มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน มีประปา ภูมิภาค/หมู่บ้าน 3 แห่ง มีโทรศัพท์สาธารณะ 2 แห่ง และมีแหล่งน้ำ โดยประกอบด้วย บ่อน้ำ สาธารณะ 2 แห่ง และคลองจำนวน 8 แห่ง

ข้อมูลกลุ่มทุนในชุมชน

กลุ่มทุนในชุมชนบ้านหัวอ่าว ประกอบไปด้วย 3 กองทุน ได้แก่ 1. กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ปัจจุบันมีเงินทุน 2,913,922 บาท มีสมาชิกจำนวน 165 คน ประธานชื่อ นายฉนวน ปานเจริญ 2. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ปัจจุบันมีเงินทุน 148,000 บาท มีสมาชิก จำนวน 59 คน ประธานชื่อ นางประหยัด ปานเจริญ 3. กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ ปัจจุบันมีเงินทุน 130,000 บาท มีสมาชิก จำนวน 256 คน ประธานชื่อ นางประหยัด ปานเจริญ

5.2 ความเป็นมาของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม เป็นหนึ่งในชุมชนท่องเที่ยว ภายใต้การสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งชุมชนเริ่มต้นจากการเป็นหมู่บ้านรางวัลพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงจากกระทรวงมหาดไทย ประจำปี 2557 โดยการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับใช้กับชุมชนและเกิดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ซึ่งดำเนินการเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวอ่าว ในการเป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาดูงานในเรื่องการเกษตร เกษตรอินทรีย์และการใช้ชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว เป็นที่รู้จักกันทั้งในและต่างประเทศในฐานะของศูนย์เรียนรู้การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ความยั่งยืน และมีการพัฒนาสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีรูปแบบการท่องเที่ยวหลากหลาย โดยวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ได้ดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชน จากการเป็นชุมชนที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสวนผลไม้ และกิจกรรมศึกษาวิถีชุมชนเกษตรอินทรีย์ ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้วิถีเกษตรกรชาวสวน โดยให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อความสนุกสนานและเกิดการเรียนรู้ไปพร้อมกัน เช่น การเก็บผลผลิตในสวน การล่องเรือชมสวน การปลูกผักและผลไม้อินทรีย์ เป็นต้น ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ภาพแผนที่วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามปราชญ์ (2562)

การเดินทางมายังวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว สามารถมาได้ด้วยรถยนต์ส่วนบุคคล โดยเดินทางตามถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2020 (คลองใหม่ - บางประแดง) จากคลองใหม่ถนนเพชรเกษมผ่านที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง ถึงทางแยก ซอยประสพสุข ระยะทางประมาณ 5.5 กิโลเมตร จะพบกับชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าว สำหรับนักท่องเที่ยวที่ไม่มีรถยนต์สามารถติดต่อทางชุมชนท่องเที่ยวให้นำรถมารับ หรือหากนักท่องเที่ยวต้องการเดินทางมาด้วยตนเองสามารถใช้รถจักรยานยนต์ 48 มลงที่โรงเรียนนายร้อยสามพราน และด้วยต่อรถจักรยานยนต์หรือรถรับจ้างไปยังชุมชนบ้านหัวอ่าวได้

อัตลักษณ์ของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว เป็นชุมชนที่มีอัตลักษณ์สำคัญคือ การเป็นหมู่บ้านเกษตรอินทรีย์ต้นแบบ ที่สามารถทำการเกษตรด้วยการเป็นอินทรีย์ได้จริง ภายในชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าวจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความอุดมสมบูรณ์ อากาศบริสุทธิ์ และมีผลผลิตทางการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสังคม

วิถีชีวิตชุมชน

วิถีชีวิตของคนในชุมชนบ้านหัวอ่าว โดยส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ดำรงชีพด้วยการทำเกษตรกรรม สวนผลไม้ และทำนาข้าว ด้วยวิถีการเป็นเกษตรปลอดสาร และเกษตรอินทรีย์

ทรัพยากรธรรมชาติ

ที่สำคัญในชุมชนประกอบด้วย ดินซึ่งเป็นดินดำที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูกแหล่งน้ำ มีลำคลอง ได้แก่ คลองจินดา, คลองบางช้าง, คลองตาเพ็ญ, คลองยายเหรียญ, คลองหมอเลียบ, คลองสารวัตรสมชาย, คลองผู้ใหญ่อ่อน และคลองป่าโสภโณบัตินิต

5.3 โครงสร้างกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวเป็นชุมชนท่องเที่ยวที่เกิดจากความเป็นชุมชนที่มีอัตลักษณ์ชัดเจนในด้านวิถีชีวิตทางการเกษตร โดยในด้านโครงสร้างการดำเนินงานของกลุ่มนั้นมีโครงสร้างที่ชัดเจนโดยระบุตำแหน่งการดำเนินงาน ประกอบด้วย ประธานซึ่งทำหน้าที่การดูแลแลควบคุมการดำเนินงานและประสานงานภายในกลุ่ม รองประธาน เจริญญิกของกลุ่ม วิทยากรประจำฐานกิจกรรม และปฏิคมทำหน้าที่ ดูแลด้านอาหาร การบริการ ต้อนรับ

5.4 กิจกรรมท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในรูปแบบเกษตรอินทรีย์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจในการเรียนรู้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ หรือประสบการณ์ทางด้านเกษตร ซึ่งภายในสถานที่ท่องเที่ยวจะเน้นการเรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรกรรม พร้อมกับการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนในด้านการเกษตร ซึ่งจะเป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความรู้และร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรและ

สิ่งแวดล้อม โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและสภาพแวดล้อม ซึ่งภายในชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าวประกอบด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อไปนี้

1) กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรกรรม ณ ศูนย์เรียนรู้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประกอบไปด้วยฐานการเรียนรู้ 7 ฐานเรียนรู้ ได้แก่ ฐานที่ 1 ฐานการให้ความรู้ด้านการผลิตปุ๋ยสูตรต่างๆ เช่น ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยจากมูลสัตว์ จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง และการทำฮอร์โมนไข่แบบอินทรีย์ ฐานที่ 2 ฐานสาธิตการปลูกต้นไม้ ด้วยวิธีการพินบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การตอนกิ่ง การติดตา และการทาบกิ่ง ฐานที่ 3 ฐานเลี้ยงและผลิตปุ๋ยไส้เดือน เพื่อเป็นการให้ความรู้แก่ผู้ที่สนใจในการทำการเกษตรแบบธรรมชาติบำบัดโดยให้ไส้เดือนดูแลการเจริญเติบโตของต้นไม้ ฐานที่ 4 ฐานการปลูกมะนาวไร้ดิน ด้วยการนำผักตบชวาที่มีอยู่ในชุมชนมาประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ด้วยการนำไปตากแห้งและนำมาใช้เป็นดินแทนการใช้ดินตามที่มีอยู่เดิม ฐานที่ 5 ฐานธนาคารต้นไม้ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ให้ชุมชนรู้จักช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองด้วยการ แจกพันธุ์ไม้ และให้นำพันธุ์ไม้มาคืนศูนย์เรียนรู้ฯ เพื่อเป็นการต่อยอดและเพิ่มคุณค่าให้กับการปลูกต้นไม้ ฐานที่ 6 ฐานการผลิตข้าวกล้องงอก และโรงสีข้าว เพื่อเป็นการแปรรูปผลิตภัณฑ์และเพิ่มมูลค่า รวมถึงองค์ความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว ฐานที่ 7 ฐานการผลิตยาสระผมสูตรอัญชัน - มะกรูด และสบู่ฝักข้าว โดยเป็นการสาธิตและบรรยายให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์ที่มีในชุมชนตนเอง

2) กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อความบันเทิง เป็นกิจกรรมที่ชุมชนท่องเที่ยวใช้ต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายในการมาสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน ในรูปแบบที่แปลกใหม่ โดยจะมีกิจกรรมการท่องเที่ยว (ดังภาพที่ 4) ได้แก่ 1 กิจกรรมชมสวนผลไม้ นั่งเรือโพงล่องไปตามสวน และชมธรรมชาติภายในชุมชน 2 กิจกรรมเปิดสวนฝรั่งให้นักท่องเที่ยวได้เก็บเกี่ยวผลผลิตและเรียนรู้วิธีการเลือกฝรั่งให้มีรสชาติที่ถูกใจ เรียนรู้การตัดฝรั่ง และการเก็บฝรั่งที่ถูกต้อง 3 กิจกรรมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร โดยให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการแปรรูปผลผลิตในรูปแบบต่างๆ เพื่อการเพิ่มการเรียนรู้และประสบการณ์ในการท่องเที่ยว

ภาพที่ 4 ภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

ที่มา : ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านหัวอ่าว (2562)

ซึ่งการศึกษาบริบทชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าว เป็นส่วนหนึ่งในการทำให้ผู้วิจัยทราบถึงข้อมูลของชุมชนท่องเที่ยวในเบื้องต้น เพื่อเป็นฐานในการลงศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมและประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ให้ทราบถึงสภาพการณ์ของชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าว สำหรับการใช้เป็นแนวทางในการกำหนดและหาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพในอนาคต

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและแหล่งทบทวนวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพพบว่า มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศดังนี้

งานวิจัยภายในประเทศ

มนตรี เกิดมีมูล (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน: กรณีศึกษาตลาดริมน้ำคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพได้มาตรฐานของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางไปท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส รายได้บุคคล ความสะดวกในการเดินทาง และการบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์ และการรักษาสิ่งแวดล้อม ข้อเสนอแนะจากการศึกษาคือ ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปในแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และเพิ่มบทบาทการสนับสนุนขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น

อัศวิน แสงพิกุล (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยด้านคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อการกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาปัจจัยด้านคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อการกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวในด้านสิ่งดึงดูดใจทางชายทะเลและความปลอดภัย มีอิทธิพลต่อการกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และข้อเสนอแนะจากการศึกษาคือ ควรให้การส่งเสริมด้านสิ่งดึงดูดใจและความปลอดภัยในการท่องเที่ยว

อรุณี อินทรไพโรจน์ และคณะ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมและความต้องการท่องเที่ยวชุมชนผ่านโซเชียลมีเดีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพฤติกรรมและความต้องการท่องเที่ยวชุมชนผ่านโซเชียลมีเดีย ศึกษาเนื้อหาการท่องเที่ยวชุมชนที่สร้างโดยผู้ใช้ (UGC) และเพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนผ่านโซเชียลมีเดียอย่างยั่งยืน ผลการศึกษา

พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยมีการวางแผนการท่องเที่ยวโดยอ่านจากกลุ่มเว็บไซต์แนะนำการท่องเที่ยว และแชร์ข้อมูลให้เพื่อนครอบครัว รวมถึงมีความสนใจในด้านอาหารที่ฟัก จุดถ่ายรูปและการซื้อสินค้า ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนผ่านโซเชียลมีเดียอย่างยั่งยืน คือพัฒนาระดับผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวและผู้วางนโยบายการท่องเที่ยวชุมชนในระดับประเทศ

พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา บ้านโคกไคร จังหวัดพังงา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน และองค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ต้องมีศักยภาพทางการจัดการ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว, ด้านการบริการและการให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว, ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และทางด้านความร่วมมือของชุมชน ส่วนองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนคือ กระบวนการคิดในการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและความยั่งยืนของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวมากกว่าการมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ด้านรายได้ รวมถึงการเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมกับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ข้อเสนอแนะจากการศึกษาคือ ควรมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อลดผลกระทบทางทรัพยากร และกำหนดแนวทางในการรับนักท่องเที่ยวแบบบริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว

อรรรณพ เรื่องกัลปวงศ์ และคณะ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำจังหวัดนนทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำจังหวัดนนทบุรี 2) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำจังหวัดนนทบุรี 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจคุณภาพในการให้บริการตลาดน้ำจังหวัดนนทบุรี 4) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการตลาดน้ำจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวการบริหารจัดการท่องเที่ยวและความพึงพอใจคุณภาพในการให้บริการอยู่ในระดับมาก ส่วนแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการตลาดน้ำจังหวัดนนทบุรี คือหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและจัดงบประมาณสนับสนุน รวมทั้งส่งเสริมให้สื่อมวลชนจัดทำรายการเพื่อประชาสัมพันธ์ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาคือ ผู้ดูแลบริหารจัดการตลาดน้ำในพื้นที่ควรสร้างความร่วมมือกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเพื่อส่งต่อนักท่องเที่ยวซึ่งกัน

ไพศาล อนุตรานุสรณ์ และคณะ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมแนวริมฝั่งแม่น้ำบางปะกงให้มีระบบการจัดการที่มีคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพทำได้โดย การกำหนดกลุ่มนักท่องเที่ยว, การนำเสนอคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว, การพัฒนา

ช่องทางการติดต่อสื่อสาร, การพัฒนาการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักท่องเที่ยว, การพัฒนากระแสรายได้, การพัฒนาทรัพยากรหลัก, การพัฒนากิจกรรมหลัก, การพัฒนาพันธมิตรหลักและการพัฒนาโครงสร้างต้นทุน ข้อเสนอแนะจากการศึกษาคือ ผู้บริหารแหล่งท่องเที่ยวควรมุ่งนำผลการศึกษาไปใช้อ้างอิงในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมให้มีระบบการจัดการที่มีคุณภาพ

เบญจวรรณ สุจริต และชัชชัย สุจริต (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลนางพญา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และสร้างรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลนางพญา ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของตำบลนางพญา มีศักยภาพ 8 ด้าน ได้แก่ พื้นที่ ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการจัดการ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านความมีชื่อเสียง ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและชุมชน การสนับสนุนและส่งเสริมในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากสถาบันการศึกษา การพัฒนาผู้นำและคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายของแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดและในจังหวัดใกล้เคียง และการประเมินผลการดำเนินงานกลุ่มโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ข้อเสนอแนะจากการศึกษาคือ ควรมีการศึกษาการสื่อสารการตลาดที่ส่งผลต่อการรับรู้ของนักท่องเที่ยว

งานวิจัยต่างประเทศ

Chin-Hung Liu and Li-Chen Yen (2010) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบคุณภาพการบริการที่มีต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ประเภทการท่องเที่ยวทางเลือกเชิงเกษตรเพื่อการพักผ่อน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางเลือกเชิงเกษตร ผลจากการศึกษาพบว่า คุณภาพการบริการเชิงบวกหรือการบริการที่ดีมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวและความพึงพอใจเชิงบวกของนักท่องเที่ยวโดยรวม และความแตกต่างในการรับรู้ด้านคุณภาพการบริการก็ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว รวมถึงในด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรมทางสังคมก็มีผลต่อการเลือกประเภทการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

Ida Vajčnerová, Pavel Žiarana, Katerina Ryglováb, and Ivan Andráško (2014) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการคุณภาพของสถานที่ท่องเที่ยวในบริบทของความพึงพอใจของผู้นมาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกับคุณภาพของสถานที่ท่องเที่ยว ณ เบอร์โนและบริเวณโดยรอบของสาธารณรัฐเช็ก ผลจากการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยวด้านคุณภาพของเบอร์โน สาธารณรัฐเช็ก คือการที่สถานที่ท่องเที่ยวมีการต้อนรับอย่างอบอุ่นจากชาวบ้าน ความเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว ภาพลักษณ์ด้านความปลอดภัย ระดับราคาของสินค้าและบริการ คุณภาพของการรับประทานอาหาร

สิ่งอำนวยความสะดวก ถนนที่นำไปสู่สถานที่ท่องเที่ยว รวมถึงวัฒนธรรมและสังคมคุณภาพของสถานที่ท่องเที่ยว

Wen-Chieh Hsieh (2012) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษานักท่องเที่ยวเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวคุณภาพ การบริการคุณค่าการรับรู้และความตั้งใจเชิงพฤติกรรม ในงานเทศกาลพลุ มหาสมุทรฝั่งหู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์นักท่องเที่ยวที่มีความรู้ความเข้าใจสำหรับแหล่งท่องเที่ยวในงานเทศกาลพลุดอกไม้ไฟในมหาสมุทรฝั่งหู รวมถึงวิเคราะห์การดึงดูดด้านคุณภาพการบริการและการรับรู้คุณค่าสำหรับความตั้งใจเชิงพฤติกรรม ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวต้องการมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์ ซึ่งเทศกาลมีเสน่ห์ความสวยงามของดอกไม้ไฟที่ส่องประกาย และคุณภาพบริการส่งผลดีโดยตรงต่อการรับรู้คุณค่าของสถานที่ท่องเที่ยวคุณภาพ และมีผลในเชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรม

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ ดำเนินการศึกษาโดยใช้ระเบียบระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) ในการศึกษาสภาพการณ์การของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว และศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. เกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก
3. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลและบทบาทผู้วิจัย

1. เกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่

ชุมชนบ้านหัวอ่าว ตั้งอยู่ที่ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นชุมชนที่มีระบบการบริหารชุมชนอย่างเข้มแข็ง จนได้รับรางวัลพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” จากกระทรวงมหาดไทย ประจำปี พ.ศ. 2557 พัฒนาเป็นวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว และเป็นศูนย์เรียนรู้การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ความยั่งยืน และได้ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยอาศัยทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ ชุมชนเกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพและเกิดรายได้แก่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง

การเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมภายนอกทำให้วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของตนเองให้ชัดเจนเพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อนำมาสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาปรับปรุงสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว โดยมาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

1) ประธานและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

ในฐานะให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว สภาพแวดล้อมภายใน (โครงสร้างกลุ่ม กลยุทธ์การดำเนินงานของกลุ่ม ระบบการบริหารจัดการ สมาชิกกลุ่ม ทักษะความสามารถของสมาชิก ค่านิยมร่วมของสมาชิกกลุ่ม ลักษณะการทำงานของผู้นำกลุ่ม วัตถุประสงค์ของกลุ่ม งบประมาณหรือเงินทุน) และสภาพแวดล้อมภายนอก (สังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง กฎหมาย สิ่งแวดล้อมและที่ตั้ง) ที่มีผลต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

2) ผู้นำกลุ่มประจําฐานกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

ในฐานะให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ซึ่งจะคัดเลือกจากสมาชิกผู้เป็นแกนนำหลักในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังตารางที่ 4 รวมผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 12 คน

ตารางที่ 4 ตารางกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้นำกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว			
ลำดับที่	กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหัวอ่าว	ผู้นำกลุ่มกิจกรรม	จำนวน (คน)
1	ประสานงานดูแลภาพรวม	ประธาน, รองประธาน	2
2	เหรียญกษาปณ์	ด้านการเงิน	2
3	อาหารสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว	ด้านอาหาร	2
4	ต้อนรับนักท่องเที่ยว	ด้านการต้อนรับ	2
5	กิจกรรมชมสวนผลไม้ นั่งเรือโพนล่องไปตามสวน และชมธรรมชาติภายในชุมชน	เจ้าของสวนฝรั่ง	1
6	กิจกรรมเปิดสวนฝรั่งเก็บเกี่ยวผลผลิต	เจ้าของสวนฝรั่ง	-

ตารางที่ 4 ตารางกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้นำกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว
(ต่อ)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว			
ลำดับที่	กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหัวอ่าว	ผู้นำกลุ่มกิจกรรม	จำนวน (คน)
7	กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรกรรม จำนวน 7 ฐาน		
	1. ฐานการให้ความรู้ด้านการผลิตปุ๋ย	ด้านการทำปุ๋ย	1
	2. ฐานสาธิตการปลูกต้นไม้	ด้านต้นไม้	1
	3. ฐานเลี้ยงและผลิตปุ๋ยไส้เดือน	ด้านการทำปุ๋ย	-
	4. ฐานการปลูกมะนาวไร้ดิน	ด้านต้นไม้	-
	5. ฐานธนาคารต้นไม้	ด้านต้นไม้	-
	6. ฐานการผลิตข้าวกล้องงอก	ด้านการแปรรูป	1
	7. ฐานการผลิตยาสระผมสูตรอัญชัน มะกรูด สบู่ฝักข้าว	ด้านการแปรรูป	-
กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) รวมจำนวน 12 คน			

3) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านหัวอ่าว

ในฐานะผู้อาศัยอยู่ภายในชุมชน เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งจะคัดเลือกจากประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในชุมชนบ้านหัวอ่าว ไม่น้อยกว่า 5 ปี และไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มฯ จำนวน 2 คน

4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

หน่วยงานและองค์กรที่มีส่วนร่วมกับการดำเนินการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ประกอบด้วย 3 หน่วยงาน คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามพราน สำนักงานเกษตรอำเภอสามพราน และองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง รวม 3 คน

5) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

ในฐานะผู้ใช้บริการ การท่องเที่ยวโดยชุมชนของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง จังหวัดนครปฐม และให้ความคิดเห็นในด้านความพึงพอใจในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการบริการด้านต่างๆ ซึ่งจะคัดเลือกจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว โดยเป็นนักท่องเที่ยวที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป รวม 20 คน

3. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพการณ์วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว คือ แนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi structure) ที่ได้มีการกำหนดแนวคำถามหลักในประเด็นการสัมภาษณ์ โดยแบ่งเป็น 5 ชุด คือ

1) แบบสัมภาษณ์ประธานและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ในประเด็นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป (ระยะเวลาในการทำงาน ตำแหน่งงาน บทบาทหน้าที่) ประเด็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว เป็นอย่างไรบ้าง มีจุดอ่อน จุดแข็งเรื่องใด และสภาพแวดล้อมภายนอกที่กระทบต่อชุมชนทั้งที่เป็นโอกาสและอุปสรรคของการท่องเที่ยวชุมชน และประเด็นเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว (มีส่วนร่วมอย่างไร ปัญหา และอุปสรรคในการมีส่วนร่วมหรือไม่อย่างไร)

2) ผู้นำกลุ่มประจําฐานกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ในประเด็นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป (ระยะเวลาในการทำงาน ตำแหน่งงาน บทบาทหน้าที่) ประเด็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว เป็นอย่างไรบ้าง (โครงสร้างของกลุ่ม ทักษะของสมาชิก ค่านิยมร่วมภายในกลุ่ม กลยุทธ์การดำเนินงานกลุ่ม รูปแบบการดำเนินงานหรือการบริหารจัดการ ระบบการดำเนินงาน เงินทุน วัสดุอุปกรณ์) มีจุดอ่อน จุดแข็งเรื่องใด และสภาพแวดล้อมภายนอกที่กระทบต่อชุมชนทั้งที่เป็นโอกาสและอุปสรรคของการท่องเที่ยวชุมชน (สังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง ที่ตั้ง) ประเด็นเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว (มีส่วนร่วมอย่างไร ปัญหา และอุปสรรคในการมีส่วนร่วมหรือไม่อย่างไร)

3) แบบสัมภาษณ์ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านหัวอ่าว ในฐานะผู้อาศัยอยู่ในชุมชน เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในประเด็นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป (ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน บทบาทในชุมชน) การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว (มีส่วนร่วมอย่างไร ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมหรือไม่อย่างไร)

4) แบบสัมภาษณ์หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องภายในพื้นที่ ในประเด็นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป (ตำแหน่งงาน บทบาทหน้าที่) ประเด็นเกี่ยวกับนโยบายการสนับสนุนจากหน่วยงาน (อย่างไรบ้าง ปัญหาอุปสรรคเรื่องใด) ประเด็นเกี่ยวกับจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรคของการท่องเที่ยวโดยชุมชนของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

5) แบบสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวเดินทางมายังวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านหัวอ่าว ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ด้าน (อาชีพ อายุ เพศ รายได้ การศึกษา) ในประเด็นเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (อย่างไรบ้าง ปัญหาอุปสรรคเรื่องใด)

ประเด็นเกี่ยวกับคุณภาพของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ 9 ประการ อันประกอบด้วย 1) สุขอนามัยและความปลอดภัย 2) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชุมชน 3) สิ่งอำนวยความสะดวก 4) คุณภาพสินค้าและบริการ 5) คุณภาพนักท่องเที่ยว 6) คุณภาพบุคลากรและผู้ประกอบการ 7) คุณภาพการบริหารจัดการ การกระจายรายได้ 8) การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ และ 9) ความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว)

3.2 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

การสร้างและพัฒนาแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ ให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการสร้างเครื่องมือ (แนวคำถาม) โดยนำประเด็นการศึกษาปัจจัยด้านสภาพการณ์มากำหนดข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์โดยผู้วิจัย

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสมด้านเนื้อหาและด้านภาษาของข้อคำถาม และปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามแนวคำถามที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก 5 กลุ่ม ตามแนวคำถามที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ โดยติดต่อกับบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ และชี้แจงให้ผู้ให้ข้อมูลเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา บทบาทและหน้าที่ของผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน, แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ, แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม, แนวคิดทฤษฎีความพึงพอใจ และจากเอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ หนังสือ เว็บไซต์ บทความวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้กำหนดแนวคิดในการศึกษา และเพื่อนำมาสนับสนุนข้อมูลผลการการศึกษา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ จะนำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้า ด้านบุคคล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ต่างกันมาวิเคราะห์ ว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ แล้วจึงนำมาจัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา และทำการวิเคราะห์ข้อมูล (Content Analysis) ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

6. การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลและบทบาทผู้วิจัย

ผู้วิจัยได้คำนึงถึงจรรยาบรรณผู้วิจัยและพิทักษ์สิทธิตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการเก็บข้อมูลจนกระทั่งผลการวิจัย ดังนี้

6.1 ผู้วิจัยแนะนำตัวแก่ผู้ให้ข้อมูลว่าเป็นนักศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยศิลปากร พร้อมทั้งบอกวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมทั้งแนวคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์

6.2 ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย รวมทั้งขออนุญาตบันทึกข้อมูล โดยใช้เครื่องบันทึกเสียงตลอดการสัมภาษณ์

6.3 ผู้วิจัยคำนึงถึงหลักเรื่องจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยไม่ระบุชื่อและตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์ (identification) และในทุกขั้นตอนของการวิจัย ผู้วิจัยใช้ key informant code และรายงานผลการศึกษาเป็นภาพรวม

6.4 ผู้วิจัยได้บอกผู้ให้ข้อมูลทราบว่า ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และแบบสอบถามจะนำไปใช้เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน ผู้วิจัยจะไม่นำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ดังกล่าวโดยเด็ดขาด โดยการนำเสนอข้อมูลจะไม่มีผลกระทบในทางลบหรือสร้างความเสียหายต่อผู้ให้ข้อมูลทั้งในส่วนตัวบุคคลและองค์กรและหากผู้ให้ข้อมูลไม่สะดวกที่จะตอบคำถามใด ผู้ให้ข้อมูลสามารถปฏิเสธในการตอบคำถามดังกล่าวได้ตลอดเวลา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ ดำเนินการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีวิทยาการศึกษากรณีเฉพาะ (Case Study Approach) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) ประธานและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว 2) ผู้นำกลุ่มประจำฐานกิจกรรม 3) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านหัวอ่าว 4) หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบ้านหัวอ่าวและ 5) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยววิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว รวมทั้งสิ้นจำนวน 37 คน ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 สภาพการณ์การท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว
- ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว
- ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

ส่วนที่ 1 สภาพการณ์การท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

จากการศึกษาสภาพการณ์การท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) ประธานและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว 2) ผู้นำกลุ่มประจำฐานกิจกรรม 3) หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบ้านหัวอ่าว ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามพราน สำนักเกษตรอำเภอสามพราน และองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง และ 4) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านหัวอ่าว รวมทั้งหมด 17 คน เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมการดำเนินงานภายในวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ทั้งที่เป็นจุดอ่อนและจุดแข็ง และเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นอุปสรรคหรือสร้างโอกาสในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวในอนาคต

1.1 สภาพแวดล้อมภายในของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

จากการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ผู้วิจัยได้นำแนวคิดจากทั้ง 2 หลักการคือ หลัก 4 M และ 7S McKinney's Model มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในของวิสาหกิจชุมชนฯ ประกอบด้วย 9 ด้าน ได้แก่ 1) โครงสร้างของกลุ่ม 2) กลยุทธ์การดำเนินงานของกลุ่ม 3) การบริหารจัดการ 4) สมาชิกกลุ่ม 5) ทักษะความสามารถ

ของสมาชิก 6) ค่านิยมร่วมของสมาชิกกลุ่ม 7) ลักษณะการทำงานของผู้นำกลุ่ม 8) ทรัพยากรของกลุ่ม และ 9) งบประมาณหรือเงินทุน เพื่อให้ทราบถึงสภาพของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวทั้งที่เป็นจุดอ่อนและจุดแข็ง อันจะนำไปสู่การวางแผนการพัฒนาปรับปรุงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ สามารถอธิบายผลการศึกษาดังนี้

1) โครงสร้างของกลุ่ม

จากการศึกษาโครงสร้างของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว (Structure) พบว่า ประกอบด้วยคณะกรรมการดำเนินงาน จำนวนทั้งหมด 12 คน ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการกลุ่มฯ โดยมีตำแหน่งและหน้าที่ความรับผิดชอบในส่วนงานต่างๆ (ดังภาพที่ 5) ดังนี้

(1) ประธานวิสาหกิจชุมชนฯ จำนวน 1 คน ทำหน้าที่ ประสานงานกับหน่วยงานราชการ และนักท่องเที่ยวที่ติดต่อเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

(2) รองประธานวิสาหกิจชุมชนฯ จำนวน 1 คน ทำหน้าที่ ช่วยเหลืองานในด้านต่างๆของกลุ่มและทำหน้าที่แทนประธาน

(3) เภรัญญิก จำนวน 2 คน ทำหน้าที่ จัดทำบัญชี จัดเก็บรักษาเงินรายได้ รายจ่าย และจัดบันทึกกิจกรรมและรายงานการประชุมของกลุ่ม

(4) วิทยากรประจำฐานกิจกรรม จำนวน 5 คน ทำหน้าที่ บรรยายให้ความรู้ในกิจกรรมฐานการเรียนรู้

(5) ปฏิคม จำนวน 3 คน ทำหน้าที่ ดูแลด้านอาหาร การบริการ ต้อนรับและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและแขกผู้มาเยือน

ภาพที่ 5 ภาพโครงสร้างของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

แต่อย่างไรก็ตามโครงสร้างของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ มีการแบ่งโครงสร้างและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจนเป็นที่ทราบร่วมกันในกลุ่มของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว แต่ไม่ได้มีการจัดทำผังโครงสร้างของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว แสดงเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น การทำป้าย การติดบอร์ดประชาสัมพันธ์ ให้แก่นักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไปได้รับทราบ รายละเอียดดังกล่าว

“ โครงสร้างหน้าที่ค่อนข้างชัดเจนนะ เราแบ่งหน้าที่กันทำ อย่างเช่น การเป็นวิทยากรเราจะแบ่งว่าใครถนัดด้านไหนก็เป็นวิทยากรในด้านนั้นๆ ”

ประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว, กุมภาพันธ์ 2564

“ กลุ่มมีการวางตำแหน่งนะ ก็จะมีประธาน รองประธาน เภรัญญิก ส่วนที่เป็นคนทำอาหาร ดูแลอำนวยความสะดวกต่างๆ ”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว คนที่ 1, กุมภาพันธ์ 2564

“ โครงสร้างของเราแบ่งเป็นกลุ่มๆ อยู่แล้วตามความถนัด มีตำแหน่งประธาน รองประธานเหมือนกลุ่มทั่วไป แล้วก็วิทยากรประจำฐานตามความถนัด แต่ที่ต่างจากกลุ่มอื่นที่เคยเห็นเวลาไปดูงาน ก็คือกลุ่มเรายังไม่ได้ทำผัง หรือป้ายอะไรจริงจัง ”

รองประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว, กุมภาพันธ์ 2564

“ โครงสร้างกลุ่มเรามี ทุกคนในกลุ่มจะรู้หน้าที่ตัวเองหมดแหละ รับผิดชอบตามความถนัด แต่ถ้าคนข้างนอกอยากกรู้ก็ต้องถามนะ เพราะเราไม่ได้มีป้าย หรือว่าถ่ายรูปติดบอกว่าใครดูแลส่วนไหน ”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว คนที่ 2, กุมภาพันธ์ 2564

2) กลยุทธ์การดำเนินงานของกลุ่ม

จากการศึกษากลยุทธ์การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว (Strategy) พบว่า วัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้ง เพื่อต้องการสร้างรายได้และสร้างอาชีพเสริมให้กับคนในชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรอินทรีย์ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีการกำหนดกลยุทธ์ที่ใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานร่วมกันของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว 3 กลยุทธ์ ได้แก่

(1) **กลยุทธ์ด้านความโดดเด่น** ในเรื่องของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตเกษตรกรรมและมีลงมือทำกิจกรรม เช่น การพายเรือในท้องร่องชมสวนฝรั่ง การตัดฝรั่งจากสวน ฯลฯ การผลิตผลไม้เกษตรอินทรีย์ ไม่ใช่ปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เช่น ฝรั่งอินทรีย์หลากหลายสายพันธุ์ เช่น ฝรั่งพันธุ์กิมจู ฝรั่งพันธุ์ไส้แดง ฝรั่งพันธุ์ทับทิมสยาม มะพร้าวน้ำหอมอินทรีย์ ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ทำให้ชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าวมีความโดดเด่นและได้เปรียบทางการแข่งขันเมื่อเปรียบเทียบกับชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรแห่งอื่นๆ

(2) **กลยุทธ์ด้านการดำเนินงานที่เน้นการมีส่วนร่วม** โดยทางกลุ่มฯ มีกลยุทธ์ในการดำเนินงานที่เน้นการทำงานร่วมกันแบบพี่น้อง โดยให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น การรับฟังความเห็นของกันและกันและใช้มติที่ประชุมเป็นหลักในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการคำนึงถึงเน้นความซื่อสัตย์ในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วยความซื่อสัตย์และเป็นธรรม

(3) **กลยุทธ์ด้านบุคคลากร** ทางกลุ่มมีผู้นำกลุ่มที่มีความเสียสละ เข้มแข็ง ให้ความสำคัญในการพัฒนาตนเองและศักยภาพของสมาชิกกลุ่ม โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านต่างๆ ที่สมาชิกกลุ่มให้ความสนใจ เช่น การพัฒนาทักษะด้านบุคลิกภาพ ทักษะด้านการสื่อสาร เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถและสามารถขับเคลื่อนกลุ่มได้ รายละเอียดดังคำสัมภาษณ์

“ แนวทางการทำงานของกลุ่มที่คิดว่า กลุ่มมันมีจุดเด่นตรงที่เป็นกลุ่มเกษตรอินทรีย์ที่เหนียวแน่นนะ แล้วต้องเป็นกลุ่มที่ผลิตสินค้าที่ดี ซื่อสัตย์กับคนมาเที่ยว ”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่3, กุมภาพันธ์ 2564

“ เราทำงานอยู่กันแบบพี่น้อง มีการประชุมตลอด มีอะไรต้องร่วมกันตัดสินใจเราจะใช้มติที่ประชุมเป็นหลัก จะไม่ตัดสินใจคนเดียวทุกคนต้องมีส่วนร่วม เหมือนเวลาเราจะจัดอบรมให้ความรู้คนในกลุ่มเราก็จะประชุมกันก่อนวันสมาชิกเราอยากพัฒนาตัวเองในเรื่องอะไร ”

ประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว, กุมภาพันธ์ 2564

“ หลักสำคัญในการทำงานที่คิดว่าคนในกลุ่มมันต้องมีความเสียสละ เพราะบางครั้งคนมาเที่ยว เค้ามาหาความรู้เฉยๆ บางทีเราไม่ได้ตั้งค้ก็ตั้งรู้จักเสียสละ ให้ความรู้เค้าไป แล้วก็มีความซื่อสัตย์ ถ้าบอกว่า เป็นจุดเที่ยวด้านอินทรีย์ ก็ต้องทำอินทรีย์กันจริงๆ ”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 2, กุมภาพันธ์ 2564

“ หัวใจหลักที่จะทำให้กลุ่มสำเร็จ คือต้องรู้จักเสียสละ ผู้นำต้องเข้มแข็งรู้จักพัฒนาตัวเอง พัฒนากลุ่มทำงานมันก็เหมือนเรือที่ต้องมีไม้พาย ถ้าไม้พายดีก็สามารถพายเรือขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้ ”

รองประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว, กุมภาพันธุ์ 2564

3) ด้านระบบการบริหารจัดการ

จากการศึกษาระบบการบริหารจัดการ (Management) ของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว พบว่า ทางกลุ่มมีการวางระบบการบริหารจัดการออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การจัดการด้านการเงิน การติดต่อประสานงานและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

(1) ระบบด้านการเงิน มีการแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คือเงินที่เป็นผลตอบแทนซึ่งทางกลุ่มจัดสรรให้แก่สมาชิกของวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าว ส่วนที่ 2 เงินกองกลางภายในกลุ่ม ซึ่งเงินส่วนนี้จะใช้สำหรับดูแล ปรับปรุง และทำความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงเป็นส่วนในการใช้สำรองจ่ายเครื่องตี๋มสำหรับนักท่องเที่ยวที่บางครั้งเข้ามาหาความรู้แบบไม่เสียค่าใช้จ่าย และส่วนที่ 3 คือเงินที่ได้จากการลงหุ้นส่วนของสมาชิกในการผลิตสินค้าในนามกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวเช่นการลงหุ้นในผลิตภัณฑ์ปุ๋ยอินทรีย์ เมื่อครบปีทางกลุ่มจะมีการประชุมและปันผลกำไรให้แก่สมาชิกตามสัดส่วนของหุ้นที่ได้ลงไว้

(2) ระบบการติดต่อประสานงาน ทางกลุ่มจะมีตัวแทนคือประธานกลุ่มฯ ทำหน้าที่รับเรื่องการประสานงานจากกลุ่มดูงานหรือนักท่องเที่ยว แล้วจึงมีการจัดประชุมเพื่อกระจายงานไปตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม

(3) ระบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การกำหนดและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ทางกลุ่มมีการกำหนดหน้าที่ผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมอย่างชัดเจน จำนวน 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมพายเรือชมสวนฝรั่ง กิจกรรมเก็บและตัดฝรั่ง กิจกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น ฝรั่งหยี น้ำส้มควั่นไม้น้ำชาจากใบฝรั่ง และกิจกรรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งผู้ที่ได้รับมอบหมายจะทำหน้าที่เป็นวิทยากรให้ความรู้ การทำกิจกรรม อำนวยความสะดวกและดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว รายละเอียดดังกล่าวได้กล่าวถึงในคำสัมภาษณ์

“ กลุ่มเรามีระบบนะ เวลามีคนมาเที่ยว มาดูงานถ้าเค้าอยากได้ความรู้เรื่องไหน เค้าจะติดต่อมาทางประธาน แล้วประธานก็จะมากระจายงานกันว่าใครดูแลส่วนไหน กิจกรรมอะไร ก็รับไปตามที่แบ่งหน้าที่กันไว้ ”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 4, กุมภาพันธุ์ 2564

“ระบบการทำงานเราวางไว้ตามหน้าที่ เช่น ถ้ามีคนมาเที่ยวหรือดูงานเราจะแบ่งการทำงานตามหน้าที่ ใครเป็นทีมต้อนรับ ทีมทำอาหาร ทีมวิทยากร แล้วก็ส่วนเงินเราจะจ่ายค่าตอบแทนตามหน้าที่ ส่วนหนึ่งเราก็เก็บเป็นกองกลาง ไว้จ้างคนทำความสะอาด ซ็อน้ำกาแฟไว้รับนักท่องเที่ยวหรือคนที่แวะเข้ามาดูงาน ให้เค้ามีกินเวลาเค้ามาจะได้ประทับใจ ”

ประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว, กุมภาพันธ์ 2564

“ระบบงานก็มาจากที่เราประชุม เราแบ่งงานกันไว้แล้วถ้ามีคนมาเที่ยวมาดูงาน ประธานเค้าก็จะแจ้งพี่ แล้วพี่ก็จะเตรียมสวณไว้ บางทีเค้าไม่ได้อยากมาดูสวนฝรั่งพี่ก็มาช่วยต้อนรับบ้าง ส่วนเรื่องเงินเค้าก็วางระบบไว้ให้เป็นครั้งๆ กับเป็นรายปีที่ปั่นผล ”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 3, กุมภาพันธ์ 2564

“กลุ่มเราก็จะทำงานตามหน้าที่ เวลามีคนมาเที่ยวประธานจะแจ้งไป คนที่ดูแลกิจกรรมไหนก็ทำไป ส่วนเงินกลุ่มเรามีการลงหุ้นสำหรับผลิตสินค้าชุมชน เช่น ผลิตภัณฑ์ปุ๋ยอินทรีย์ เรารวมหุ้นกันไว้ พอครบปีก็จะเอากำไรจากการขายผลิตภัณฑ์ปุ๋ย ในที่ท่องเที่ยวมาปันผลกัน ”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 2, กุมภาพันธ์ 2564

4) สมาชิกกลุ่ม

จากการศึกษาด้านสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว (Man) พบว่ามีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 12 คน การคัดเลือกสมาชิกกลุ่มพิจารณาจากการเข้าร่วมประชุมอย่างต่อเนื่อง 3-4 ครั้ง มีใจรักในการเรียนรู้ มีความรู้ความสามารถในการเป็นวิทยากร และต้องผ่านการยอมรับโดยให้สมาชิกเข้าร่วมดำเนินการคัดกรอง รวมถึงหากสมาชิกกลุ่มมีความต้องการขายผลิตภัณฑ์ภายในวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว สมาชิกต้องมีการปฏิญาณตนในการเป็นเกษตรอินทรีย์ ซึ่งหากพิจารณาจากจำนวนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวพบว่าจำนวนสมาชิกที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่เพียงพอต่อดำเนินกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมต่อการต้อนรับนักท่องเที่ยวในปริมาณมาก รวมถึงสมาชิกยังมีข้อจำกัดในเรื่องความกล้าแสดงออก ความมั่นใจ อีกทั้งยังไม่สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศในการต้อนรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ รายละเอียดดังคำสัมภาษณ์

“คนในกลุ่มเราทั้งหมดตอนนี้มี 12 คน สมาชิกกลุ่มเราที่เด่นเลยคือความรู้ ทุกคนที่เป็นวิทยากรรู้ในสิ่งที่ทำจริงๆ เรามีการฝึกกันก่อนที่จะมาเป็นวิทยากร เวลาใครจะมาเป็นสมาชิกก็ต้องมาประชุมกับเราก่อน มาเรียนรู้ว่าเราทำเรื่องนี้ เวลาเข้ามาในกลุ่มแล้วใครถามจะได้ไม่อายเค้าว่าไม่รู้อะไรเลย”

ประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว, กุมภาพันธ์ 2564

“ทุกคนที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกต้องมาประชุม มาเรียนให้มีความรู้ ให้เข้าใจความเป็นเกษตรอินทรีย์ แล้วก็ต้องมาร่วมกิจกรรมกับเรา อันนี้ผมว่าเป็นจุดดี แต่ขาดคือบางที่เราพูดไม่เก่ง”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 5, กุมภาพันธ์ 2564

“การเป็นสมาชิกกลุ่มนี้เค้าจะให้คนที่อยู่มาก่อนลงความเห็นว่าเป็นที่ที่เหมาะสม เออแล้วก็ถ้าพี่จะขายของในกลุ่มที่เป็นพวกฝรั่ง พวกของอินทรีย์ที่ต้องพิสูจน์ตนว่าเป็นที่ทำอินทรีย์จริงๆ”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 3, กุมภาพันธ์ 2564

“จุดแข็งของเราคือสมาชิกเราที่เข้ามาเข้าใจ การเป็นชุมชนอินทรีย์ เทียบแบบเกษตรอินทรีย์ เพราะเราประชุมกันบ่อย คัดเลือกกันมา แต่ก็มีที่บางที่เราเป็นชาวบ้านมันขี้อาย ภาษาก็ไม่เก่ง เวลาฝรั่งมาเราพูดไม่ได้”

รองประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว, กุมภาพันธ์ 2564

5) ทักษะความสามารถของสมาชิก

จากการศึกษาทักษะความสามารถของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว (Skill) พบว่า สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่มีองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญด้านการเกษตรอินทรีย์เป็นอย่างดีเนื่องจากทำเป็นอาชีพมาเป็นเวลานาน แต่มีข้อจำกัดในด้านทักษะในการกล้าแสดงออก ทักษะการสื่อสารที่เป็นทางการและทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศเมื่อต้องรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ส่วนบุคคลากรในฝ่ายற்றுญิกและปฏิคมยังขาดทักษะด้านสารสนเทศและเทคโนโลยี เช่น การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการให้ความรู้ การประชาสัมพันธ์ ตลอดจนการติดต่อประสานงานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์อีเมล เฟสบุ๊ก ไลน์ เป็นต้น เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุทำให้ขาดความชำนาญในการใช้เทคโนโลยี รายละเอียดดังกล่าวได้สัมภาษณ์

“สมาชิกเราจุดแข็งคือ เรารู้ เราถนัดในเรื่องที่เราทำ แต่เราใช้โทรศัพท์ไม่เก่ง ที่เค้าเรียกว่าพวกเพลซึคอะไรนี่แหละ”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 2, กุมภาพันธ์ 2564

“เรื่องศักยภาพ ทักษะการสื่อสาร การบรรยายของสมาชิกส่วนให้มีความรู้ดี แต่ไม่กล้าแสดงออก ถ้าขาดประธาน หรือคนประสานงานหลักก็จะมีคนมาบรรยายต้อนรับแทน เพราะเค้าขี้อาย ซึ่งถ้าแก้ตรงนี้ได้ ถ้าทุกคนสามารถทำได้ในการรับแขกก็จะดีมาก”

ประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว, กุมภาพันธ์ 2564

“จุดแข็งของเรานี้เป็นความรู้ เราชำนาญในการเป็นชาวสวนเป็นเกษตรอินทรีย์ เพราะเรามีอบรมก่อนมาเป็นวิทยากรใจ แต่ที่ต้องปรับก็เทคโนโลยีอย่างที่บอกไป กลุ่มเราผู้สูงอายุเยอะเราไม่ถนัดเหมือนเด็กๆ วัยรุ่น ถ้าเราสามารถดึงเด็กๆ มาเข้าร่วมกลุ่มได้ก็ดี อีกเรื่องก็ภาษาตามที่บอกไปตะกี้”

รองประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว, กุมภาพันธ์ 2564

6) ค่านิยมร่วมของสมาชิกกลุ่ม

จากการศึกษาค่านิยมร่วม(Shared Value) ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว พบว่า ค่านิยมร่วมที่ทางวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวยึดถือในทิศทางเดียวกันมี 2 เรื่อง ได้แก่

(1) ค่านิยมด้านความซื่อสัตย์ ทั้งในด้านการพืชผักผลไม้แบบเกษตรอินทรีย์ ที่ไม่ใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วยความซื่อสัตย์และเป็นธรรม

(2) ค่านิยมด้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการน้อมนำแนวทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงของรัชกาลที่ 9 มาปรับใช้ในการดำเนินการของกลุ่ม ไม่ว่าจะด้วยความพอประมาณ มีเหตุมีผล ภูมิคุ้มกัน การแบ่งปันองค์ความรู้แก่ผู้อื่นและมีคุณธรรมจริยธรรมในการให้บริการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต รายละเอียดดังกล่าวมีคำสัมภาษณ์

“ในกลุ่มมีเรามีความคิด ความเชื่อเดียวกัน คือการเป็นผู้ให้ มากกว่าผู้รับ โดยเริ่มจากการเป็นจุดเรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง น้อมนำแนวทางพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พออยู่พอกิน และมีการแบ่งปันโดยเป็นผู้ให้ เมื่ออยู่ในกลุ่มท่องเที่ยวสมาชิกมีความรู้ด้านไหนก็อยากแบ่งปันให้นักท่องเที่ยวอยากให้เค้าประทับใจอยากกลับมาอีก หรือหากความรู้ที่ได้รับยังไม่เพียงพอก็ยังกลับมาเรียนรู้ซ้ำได้ เพื่อให้เกิดการบอกต่อด้วยว่ามาท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าวได้ความรู้กลับไป”

ประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว, กุมภาพันธ์ 2564

“ที่คิดร่วมกันคือ การมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ยิ่งเราทำอินทรีย์เรายังต้องซื่อสัตย์ไม่ใช่ว่าเลย เพราะของที่เราขายต้องปลอดภัยจริงๆ คนมาเที่ยวจะได้ประทับใจ ”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 3, กุมภาพันธ์ 2564

“ผมคิดว่ามันเป็นวิถีชีวิตเกษตรที่ปลอดภัย ที่เราทุกคนคิดเหมือนกันทำเหมือนกัน เราจริงใจในการทำเกษตรของเรา แล้วเราก็เต็มใจที่จะแบ่งความรู้นี้ให้คนอื่น ให้นักท่องเที่ยวหรือคนที่มาดูงาน”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 5, กุมภาพันธ์ 2564

7) ลักษณะการทำงานของผู้นำกลุ่ม

จากการศึกษาลักษณะการทำงานและการบริหารงานของผู้นำ (Style) ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว พบว่าประธานมีลักษณะของความเป็นผู้นำกลุ่ม กล่าวคือและตัดสินใจ โดยยึดการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มเป็นหลัก ให้ความสำคัญกับบริหารงานอย่างมีส่วนร่วม โดยมีการจัดประชุมกลุ่มอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อให้เกิดการสื่อสารที่เข้าใจตรงกัน และเป็นต้นแบบในความเสียสละในการปฏิบัติหน้าที่การเป็นประธานกลุ่ม รายละเอียดดังคำสัมภาษณ์

“ลักษณะการทำงานของเราคือ เราอยู่กันแบบพี่น้องให้ความสำคัญกับสมาชิกทุกคน มีการพบปะพูดคุยกันตลอด มันต้องเข้าใจกัน ประธานเค้าก็รับฟังดี”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 1, กุมภาพันธ์ 2564

“เค้ารับฟัง และมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละครั้งเราถึงเข้าใจกัน และหัวใจหลัก คือต้องรู้จักเสียสละ ผู้นำมีความเข้มแข็งรู้จักพัฒนาตัวเอง พัฒนากลุ่ม ทำงานมันก็เหมือนเรือที่ต้องมีไม้พาย ถ้าไม้พายดีก็สามารถพายเรือขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้”

รองประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว, กุมภาพันธ์ 2564

“ประธานกลุ่มเรานัดประชุมกันบ่อย มีความเสียสละ เค้าเป็นตัวอย่างให้เราในเรื่องความพอเพียงและความเสียสละ”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 4, กุมภาพันธ์ 2564

8) วัสดุ เครื่องใช้หรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานของกลุ่ม

จากการศึกษาวัสดุ เครื่องใช้หรืออุปกรณ์ (Material) ที่ใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว พบว่า พื้นที่ทางการเกษตรในชุมชนและละแวกใกล้เคียงเป็นสวนผลไม้หลากชนิด เช่น สวนฝรั่ง สวนชมพู สวนมะพร้าว น้ำหอม ฯลฯ ที่เอื้อประโยชน์ในการเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมถึงเป็นแหล่งผลิตสินค้าทางการเกษตรที่สำคัญและสร้างรายได้ให้แก่จังหวัดนครปฐม อีกทั้งการนำสินค้าเกษตรมาจำหน่ายเป็นของฝากสำหรับนักท่องเที่ยว และการแปรรูปเป็นอาหารและเครื่องดื่มเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ช่วยในด้านการบริหารจัดการต้นทุนที่ต่ำ สร้างกำไรได้มากและสามารถควบคุมคุณภาพอาหารและเครื่องดื่มได้ ส่วนในด้านของอาคารสถานที่ทำกิจกรรมก็ไม่จำเป็นต้องอาศัยสิ่งปลูกสร้างขนาดใหญ่ที่ต้องลงทุนสูง แต่สามารถใช้พื้นที่ดินทางการเกษตรสำหรับประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ เช่น กิจกรรมเก็บและตัดฝรั่งในสวนฝรั่ง กิจกรรมล่องแพโฟมในท้องร่องสวนฝรั่ง เป็นต้น แต่ก็มีบางกิจกรรมที่อุปกรณ์ชำรุดเสียหาย เช่น เสื้อชูชีพ รายละเอียดดังกล่าว

“สำหรับเครื่องมือในการทำงานของเรามีความเพียงพอ และพร้อมใช้งาน เพราะเราทำเรื่อง อย. ในการผลิตสินค้าให้มีมาตรฐาน เครื่องมือเราเลยโอเคดี”

ประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว, กุมภาพันธ์ 2564

“กลุ่มเรามีทุน มีวัสดุพื้นฐานที่ดีคือทุนทรัพยากรที่เรามี เราเป็นชาวสวนมีฝรั่ง มะพร้าว และมีความรู้ในการผลิตสินค้าพวกนี้”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 5, กุมภาพันธ์ 2564

9) งบประมาณหรือเงินทุน (Money)

จากการศึกษาในด้านงบประมาณและเงินทุน พบว่า แหล่งเงินทุนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว มาจาก 2 แหล่ง ได้แก่ จากแหล่งทุนภายนอก และการระดมทุนภายในกลุ่ม อธิบายได้ดังนี้

(1) แหล่งทุนภายนอก คือ ทุนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน สำหรับการสนับสนุนและพัฒนากลุ่มในด้านต่างๆ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามพราน, สำนักงานส่งเสริมการเกษตรอำเภอสามพราน, สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครปฐม, สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครปฐม และสวนสามพรานโมเดล เป็นต้น

(2) การระดมทุนในกลุ่ม คือ ทุนจากการระดมทุนภายในกลุ่มจากการลงหุ้นส่วนของสมาชิกในการผลิตสินค้าในนามกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว เช่น การลงหุ้น

ในผลิตภัณฑ์ปุ๋ยอินทรีย์ เมื่อครบปีทางกลุ่มจะมีการประชุมและปันผลกำไรให้แก่สมาชิกตามสัดส่วนของหุ้นที่ได้ลงไว้ รวมถึงเงินกองกลางจากการรวมเงินภายในกลุ่ม เพื่อใช้สำหรับดูแล ปรับปรุง และทำความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว รายละเอียดดังกล่าว

“เรื่องเงินเรามีส่วนหนึ่งมาจากหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน และส่วนหนึ่งมาจากกองกลางของกลุ่ม เราเก็บไว้จ้างคนทำความสะอาด ซึ่ก็น้ำกาแพ่ไว้รับนักท่องเที่ยวหรือคนที่แวะเข้ามาดูงาน ให้เค้ามีกินเวลาเค้ามาจะได้ประทับใจ ”

ประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว, กุมภาพันธ์ 2564

“กลุ่มจะมีการประชุมจ่ายเงินให้คนที่ทำงานในส่วนที่แบ่งงานกันไว้ เงินก็ได้ตามจำนวนที่คนมาเที่ยว บางทีก็ไม่ได้เพราะบางกลุ่มเค้าเข้ามาขอความรู้เฉยๆ ไม่ได้จ่ายเงิน” ”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 3, กุมภาพันธ์ 2564

“เงินกลุ่มเรามีการลงหุ้นสำหรับผลิตสินค้าชุมชน เช่น ผลิตภัณฑ์ปุ๋ยอินทรีย์ เรายรวมหุ้นกันไว้ พอครบปีก็จะเอากำไรจากการขายผลิตภัณฑ์ปุ๋ย ในที่ท่องเที่ยวมาปันผลกัน”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 2, กุมภาพันธ์ 2564

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการดำเนินงานภายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว เพื่อค้นหาจุดอ่อนและจุดแข็ง อันนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการดำเนินงานภายในของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

ข้อ	องค์ประกอบ	จุดอ่อน	จุดแข็ง
1	โครงสร้างของกลุ่ม	ไม่มีผังองค์กรแสดงโครงสร้างกลุ่ม เพื่อแสดงให้แก่บุคคลทั่วไป	มีการกำหนดโครงสร้างของกลุ่มเพื่อแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ 5 ฝ่าย อย่างชัดเจน
2	กลยุทธ์การดำเนินงานของกลุ่ม		มีการกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงาน 3 กลยุทธ์ คือ ด้านการแข่งขัน ด้านการดำเนินงานที่เน้นส่วนร่วม และด้านการขับเคลื่อนกลุ่ม

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการดำเนินงานภายในของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์
บ้านหัวอ่าว (ต่อ)

ข้อ	องค์ประกอบ	จุดอ่อน	จุดแข็ง
3	ระบบการบริหารจัดการ		มีการวางระบบการบริหารจัดการ เป็น 3 ด้าน คือ ด้านการเงิน ด้านการติดต่อประสานงาน และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว
4	สมาชิกกลุ่ม	1. สมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ เป็นข้อจำกัดในบางกิจกรรมที่ต้องใช้แรงงาน และการใช้เทคโนโลยี 2. จำนวนสมาชิกน้อย	
5	ทักษะความสามารถของสมาชิก	1.ขาดทักษะการสื่อความหมายในรูปแบบที่เป็นทางการ 2.ขาดทักษะด้านการใช้เทคโนโลยี 3.ขาดทักษะด้านภาษาต่างประเทศ 4. ขาดการพัฒนาบุคลากรการเป็นวิทยากร	1. สมาชิกมีความเชี่ยวชาญและมีองค์ความรู้ด้านการเกษตรอินทรีย์
6	ค่านิยมร่วมของสมาชิกกลุ่ม		ค่านิยมร่วมกลุ่มชัดเจนในเรื่องความซื่อสัตย์และเศรษฐกิจพอเพียง
7	ลักษณะการทำงานของผู้นำกลุ่ม	ขาดความทันสมัยการปรับใช้เทคโนโลยีในการทำงาน	ความเป็นผู้นำ ที่เน้นการมีส่วนร่วม มีความเสียสละ ความซื่อตรง
8	เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน	ขาดรูดบ้างในบางกิจกรรม	มีความเพียงพอ พร้อมใช้งาน
9	เงินทุน		มีงบประมาณจากภายในและสนับสนุนจากภายนอก

1.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

จากการศึกษาสภาพแวดล้อมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว อันเนื่องมาจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การเมือง กฎหมาย สิ่งแวดล้อม และที่ตั้ง โดยใช้ PESTLE Analysis เพื่อให้ทราบถึงโอกาสและอุปสรรค อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ผลการศึกษาสามารถอธิบายได้ดังนี้

1) ปัจจัยด้านนโยบายและการเมือง

การศึกษาปัจจัยด้านนโยบายและการเมือง (Political factor) เป็นการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัจจัยด้านนโยบายและการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจากการที่ภาครัฐมีการออกนโยบายที่อาจส่งผลกระทบต่อในเชิงบวกและเชิงลบต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนฯ ซึ่งจากการศึกษา พบว่า การออกนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจเพื่อให้คนจับจ่ายใช้สอย และการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ เช่น นโยบายคนละครึ่ง โครงการเราเที่ยวด้วยกัน ที่ให้การสนับสนุนค่าที่พัก ค่าเดินทาง ค่าใช้จ่าย ฯลฯ เป็นปัจจัยที่เป็นผลเชิงบวกซึ่งเป็นโอกาสของการท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากในช่วงต้นปี 2563 เป็นต้นมาที่มีการระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้ภาครัฐฯ ออกมาตรการขอความร่วมมืองดการเดินทางท่องเที่ยว มาตรการขอความร่วมมืออยู่บ้าน หยุดเชื้อเพื่อชาติ มาตรการการทำงานที่บ้าน (work from home) ฯลฯ เพื่อลดความเสี่ยงในการกระจายของเชื้อโรคโควิด 19 ส่งผลกระทบต่อในเชิงลบซึ่งเป็นอุปสรรคในการขยายตัวของภาคการท่องเที่ยว รายละเอียดดังกล่าวคำสัมภาษณ์

“ นโยบายของรัฐจะว่าเป็นโอกาสก็เป็น จะเป็นอุปสรรคก็เป็น เพราะอย่างที่เค้ามีนโยบายการท่องเที่ยว เนี่ย คนก็สนใจมาเที่ยวกันเยอะ แต่ว่าเรามันชาวบ้านไม่มีความรู้เรื่องทำคนละครึ่ง พวกนี้ โทรศัพท์ที่ใช้ไปเป็น รัฐเค้าออกแนวคิดมาดีแต่เราไม่มีคนสอนไง ”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 4, กุมภาพันธ์ 2564

“โอกาสมันมีนะพอการเมืองมาเล่นเรื่องท่องเที่ยว หน่วยงานต่างๆ ก็มาสนับสนุนเรา นักท่องเที่ยวก็สนใจมากขึ้น ”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 2, กุมภาพันธ์ 2564

“ที่ว่ามันเป็นอุปสรรค ยังมีโควิดเค้าให้ปิดการท่องเที่ยว มีกฎหมายมีค่าปรับด้วยนะ ทางกลุ่มก็เลยไม่มีคน ขาดรายได้เลย ”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 7, กุมภาพันธ์ 2564

“ นโยบายของรัฐถือว่าเป็นโอกาสในการสนับสนุนชุมชนท่องเที่ยว เพราะทางหน่วยงานเราก็มีการลงไปจัดโครงการ ที่ผ่านมาก็ชุมชนท่องเที่ยววิถีวิถี มีการอบรมให้ความรู้ มีงบประมาณในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายมากขึ้น ทั้งในตัวผลิตภัณฑ์และแพ็คเกจของสินค้าให้ทันสมัยมีมาตรฐาน ”

เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชน, กุมภาพันธ์ 2564

“หน่วยงานมีการรับนโยบายมาใช้เหมือนกัน เรามีการจัดสรรงบประมาณทำความสะอาด ปรับปรุง ถนนทางเข้าให้ชุมชนท่องเที่ยว พวกโต๊ะ เก้าอี้ที่ใช้ในการรับนักท่องเที่ยวหน่วยงานเราก็เข้าดูแล”

เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง, กุมภาพันธ์ 2564

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

การศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic factor) เป็นการศึกษาวิเคราะห์ถึง ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานและภาระค่าใช้จ่ายทางการเงินของกลุ่มฯ ซึ่งอาจส่งผล ต่อการเกิดกำไรหรือขาดทุน เช่น อัตราแลกเปลี่ยนเงินภายในประเทศ อัตราการว่างงาน อัตราค่าแรงขั้นต่ำ ภาวะเงินฝืด เงินฟ้อและอัตราดอกเบี้ย เป็นต้น จากการศึกษา พบว่า จากปัญหาการระบาดของ โควิด 19 ตั้งแต่ต้นปี 2563 ส่งผลทำให้เศรษฐกิจที่แย่งลง คนใช้จ่ายเงินด้วยความระมัดระวังและมีการคิดทบทวนมากขึ้นในการใช้จ่ายแต่ละครั้ง นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวยังวิสาหกิจฯ ลดลง ส่งผลกระทบต่อรายได้จากการบริการและการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ทำให้สมาชิกกลุ่มฯมีการปรับตัวด้านผลิตภัณฑ์ด้วยการแปรรูป เช่น น้ำฝรั่ง ฝรั่งหยี เพื่อมิให้เกิดการเน่าเสีย การปรับตัวในการไปเข้าร่วมอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการขายออนไลน์ เพื่อเพิ่มช่องทางการขายสินค้าของทางกลุ่ม รายละเอียด ดังคำสัมภาษณ์

“เศรษฐกิจไม่ดีคนไม่กล้าใช้เงิน จะใช้แต่ละบาทคิดแล้วคิดอีก ทางกลุ่มก็ขายของไม่ดี คนมาเที่ยวก็น้อย ของที่เตรียมไว้ขายให้คนมาเที่ยวมันก็เสีย เราก็ต้องปรับตัวหาโอกาสอื่น เช่น เอาฝรั่งมาทำน้ำ ฝรั่ง ทำฝรั่งหยี แล้วก็ให้ลูกหลานช่วยขายของทางเฟสบุ๊ค ทางออนไลน์”

ประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว, กุมภาพันธ์ 2564

“เศรษฐกิจนี้กระทบเยอะนะ ป้าก็โดนด้วยเพราะปกติคนมาเที่ยวบ้านหัวอ่าวป้าก็ได้เอาของมาขายไป มีข้าวต้มมัด ขนมใส่ไส้ แต่พอเศรษฐกิจแย่งก็คนมาน้อย ขายของไม่ดี รายได้มันก็ลดลง”

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านหัวอ่าวคนที่ 1, กุมภาพันธ์ 2564

“จริงๆ มองว่าเศรษฐกิจเป็นได้ทั้งโอกาสและอุปสรรคนะ เพราะเศรษฐกิจไม่ดีคนก็รายได้ลดนี่เห็นชัด อยู่แล้ว แต่โอกาสมันคือการที่เค้าได้พัฒนาสินค้าให้คนอยากซื้อมากขึ้น ทางหน่วยงานเราก็มีส่วนไปจัดอบรมให้ ให้เค้าเข้าใจการขายของออนไลน์ รู้จักตลาดออนไลน์”

เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง, กุมภาพันธ์ 2564

3) ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม

การศึกษาปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม (Social-Culture factor) เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ความเชื่อ พฤติกรรม วิถีชีวิต จากการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวในปัจจุบันมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปจากเดิม นิยมการท่องเที่ยวแบบกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวด้วยตนเอง (self drive tourism) โดยการขับรถไปเอง แทนการไปท่องเที่ยวแบบกลุ่มใหญ่ๆ การระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในเรื่องของความปลอดภัยและสุขอนามัยมากขึ้น (safety and hygiene) เน้นสถานที่ท่องเที่ยวที่สะอาดและปลอดภัย ภาชนะสำหรับใส่อาหารและเครื่องดื่ม เน้นความสะอาดปลอดภัยแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมของประเทศไทยสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุทำให้ต้องคำนึงถึงกิจกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุด้วย ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนฯ ในปัจจุบันและอนาคต รายละเอียดดังคำสัมภาษณ์

“คนมาเที่ยวเปลี่ยนไปจากแต่ก่อนเยอะ เดี่ยวนี้มากันเป็นกลุ่มเล็ก พี่ว่าดินะไม่เปลืองของต้อนรับ ไม่ต้องจัดเตรียมของเยอะ แต่เดี๋ยวมีโควิดนี้ต้องคอยระวัง รักษาความปลอดภัย ก็มีใช้พลาสติกมากขึ้นเพราะต้องกันโรคให้เค้า จะกินน้ำก็ต้องใช้หลอด เมื่อก่อนพี่ให้กินกับลูกมะพร้าวเลยอ่อยกว่าเยอะ”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 2, กุมภาพันธ์ 2564

“ลักษณะนักท่องเที่ยวที่เห็นช่วงหลังจะมาเป็นกลุ่มเล็ก บางทีก็มาแบบครอบครัว เค้ามาแบบมีเป้าหมายนะ มาแล้วก็ซื้อของเราแบบเต็มใจเพราะเค้าตั้งใจมา แล้วก็คุยกันง่ายขึ้น เหมือนคนที่มาเค้าคิดไว้แล้วว่าจะมาถามเรื่องนั้น เรื่องนี้ เรายังได้คุยแลกเปลี่ยนกัน”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 6, กุมภาพันธ์ 2564

“ตอนนี้เค้าหันมาสนใจเที่ยวชุมชน มารักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อมมากขึ้น กลุ่มเราก็เป็นโอกาสมีคนอยากเข้ามาเที่ยว แต่ต้นมีโควิดคนเลยมาน้อยลงสมาชิกกลุ่มบางครั้งก็กลัวเหมือนกันไม่กล้ารับนักท่องเที่ยวจากจังหวัดเสี่ยง ส่วนอุปสรรคอีกอย่างคือกลุ่มเรามีแต่คนอายุเยอะสังคมมันเปลี่ยนอยากให้มีเด็กรุ่นใหม่ๆ เข้ามาร่วมในกลุ่มมากขึ้น”

ประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว, กุมภาพันธ์ 2564

“บ้านหัวอ่าวเมื่อก่อนรับนักท่องเที่ยวเยอะ มาที่เป็นรถบัส ผมก็ยังมาดูแลว่ามีอะไรให้ทำบ้าง ชอบมาเรียนรู้ไปกับเค้า แต่พอมโควิดนี้คนน้อย ก็ดีที่เค้าไม่ได้รับคนเยอะ ผมเองช่วงนี้ก็ไม่ได้เข้าร่วมนะ กลัวโรคไม่รู้ใครมาจากไหนบ้าง อายุเยอะแล้วด้วย”

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านหัวอ่าวคนที่ 2, กุมภาพันธ์ 2564

4) ปัจจัยทางเทคโนโลยี

การศึกษาด้านเทคโนโลยี (Technological factor) เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ถึงการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ เช่น เทคโนโลยีการสื่อสาร เทคโนโลยีทางการเงิน ฯลฯ จากการศึกษา พบว่า ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการแสดงตัวตนในพื้นที่ทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นแสดงกิจกรรมในชีวิตประจำวัน การทำงานหรือการท่องเที่ยวโดยการถ่ายภาพและอัปโหลดลงเฟสบุ๊กหรืออินสตราแกรมส่วนตัว ฯลฯ เนื่องจากเป็นสื่อที่สามารถแพร่กระจายข้อมูลได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว เป็นปัจจุบันมากกว่าสื่อประเภทอื่นๆ จึงนับได้ว่าเป็นโอกาสสำหรับการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนฯ ที่สามารถเป็นที่รู้จักจากการที่มีนักท่องเที่ยวมาแชร์ประสบการณ์การท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ นอกจากนี้การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารทางการเงิน เช่น การใช้แอปพลิเคชันในการโอนเงิน การใช้แอปพลิเคชันในการแชร์โลเคชั่น ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสะดวกมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามจากการที่สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและขาดทักษะความรู้ในการใช้เทคโนโลยี จึงเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มที่สำคัญทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากโอกาสดังกล่าวในการดำเนินงานของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ รายละเอียดดังกล่าวในคำสัมภาษณ์

“เทคโนโลยีใหม่ๆ มันมีทั้งดี แล้วก็ไม่ดีกับกลุ่มนะ ที่ว่าดีก็คือมีคนในกลุ่มพอใช้เป็น เลยทำให้กลุ่มเราขายของออนไลน์ได้ แต่ที่ไม่ดีคือคนส่วนใหญ่ใช้ไม่เป็น ทีนี้ก็เคยมีคนมาบักหมุดจุดเที่ยวของเรา แล้วบักหมิดคนมาเที่ยวก็ต้องอ้อมไป บางทีไปผิดทาง แต่เพราะเราใช้ไม่เป็น เราก็ก้นไม่ถูก”

รองประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว, กุมภาพันธ์ 2564

“มีคนมาถ่ายรายการ เอาไปลงยูทูปคนก็รู้จักมากขึ้น มีคนติดต่อมาเที่ยวเยอะขึ้น แต่คนส่วนใหญ่ในกลุ่มเราขาดความรู้เลยใช้กันไม่เก่ง บางทีเราก็บอกก็ไม่ได้เพราะไม่ค่อยได้ลงรูปโฆษณา แล้วก็เวลามีคนมาขอจ่ายเงินผ่านมือถือก็ทำไม่เป็น นี่ก็เป็นอุปสรรคของเรา”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 9, กุมภาพันธ์ 2564

“เราใช้กันไม่เป็น เคยโดนโกงนะเค้าว่าจะโอนเงินมา แต่เงินมันไม่เข้ามา ก็เราไม่มีความรู้ด้านนี้ จากครั้งนั้นเราเลยต้องระวังมากขึ้น”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 3, กุมภาพันธ์ 2564

5) ปัจจัยทางกฎหมาย

การศึกษาในด้านปัจจัยทางกฎหมาย (Legal factor) เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ถึงกฎระเบียบที่อาจส่งผลกระทบต่อและเชิงลบต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนฯ เช่น กฎระเบียบของการทำเกษตรอินทรีย์ กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค มาตรฐานความปลอดภัยในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น จากการศึกษา พบว่า จากกฎระเบียบและข้อบังคับในการทำเกษตรแบบอินทรีย์ เช่น การห้ามใช้สารเคมีทุกชนิด ห้ามใช้เมล็ดพันธุ์พืชที่มาจาก การตัดแต่งพันธุกรรม ห้ามเผาแปลงเพื่อเตรียมพื้นที่ปลูก ห้ามใช้มูลสัตว์ที่ไม่ผ่านการหมัก เป็นต้น ทางกลุ่มวิสาหกิจฯ สามารถปฏิบัติได้เป็นไปตามกฎระเบียบจนได้รับใบรับรองการเป็นเกษตรอินทรีย์ต้นแบบ จึงนับเป็นโอกาสที่ทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับในเรื่องของเกษตรอินทรีย์และมีผู้เดินทางมาท่องเที่ยวและศึกษาดูงานมากขึ้น ส่วนในเรื่องของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนฯ ต้องยึดปฏิบัติในการให้บริการด้วยความเป็นธรรมและมีคุณภาพซึ่งที่ผ่านมาทางวิสาหกิจชุมชนก็สามารถดำเนินการได้เป็นอย่างดีเป็นไปตามค่านิยมร่วมของกลุ่มที่เน้นเรื่องความซื่อสัตย์ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ รายละเอียดดังกล่าวสัมภาษณ์

“การมีข้อบังคับเรื่องเกษตรอินทรีย์ดีนะ ทำให้เราได้รับการตรวจสอบและใบรับรองการันตี ว่าเราทำอินทรีย์จริงๆ ตอนเราได้ประกาศเป็นชุมชนอินทรีย์แล้วด้วย”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 8, กุมภาพันธ์ 2564

“ชุมชนบ้านหัวอ่าวเค้าเด่นเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ ทางหน่วยงานก็มีไปตรวจสอบที่แปลงตามรอบเป็นประจำ ซึ่งทางชุมชนเค้าทำจริง นี่ทางหน่วยงานก็เพิ่งประกาศให้เค้าเป็นชุมชนเกษตรอินทรีย์ ถือเป็นโอกาสที่ดีของเค้าก็จะได้มีคนมาเที่ยวมาดูงานมากขึ้น”

เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอสามพราน, กุมภาพันธ์ 2564

6) ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม (Environment factor) เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่อาจส่งผลกระทบต่อและเชิงลบต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนฯ ทั้งในเชิงบวกที่เป็นโอกาสและเชิงลบ ที่เป็นอุปสรรค เช่น สภาพอากาศ ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ภัยธรรมชาติ

เป็นต้น จากการศึกษา พบว่า วิสาหกิจชุมชนฯ ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มแอ่งกระทะ และมีแม่น้ำสายสำคัญคือแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านจึงเป็นพื้นที่ที่มีการทำเกษตรกรรมสวนผลไม้ จำนวนมาก เช่น สวนส้มโอ สวนฝรั่ง สวนมะพร้าว น้ำหอม ฯลฯ และมีทิวทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำท่าจีนที่สวยงามเป็นธรรมชาติทำให้เป็นที่ตั้งของร้านอาหารและสถานที่ท่องเที่ยวจำนวนมาก อีกทั้งที่ตั้งของวิสาหกิจชุมชนฯ ยังอยู่ไม่ห่างจากกรุงเทพฯ และแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงบริเวณใกล้เคียงที่สามารถเดินทางเชื่อมโยงได้อย่างสะดวกสบายด้วยรถยนต์ส่วนตัวหรือรถสาธารณะและใช้เวลาไม่นาน เช่น สวนสามพราน ตลาดน้ำดอนหวาย วัดไร่ขิง องค์พระปฐมเจดีย์ ฯลฯ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมจึงเป็นโอกาสสำคัญทางการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชน รายละเอียดดังกล่าวจึงเป็น

“เป็นที่ตั้งที่ได้เปรียบ เพราะมันใกล้กรุงเทพ อยู่ใกล้ที่เกี่ยวอื่นด้วยนะ วัดไร่ขิงก็ไปได้ ตลาดดอนหวาย ก็มีมาแล้วก็กลับได้เลย มันสะดวก”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 5, กุมภาพันธ์ 2564

“ทำเลเราดี ไม่ไกลเกินไปคนมาเที่ยวก็มาง่าย จะมีรถไม่มีรถก็มาได้ เพราะหน้าทางเข้าตรงโรงเรียน นายร้อย มีทั้งรถแท็กซี่ ทั้งมอเตอร์ไซค์วิน”

ประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว, กุมภาพันธ์ 2564

“ตรงที่เราอยู่มันใกล้จุดต่างๆ คนมาเที่ยวจากกรุงเทพก็ง่าย”

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 10, กุมภาพันธ์ 2564

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว เพื่อค้นหาโอกาสและอุปสรรคของวิสาหกิจฯ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 6 ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการดำเนินงานภายนอกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

ข้อ	องค์ประกอบ	โอกาส	อุปสรรค
1	ปัจจัยทางการเมือง (Political factor)	นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจและการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ เช่น นโยบายคนละครึ่ง โครงการเราเที่ยวด้วยกัน สนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น	มาตรการป้องกันการระบาดของโรคโควิด 19 จากภาครัฐ เช่น การจำกัดการเดินทาง มาตรการอยู่บ้านหยุดเชื้อเพื่อชาติ มาตรการ work from home ส่งผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยว

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการดำเนินงานภายนอกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว (ต่อ)

ข้อ	องค์ประกอบ	โอกาส	อุปสรรค
2	ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Economic factor)		ภาวะเศรษฐกิจของประเทศถดถอยจากการระบาดของโรคโควิด 19 เช่น ส่งผลต่อการประกอบอาชีพและรายได้ ผู้คนระมัดระวังในการใช้จ่ายมากขึ้น เดินทางท่องเที่ยวลดลง
3	ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม (Social-Culture factor)		- การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวแบบ self drive tourism แทนท่องเที่ยวแบบกลุ่มใหญ่ ให้ความสำคัญเรื่อง safety and hygiene เน้นสถานที่ท่องเที่ยวที่สะอาดและปลอดภัย - การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมไทยสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุที่คำนึงถึงความสะดวกสบาย
4	ปัจจัยทางเทคโนโลยี (Technological factor)	- สถานที่ท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักจากการแชร์ประสบการณ์ การท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ - การนำแอปพลิเคชันมาใช้ในการจัดการทางการเงิน การแชร์ที่ตั้ง	สมาชิกกลุ่มฯ ยังไม่สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้เต็มที่
5	ปัจจัยทางกฎหมาย (Legal factor)	- กฎระเบียบและข้อบังคับในการทำเกษตรแบบอินทรีย์ กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ที่กลุ่มฯ สามารถดำเนินการได้เป็นอย่างดีตามค่านิยมร่วมของกลุ่ม	
6	ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม (Environment factor)	- ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มภาคกลางปลอดภัยจากน้ำท่วม และแม่น้ำท่าจีน ทิวทัศน์สวยงาม - ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ และแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง เดินทางสะดวก	

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว จำนวน 20 ราย พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 17 – 68 ปี ประกอบอาชีพค้าขาย ทำธุรกิจส่วนตัว นักเรียนนักศึกษาและไม่ได้ประกอบอาชีพเนื่องจากวัยเกษียณ มีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 20,000 – 120,000 บาท/เดือน ส่วนใหญ่เดินทางมาจากอำเภออื่นๆภายในจังหวัดนครปฐม ได้แก่ อำเภอสามพราน อำเภอนครชัยศรี กำแพงแสน และอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม และจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดนนทบุรี จังหวัดราชบุรี และกรุงเทพมหานคร ซึ่งส่วนใหญ่เคยเดินทางมายังวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว แล้วประมาณ 2-3 ครั้ง โดยลักษณะการเดินทางมากับครอบครัวที่ทำงาน และมากับเพื่อน เดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว

2.2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อคุณภาพการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนักท่องเที่ยว จำนวน 20 ราย เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวในด้านต่างๆจำนวน 9 ด้าน ได้แก่ 1) สุขอนามัยและความปลอดภัย 2) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชุมชน 3) สิ่งอำนวยความสะดวก 4) คุณภาพสินค้าและบริการ 5) คุณภาพนักท่องเที่ยว 6) คุณภาพบุคลากรและผู้ประกอบการ 7) คุณภาพการบริหารจัดการ การกระจายรายได้ 8) การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ และ 9) ความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางการพัฒนาการชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าวไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ผลการศึกษาอธิบายได้ดังนี้

1) ด้านสุขอนามัยและความปลอดภัย (Safety and Hygiene)

จากการศึกษาความพึงพอใจในด้านสุขอนามัย (Hygiene) พบว่าทางวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว มีการดำเนินการด้านสุขอนามัย 3 ด้าน ได้แก่ การควบคุมและป้องกันโรค การดูแลรักษาความสะอาดของพื้นที่ และการแบ่งสัดส่วนการใช้ประโยชน์พื้นที่

การควบคุมและป้องกันโรค เนื่องจากการระบาดของโรคโควิด19 ตั้งแต่ช่วงต้นปี 2563 เป็นต้นมาทำให้วิสาหกิจชุมชนฯ มีการปฏิบัติตามมาตรการของภาครัฐ ทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในด้านการมีมาตรการป้องกันโรคบางส่วน เช่น การคัดกรองด้วยการตั้งจุดตรวจอุณหภูมิ การสวมหน้ากากอนามัย จุดบริการแอลกอฮอล์ ฯลฯ แต่ชุมชนยังขาดความจริงจังในการป้องกันซึ่งส่งผลต่อความไม่มั่นใจ และไม่พึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพราะมีบางจุดที่สังเกตเห็นว่ามีสมาชิกกลุ่มที่เป็นวิทยากรไม่สวมหน้ากากอนามัย รายละเอียดดังกล่าวได้สัมภาษณ์

“พี่ว่าเค้ามีการป้องกันใช้ได้นะ มีเครื่องวัดอุณหภูมิ ให้เราสวมหน้ากาก มีเจลแอลกอฮอล์ แต่ว่าก็ยังขาดพวกถุงมือ จริงๆอยากให้ใส่เฟซชีวอีกอันกันไว้ เพราะเค้าต้องพูดอธิบายให้เราฟัง”

นักท่องเที่ยวกคนที่ 1 , กุมภาพันธ์ 2564

“มีคนคอยยืนวัดอุณหภูมิให้ ก็ถือว่าดีเลยสำหรับการเที่ยวแบบชาวบ้าน แต่ถ้าเพิ่มให้พนักงานรอบๆ ใส่หน้ากากด้วยก็ดี เพราะผมเห็นบางคนที่อยู่ไกลๆ ไม่ได้ใส่”

นักท่องเที่ยวกคนที่ 2 , กุมภาพันธ์ 2564

“ด้านการควบคุมโรคและอนามัย หน่วยงานเรามีการติดตามและดูแลนะ อย่างเช่นการแจ้งจำกัด นักท่องเที่ยวกตามนโยบายรัฐ มีการแจกเจลแอลกอฮอล์ และส่งเสริมให้เค้าทำคิวอาร์โค้ดไทยชนะ สำหรับนักท่องเที่ยวก แต่ด้วยความที่เป็นการดูแลโดยชาวบ้านบางครั้งอาจมีหละหลวมบ้าง แต่ก็ไม่ได้ถึงกับเสี่ยง”

เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง, กุมภาพันธ์ 2564

การดูแลรักษาความสะอาดของพื้นที่ นักท่องเที่ยวกส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับดี โดยให้เหตุผลว่าสถานที่ทำกิจกรรมในทุกฐานการเรียนรู้มีความสะอาด การจัดวางถังขยะทุกฐานกิจกรรม อาหารและภาชนะสำหรับใส่อาหารมีการปิดด้วยพลาสติกเพื่อความสะอาดปลอดภัย รายละเอียดดังคำสัมภาษณ์

“เรื่องความสะอาดนี้ รู้สึกว่ามีความสะอาดดี ถังขยะเค้าก็มีให้ครบ”

นักท่องเที่ยวกคนที่ 4 , กุมภาพันธ์ 2564

“ผมว่าความสะอาดของสถานที่โอเคแล้ว เพราะเค้าแบ่งจุดบรรยาย จุดทานอาหารแยกกัน ซึ่งแต่ละส่วนก็มีความสะอาดปลอดภัย ภาชนะใส่อาหารหรือนำก็มีการคลุมด้วยพลาสติกทำให้รู้สึกปลอดภัยดี”

นักท่องเที่ยวกคนที่ 5 , กุมภาพันธ์ 2564

“บ้านหัวอ่าวในเรื่องความสะอาดถือว่าดีเลย เพราะในเขตพื้นที่ดูแลของหน่วยงานเรา มีการเข้าไปดูแลทำความสะอาดให้ ส่วนรถเก็บขยะของ อบต. ก็จะเข้าไปเก็บวันละครั้งอยู่แล้ว พอมีเรื่องโควิดเข้ามาเราก็รับเรื่องจากชุมชนท่องเที่ยวก แล้วก็เข้าไปช่วยทำความสะอาดฆ่าเชื้อโรคให้”

เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง, กุมภาพันธ์ 2564

การแบ่งสัดส่วนการใช้ประโยชน์พื้นที่ มีการแยกกันอย่างชัดเจนโดยแบ่งเป็นส่วนของโซนกิจกรรม โซนต้อนรับนักท่องเที่ยวและโซนรับประทานอาหาร นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าควรปรับปรุงการแบ่งพื้นที่ภายในแหล่งท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสม เนื่องจากฐานการเรียนรู้โรงผลิตปุ๋ยซึ่งอยู่ในพื้นที่ส่วนด้านหน้าของแหล่งท่องเที่ยวมีกลิ่นเหม็น สถานที่จอดรถมีน้อย รายละเอียดดังกล่าวคำสัมภาษณ์

“ตอนที่มาครั้งแรกกับที่ทำงาน เป็นช่วงหน้าฝน แล้วต้องเดินผ่านโรงปุ๋ย มันจะมีกลิ่นค่อนข้างแรง เพราะเค้าทำปุ๋ยอินทรีย์จากมูลสัตว์ ยังดีที่มารอบนี้มาช่วงฤดูแล้งก็ไม่มีกลิ่นเท่าไร”

นักท่องเที่ยวคนที่ 6 , กุมภาพันธ์ 2564

“ผมว่าโรงปุ๋ยมันควรไปอยู่ข้างหลังมากกว่า ไม่น่าเอามาไว้ด้านหน้ามันจะทำให้เรารู้สึกว่าที่นี่ไม่ค่อยสะอาด ทั้งที่จริงแล้วเค้าก็ดูแลสถานที่ดี”

นักท่องเที่ยวคนที่ 7 , กุมภาพันธ์ 2564

“ชุมชนมีการแบ่งจุดแต่ละกิจกรรมได้ดี แต่ที่จอดรถมีน้อย เพราะผมมาที่ทำงานพาคนมาดูกิจกรรมการทำน้ำส้มควันไม้ ที่จอดรถมันไม่พอ”

นักท่องเที่ยวคนที่ 9 , กุมภาพันธ์ 2564

และจากการศึกษาความพึงพอใจในด้านความปลอดภัยของกิจกรรมและอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรม (Safety) พบว่า โดยรวมอุปกรณ์สำหรับการจัดกิจกรรมมีประสิทธิภาพอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน เช่น เครื่องอุปพลังงานแสงอาทิตย์ เครื่องรดปุ๋ย ฯลฯ โดยในแต่ละฐานจะมีวิทยากรในการบรรยายให้ความรู้และอธิบายถึงวิธีการใช้งาน รวมถึงมีการตรวจสอบให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานอย่างสม่ำเสมอ แต่อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวให้ความเห็นว่าควรมีเสื้อชูชีพในกิจกรรมการลงเรือและอุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้น รายละเอียดดังกล่าวคำสัมภาษณ์

“อุปกรณ์ที่เค้าใช้สารพัดก็ดูสะอาดปลอดภัยดี เพราะเค้าจะมีวิทยากรอยู่ที่ตัวเครื่องอุปกรณ์ เช่น ตอนที่ไปทำปุ๋ยมันจะมีเครื่องรดปุ๋ย ตรงนี้เค้าก็มีอธิบายการใช้ คอยเตือนว่าตรงไหนอันตรายบ้าง”

นักท่องเที่ยวคนที่ 10 , กุมภาพันธ์ 2564

“หน่วยงานเราเข้าไปสนับสนุนด้านอุปกรณ์ครุภัณฑ์ต่างๆ ของกลุ่ม เช่น เครื่องอบพลังงานแสงอาทิตย์ สำหรับแปรรูปผลไม้ ดังนั้นเลยต้องมีการเข้าไปตรวจสอบอยู่เสมอว่าเครื่องยังใช้งานได้ดีรีเปล่า ด้านวัสดุอุปกรณ์ของชุมชนท่องเที่ยวเลยรับรองว่าปลอดภัยเพราะมีการตรวจสอบสม่ำเสมอ”

เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชน, กุมภาพันธ์ 2564

“กิจกรรมที่เป็นฐานเรียนรู้ปลอดภัยดี แต่ส่วนของกิจกรรมภายในสวน พี่คิดว่าอันตรายอยู่ถึงแม้จะเป็นร่องน้ำในสวนต้นๆ แต่ถ้าเด็กเล่นแล้วไม่มีชูชีพก็ถือว่าอันตรายและอุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้น”

นักท่องเที่ยวคนที่ 3 , กุมภาพันธ์ 2564

2) ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยังคงรักษาความเป็นธรรมชาติ ทั้งแม่น้ำ ลำคลอง และวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นที่เป็นชุมชนเกษตรกรรม สวนผลไม้เป็นหลัก รวมถึงการแสดงถึงองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการประกอบอาหาร เครื่องดื่มและของที่ระลึก ที่มาจากวัตถุดิบในท้องถิ่น เช่น น้ำฝรั่ง น้ำมะพร้าว ฝรั่งหยี กระจ่างต้นไม้กะลามะพร้าว รวมถึงบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารและเครื่องดื่มสำหรับบริการนักท่องเที่ยวจากธรรมชาติ แต่อย่างไรก็ตามในช่วงการระบาดของโควิด 19 ทำให้ต้องใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง ทำให้ขาดเอกลักษณ์ความเป็นธรรมชาติ รายละเอียดดังกล่าว

“จริงๆมาที่บ้านหัวอ่าวเพราะเค้าเด่นเรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องอินทรีย์ สินค้าเค้าก็ชัดเจนมันมาจากธรรมชาติ มะพร้าว น้ำหอมคืออร่อยมาก เค้าเอามาให้กินสดๆ จากลูกเลย แต่มาครั้งหลังนี้ต้องใช้หลอดและมีพลาสติกบ้างเพราะมันมีโควิด”

นักท่องเที่ยวคนที่ 14, กุมภาพันธ์ 2564

“ในเรื่องของการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านหัวอ่าวเค้าทำจริงในเรื่องนี้ชัดเจน ซึ่งทางหน่วยงานเราก็สนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์มาตลอด รู้ว่าเค้าไม่ใช่สารพิษ แล้วตรงนี้ก็เป็นที่สีเขียว ซึ่งตอนนี้มีนโยบายส่งเสริมจากการเกษตรสนับสนุนกระถางจากกากมะพร้าวให้”

เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอสสามพราณ, กุมภาพันธ์ 2564

3) ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว พบว่า **ด้านการเข้าถึง** นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ เนื่องจากเห็นว่าอยู่ไม่ห่างจากจังหวัดกรุงเทพฯ ใช้เวลาเดินทางเพียง 30 นาทีหรือ 1 ชั่วโมงสามารถเดินทางเข้าถึงได้โดยรถยนต์ส่วนตัวและรถโดยสารสาธารณะ และสามารถเดินทางเชื่อมโยงไปสู่แหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงได้ เช่น ตลาดน้ำดอนหวาย สวนสามพราน วัดไร่ขิง ฯลฯ แต่ด้านป้ายบอกทางยังไม่ชัดเจนและมีจำนวนน้อย รวมถึงการปักหมุดบนแผนที่ของแหล่งท่องเที่ยวมีความผิดพลาดปักไว้ผิดจุด ส่วน**ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก** นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นว่าการให้บริการห้องสุขา มีความสะอาดและจำนวนเพียงพอสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มเล็ก แต่อาจไม่เพียงพอสำหรับกลุ่มใหญ่และยังขาดทางลาดหรือราวจับสำหรับรถเข็นของผู้สูงอายุและผู้พิการ **ส่วนศูนย์บริการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว** แม้ว่าจะมีโบรชัวร์แจกสำหรับนักท่องเที่ยว แต่มีจำนวนไม่เพียงพอ รวมถึงขาดแผนที่ในการอธิบายฐานหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน รายละเอียดดังกล่าว

“ผมมาที่นี้บ่อยนะเพราะ เป็นคนพาคณะเค้ามาดูงานมาเรียนรู้ด้านการเกษตร ซึ่งการเดินทางมาถือว่าไม่ไกล ผมมาจากนนทบุรีใช้เวลา 40 นาที ทางก็ขับสนายดี มีแค่ทางเข้าที่ป้ายไม่เด่นมาครั้งแรกก็อาจจะหลงได้ เพราะ GPS มันพาไปด้วย”

นักท่องเที่ยวคนที่ 9, กุมภาพันธ์ 2564

“สุขาสะอาดดี มีจำนวน 3-4 ห้อง เพียงพอสำหรับผมที่มากับครอบครัว แต่ถ้ามาเป็นรถบัสเยอะๆ น่าจะไม่พอ และห้องน้ำอยู่ไกลรวมถึงไม่มีป้ายบอกทางไปห้องน้ำ”

นักท่องเที่ยวคนที่ 2, กุมภาพันธ์ 2564

“ถ้าถามว่าตรงนี้เหมาะกับผู้สูงอายุไหม ส่วนตัวผมคิดว่าไม่ลำบากอะไร เพราะพื้นเค้าเรียบเป็นปูนเดินง่าย แต่ถ้าคนที่มาเที่ยวแก่กว่าผมมากๆ เดินไม่ไหวก็ต้องเพิ่มทางลาด สำหรับรถเข็นเวลาจะเข้าห้องน้ำ แต่ห้องน้ำเค้าดีนะเป็นชักโครกนั่งง่าย มีที่จับให้”

นักท่องเที่ยวคนที่ 16, กุมภาพันธ์ 2564

“ป้ายว่ายังไม่มีเพราะ ตอนเข้าฐานเรียนรู้ก็มีเดินหลงเหมือนกัน”

นักท่องเที่ยวคนที่ 17, กุมภาพันธ์ 2564

“จุดนี้ชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าวยังขาดอยู่ ซึ่งตรงนี้หน่วยงานที่มีโครงการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ก็จะมีงบประมาณในการทำป้าย อธิบายแผนที่ภายในชุมชนท่องเที่ยวประมาณ 38,000 บาท”

เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอสามพราน, กุมภาพันธ์ 2564

4) ปัจจัยด้านคุณภาพของสินค้าและบริการ

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านคุณภาพของสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอย่างมากต่อคุณภาพสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจฯ โดยเฉพาะสินค้าเกษตรที่เป็นผักผลไม้ เนื่องจากมั่นใจในคุณภาพและความปลอดภัยในความเป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์และราคามีความเหมาะสม รวมถึงมีความพึงพอใจในการบริการของเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการ รายละเอียดดังคำสัมภาษณ์

“ที่ว่าราคากับสินค้าถือว่าเหมาะสมแล้ว เพราะสินค้าด้านเกษตรอินทรีย์มีขั้นตอนในปลูกที่ยากต้องใส่ใจดูแล แล้วของที่ใช้ปลูกก็ปลอดภัย ถือว่าราคากับผลิตภัณฑ์เหมาะสมดี และมีความหลากหลายทั้งด้านของใช้ในการเกษตร และของรับประทานทั้งแบบสดและแปรรูป”

นักท่องเที่ยวคนที่ 11, กุมภาพันธ์ 2564

“สินค้ามีความหลากหลาย มีปุ๋ย การบำรุงพืช ข้าวสาร มีผัก ผลไม้ที่เป็นอินทรีย์ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี ราคาถือว่าไม่แพงเหมาะสม และมีคุณภาพ เช่น พันธุ์ไม้แค้ดี มีคุณภาพ พืชซื้อไปปลูกต่อแล้วเกิดผลดี เป็นพันธุ์จริงตามที่บอก แล้วแค้ก็ให้ความรู้ดี บริการดี”

นักท่องเที่ยวคนที่ 18, กุมภาพันธ์ 2564

“ของแค้ดีมากนะ อร่อยไม่แพง ซื้อมาจากที่นี่เรามั่นใจว่าปลอดภัย เสียอย่างเดียวมีน้อยเกินไป ไม่ทันได้ซื้อทั้งหมดแล้ว”

นักท่องเที่ยวคนที่ 6, กุมภาพันธ์ 2564

5) ปัจจัยด้านคุณภาพของนักท่องเที่ยว

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านคุณภาพนักท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่านักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวมีลักษณะเฉพาะ นั่นคือเป็นผู้ที่ชื่นชอบการท่องเที่ยววิถีชีวิตธรรมชาติ ไม่เน้นการปรุงแต่ง แต่เน้นการกินเที่ยวที่เรียบง่ายแบบธรรมชาติ ทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า

เมื่อมาร่วมกิจกรรมกับทางกลุ่มฯ จึงเข้าใจหลักการดำเนินงานของกลุ่มฯ ดำเนินการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างระมัดระวัง สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันได้จากการมาท่องเที่ยว อีกทั้งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมาในลักษณะครอบครัวซึ่งจะยินดีในการใช้จ่ายเพื่อความสุขของสมาชิกในครอบครัว รายละเอียดดังกล่าวอ้างคำสัมภาษณ์

“การมีนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพเป็นเรื่องดี อีกอย่างชุมชนบ้านหัวอ่าวถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะ เหมือนที่พี่มาเพราะอยากพาครอบครัวมาเรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ อยากลองปลูกมะพร้าวแบบอินทรีย์”

นักท่องเที่ยวคนที่ 3, กุมภาพันธ์ 2564

“ดีสิ มันเหมือนเวลาที่เราสอนใจ เข้าใจในเรื่องเดียวกัน รักสุขภาพเหมือนกัน ถ้าเวลาเรามาเที่ยวและเจอนักท่องเที่ยวแบบนี้มันเหมือนเราได้เพื่อนเพิ่มนะ เพราะจะได้แลกเปลี่ยนความรู้กัน”

นักท่องเที่ยวคนที่ 19, กุมภาพันธ์ 2564

“สำหรับหน่วยงานที่ดูแลภายในพื้นที่อย่างหน่วยงานผม ผมเห็นด้วยกับการมีนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพในชุมชน เพราะว่าสิ่งแวดล้อมเราไม่เสียหาย นอกจากนี้ยังเป็นการท่องเที่ยวที่มีประโยชน์ด้วย”

เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง, กุมภาพันธ์ 2564

6) ปัจจัยด้านคุณภาพบุคลากร

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านคุณภาพบุคลากรของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว พบว่า นักท่องเที่ยวมีความเห็นว่าสมาชิกกลุ่มฯ ที่ทำหน้าที่เป็นวิทยากรประจำกิจกรรมฐานการเรียนรู้ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์และองค์ความรู้ที่เชี่ยวชาญในด้านการเกษตรสามารถอธิบายให้ความรู้ได้อย่างชัดเจน อีกทั้งในการต้อนรับและบริการด้วยความยิ้มแย้มและมีมิตรไมตรีสามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวก็ยังเห็นว่าการบุคลากรมีข้อจำกัดในเรื่องของความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เช่น การใช้แอปพลิเคชันในการโอนเงินหรือการติดต่อประสานงานเพื่อให้ข้อมูล ทำให้ขาดความสะดวกสบายในการติดต่อประสานงาน รายละเอียดดังกล่าวอ้างคำสัมภาษณ์

“บุคลากรมีความเป็นมืออาชีพในการบรรยาย แต่เราต้องคอยถามนะ ซึ่งเค้าจะให้ความรู้ได้ดีโดยอธิบายตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการเริ่มปลูกจนการเก็บเกี่ยวผลผลิต และการบริการทำได้ดีแล้วถ้าในระดับของการท่องเที่ยวชุมชน เพราะมีความจริงใจดี มีทักษะการตอบคำถามดีเข้าใจง่าย”

นักท่องเที่ยวคนที่ 4, กุมภาพันธ์ 2564

“สมาชิกเค้ามีความรู้ดีเพราะเค้าทำจริงไงถามอะไรก็ตอบได้ แต่ติดเรื่องเดียวเค้าไม่เก่งเทคโนโลยี พี่มาซื้อของบ่อยบางครั้งไม่มีเงินสดก็ลำบาก เพราะเค้าโอนกันไม่เป็น”

นักท่องเที่ยวกคนที่ 20, กุมภาพันธ์ 2564

“เรื่องความรู้เค้ามีอาชีพอยู่แล้ว แต่เค้าจะซื่อายน้อย เราต้องคอยถาม ส่วนถ้าอยากให้เค้าพัฒนาคงเป็นเรื่องเทคโนโลยี พวกแชร์โลเคชั่นอย่างนี้เค้าทำไม่เป็น เข้ามาตอนแรกก็หลงเหมือนกัน”

นักท่องเที่ยวกคนที่ 18, กุมภาพันธ์ 2564

7) ปัจจัยด้านคุณภาพการบริหารจัดการและการกระจายรายได้

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกในด้านคุณภาพการบริหารจัดการและการกระจายรายได้ของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว พบว่า นักท่องเที่ยวกส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่าเป็นภาพรวมสามารถบริหารจัดการภายในได้ค่อนข้างดี เนื่องจากสามารถจัดเตรียมฐานการเรียนรู้ได้ตรงตามความต้องการ และสามารถจัดเตรียมการบริการได้อย่างถูกต้อง แต่ชุมชนยังขาดการบริหารโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย ในส่วนของการกระจายรายได้นักท่องเที่ยวกและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความเห็นตรงกันในมิติของการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม เพราะชุมชนมีส่วนร่วมในการนำสินค้าของตนมาร่วมขายกับกลุ่มวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ชุมชนท่องเที่ยวกบ้านหัวอ่าว รายละเอียดดังคำสัมภาษณ์

“ทางกลุ่มมีการจัดการได้ดี ประสานงานได้รวดเร็วจัดเตรียมฐานความรู้ได้ตามที่ต้องการ ด้านการกระจายรายได้รู้สึกที่ดี เนื่องจากสังเกตเห็นมีการเชิญชาวบ้านภายนอกมาขายสินค้าต่างๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยวก”

นักท่องเที่ยวกคนที่ 6, กุมภาพันธ์ 2564

“พี่ว่าเค้าก็จัดการดีนะ แต่บางครั้งมันต้องโทรจองอย่างเดียว ถ้าอยากมาเรียนรู้ฐานที่เราสนใจ ที่นี้บางทีมันโทรไม่ติดเราก็ไม่ได้เข้าไป อยากให้เค้าพัฒนาตรงนี้เพราะที่อื่นเค้าก็ให้จองให้ถามผ่านเฟสบุ๊คกันทั้งนั้น”

นักท่องเที่ยวกคนที่ 11, กุมภาพันธ์ 2564

“ผมว่าเค้าเตรียมกิจกรรมได้ดี เรื่องรายได้ก็คิดว่ากระจายนะเพราะเวลาซื้อของ ผมก็ชวนเค้าคุย คนขายเค้าก็บอกว่าทำขนมมาจากบ้าน แล้วมาขายที่นี่”

นักท่องเที่ยวกคนที่ 14, กุมภาพันธ์ 2564,

“ชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าวมีการกระจายรายได้ภายในชุมชน เพราะหน่วยงานผมจะมีการลงเก็บข้อมูลด้านรายได้ สำหรับชุมชนท่องเที่ยว ซึ่งถ้าดูจากตัวเลขของการจัดเก็บที่ผ่านมาถือว่ารายได้ของประชากรในพื้นที่มีจำนวนมากขึ้นกว่าเดิม”

เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชน, กุมภาพันธ์ 2564

8) ปัจจัยด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ถือเป็นจุดที่ควรได้รับการพัฒนาให้มีความทันสมัย และมีช่องทางในการติดตามที่หลากหลายนมากขึ้น ทางกลุ่มยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึงและเป็นปัจจุบัน ส่งผลให้ไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้างเท่าที่ควร และนักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ยาก โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้จักชุมชนท่องเที่ยวโดยผ่านการบอกต่อ รายละเอียดดังกล่าว

“มีแต่น้อย ควรมีการปรับการประชาสัมพันธ์ทางเฟสบุ๊คให้เป็นปัจจุบัน และใช้เทคโนโลยีมากกว่านี้”

นักท่องเที่ยวคนที่ 2, กุมภาพันธ์ 2564

“จริงๆ กลุ่มค่อนข้างดังด้วยตัวกลุ่มเอง เพราะของเค้ามีคุณภาพบางตัวส่งไปขายยังห้างซูเปอร์มาร์เก็ต และในตลาดสุขใจสามพราน ซึ่งถือว่าการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวได้ดีด้วยผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพของกลุ่ม แต่อาจจะยังขาดด้านโซเชียลที่มีน้อย เนื่องจากมีเพียงทางเพจเฟสบุ๊คเท่านั้น”

นักท่องเที่ยวคนที่ 5, กุมภาพันธ์ 2564

“ในด้านประชาสัมพันธ์ของชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าวค่อนข้างมีน้อยจริงๆ ซึ่งทางหน่วยงานเคยมีการจัดอบรมโดยเชิญวิทยากรจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมมาสอน แต่ก็ยังไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร”

เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง, กุมภาพันธ์ 2564

9) ปัจจัยด้านความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว พบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ เนื่องจากมีการให้บริการอย่างเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติ และมีการบริการที่เหมาะสมในการให้ความรู้และข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ มีองค์ความรู้ดีและถ่ายทอดความรู้ได้ดี โดยไม่มีการปิดบังข้อมูล ส่งผลให้นักท่องเที่ยว

รู้สึกว่าเป็นการบรรยายที่ถูกต้อง เทียงตรง สามารถนำไปปฏิบัติตามและเห็นผลจริง สำหรับราคาสินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าวนั้นมีคุณภาพเหมาะสมและเป็นธรรมกับนักท่องเที่ยว รายละเอียดดังกล่าว

“ด้านความเป็นธรรมดีมาก เพราะกลุ่มเมืองค์ความรู้ดีและถ่ายทอดความรู้ได้ดี ไม่มีปิดบังข้อมูลสิ่งที่บอกนำไปใช้ได้จริง ตัวผลิตภัณฑ์ก็ปลอดภัยไม่มีสารพิษเจือปน”

นักท่องเที่ยวคนที่ 1, กุมภาพันธ์ 2564

“ค่าบริการเราดี ไม่เลือกปฏิบัตินะ เพราะเค้าจัดคิวใจ ใครจองมาก่อนก็ได้เรียนรู้ก่อน ส่วนเรื่องของข้อมูลเค้าบอกหมด ผมมาครั้งที่ 3 แล้ว เพราะอยากรู้เรื่องการทำน้ำส้มควันไม้”

นักท่องเที่ยวคนที่ 5, กุมภาพันธ์ 2564

“สำหรับผม ผลได้รับความเป็นธรรมนะ เพราะรู้สึกได้ความรู้จริงๆ สินค้าเค้าราคาก็เหมาะสมฝรั่งอินทรีย์ กิโลละ 60 บาทเอง มะพร้าวน้ำหอมก็ลูกละ 10 บาท ถ้าไปซื้อในห้างราคานี้ไม่มีทางซื้อได้หรอกครับ ”

นักท่องเที่ยวคนที่ 2, กุมภาพันธ์ 2564

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

ที่	ด้าน	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	
		พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจ
1	สุขอนามัยและความปลอดภัย	ด้านการดูแลรักษาความสะอาดของพื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่มั่นใจในมาตรการควบคุมและการป้องกัน - บางฐานกิจกรรม ถูกจัดวางในบริเวณไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดผลกระทบต่อฐานอื่น - ขาดอุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้น และเสื้อชูชีพ

ตารางที่ 7 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว (ต่อ)

ที่	ด้าน	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	
		พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจ
2	การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชุมชน	ความเป็นธรรมชาติ และแสดงถึงองค์ความรู้ภูมิปัญญาวัฒนธรรมในการทำอาหาร เครื่องดื่ม สินค้าที่ระลึก	
3	สิ่งอำนวยความสะดวก		- ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ เช่น ทางลาด รวจับ ห้องน้ำ - ขาดข้อมูลบริการนักท่องเที่ยว เช่น โบรชัวร์ แผนที่ฐานกิจกรรม
4	คุณภาพสินค้าและบริการ	มั่นใจในคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้า และการให้บริการของเจ้าหน้าที่	
5	คุณภาพนักท่องเที่ยว	- นักท่องเที่ยวลักษณะเฉพาะ เข้าใจรูปแบบการท่องเที่ยว - เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวและกลุ่มฯ	
6	คุณภาพบุคลากรและผู้ประกอบการ	ประสบการณ์และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องชาญ และต้อนรับ บริการด้วยความยิ้มแย้มและมีมิตรไมตรี	บุคลากรมีปัญหาในเรื่องของความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เช่น การใช้แอปพลิเคชันในการโอนเงิน หรือการติดต่อประสานงานเพื่อให้ข้อมูล
7	คุณภาพการบริหารจัดการ การกระจายรายได้	บริหารจัดการภายในได้ดี สามารถจัดเตรียมฐานการเรียนรู้ตรงตามความต้องการ มีการกระจายรายได้เป็นธรรม	ขาดการบริหารโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย จัดการระบบเช่น การจองคิว หรือด้านธุรกรรมการเงิน
8	การสื่อสารและประชาสัมพันธ์		ข้อมูลขาดความทันสมัย ช่องทางติดต่อไม่สะดวก ทำให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวยาก
9	ความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว	มีความเป็นธรรมในการให้บริการอย่างเท่าเทียม ให้อะเอียดด้วยความจริง สินค้าและบริการ มีคุณภาพและเหมาะสมกับราคา	

ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ประธานและสมาชิกวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าว ผู้นำกลุ่มประจำฐานกิจกรรม หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบ้านหัวอ่าว ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามพราน สำนักงานส่งเสริมการเกษตรอำเภอสามพราน และองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง

3.1 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม

จากการดำเนินการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม พบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเป็นธรรมชาติ แม่น้ำลำคลอง พื้นที่เกษตรกรรม และการแสดงถึงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาการแปรรูปอาหาร เครื่องดื่ม และของที่ระลึก ที่มาจากวัตถุดิบในพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามในช่วงการระบาดของโควิด 19 ทำให้ต้องใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง ส่งผลให้ทางกลุ่มขาดเอกลักษณ์ความเป็นธรรมชาติและเป็นการเพิ่มขยะในพื้นที่ ซึ่งหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้างได้มีการจัดอบรมเพิ่มองค์ความรู้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในด้านการคัดแยกขยะและการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสม รวมถึงสำนักงานเกษตรอำเภอสามพรานได้มีโครงการสนับสนุนการเพิ่มเอกลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมด้วยการสนับสนุนงบประมาณในเปลี่ยนจากการใช้กระถางพลาสติกมาใช้กระถางกาบมะพร้าว รายละเอียดดังคำสัมภาษณ์

“ด้านสิ่งแวดล้อมทางกลุ่มมีการดูแลรักษาอยู่แล้ว แต่ด้วยมีโควิดทำให้ช่วงนี้มีการใช้พลาสติกมากขึ้นซึ่งอบต. มีการดูแลอยู่ ด้วยการเพิ่มถังขยะ จุดทิ้งขยะ และส่งเสริมให้เค้าแยกขยะแต่ละประเภทให้ดี”

เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง, กุมภาพันธ์ 2564

“ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ หน่วยงานที่มีโครงการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ก็จะมีงบประมาณในการส่งเสริมชุมชนท่องเที่ยว เช่น การสนับสนุนให้เค้าใช้วัสดุจากธรรมชาติเปลี่ยนจากการใช้กระถางพลาสติกมาใช้กระถางกาบมะพร้าว มีงบประมาณ 38,000 บาท”

เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอสามพราน, กุมภาพันธ์ 2564

3.2 ด้านคุณภาพของสินค้าและการบริการ

จากการดำเนินการด้านคุณภาพและการบริการ ของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ถือว่ามีการบริการและการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัยในความเป็นสินค้า

เกษตรกรอินทรีย์ รวมถึงมีราคาที่เหมาะสม ซึ่งทางสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามพราน มีการเสนอแนวทางการอบรมให้ความรู้ให้ความรู้แก่วิสาหกิจชุมชนฯ เพื่อมูลค่าของสินค้าและการบริการให้มีคุณภาพและสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักมีวางแผนทางการบริการในอนาคตให้เป็นรูปแบบโฮมสเตย์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้อยู่ในพื้นที่นานขึ้น รายละเอียดดังกล่าว

“ของสินค้าเค้าดีมากนะ อร่อยไม่แพง ซึ่งทางหน่วยงานเราก็มีการวางโครงการอบรมให้ความรู้แก่วิสาหกิจชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้า และบริการให้น่าสนใจและมีคุณภาพ”

เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชน, กุมภาพันธ์ 2564

“ที่วางแผนเพิ่มเติม เรื่องบริการนะ อยากให้ชุมชนเราทำโฮมสเตย์ ให้เค้าได้เข้ามาอนพัก มาสัมผัสวิถีชีวิตเราจริงๆ ในสวนให้รู้ว่าแต่ละขั้นตอนกว่าจะได้ฝรั่ง หรือผลไม้อินทรีย์มันเป็นอย่างงี้”

สมาชิกวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าวคนที่ 4 , กุมภาพันธ์ 2564

3.3 ด้านคุณภาพบุคลากร/ผู้ประกอบการ

จากการดำเนินการด้านคุณภาพบุคลากร/ผู้ประกอบการของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว บุคลากรในด้านวิทยากรประจำกิจกรรม ฐานการเรียนรู้มีประสบการณ์และองค์ความรู้ที่เชี่ยวชาญในการเกษตรสามารถอธิบายให้ความรู้ได้อย่างชัดเจน อีกทั้งในการต้อนรับและบริการด้วยความยิ้มแย้มและมีมิตรไมตรีสามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว แต่ยังคงขาดทักษะด้านเทคโนโลยีและทักษะการสื่อสาร ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักและสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามพราน ได้มีแนวทางในการจัดอบรมพัฒนาบุคลิกภาพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านการสื่อสารอย่างเป็นทางการให้สมาชิกกลุ่มสามารถสื่อสารได้คล่องแคล่วและมีความมั่นใจ รวมถึงการวางแผนส่งสมาชิกไปเรียนรู้ทักษะการใช้เทคโนโลยี รายละเอียดดังกล่าว

“สมาชิกเรามีแต่ผู้สูงอายุ ใช้เทคโนโลยีไม่เก่ง แต่เราก็มีวางแผนส่งเด็กๆ ที่เป็นสมาชิกกลุ่มไปเรียนให้เค้าเอามาสอนเราใช้ต่อไปจะได้ช่วยกันดูเรื่องเทคโนโลยีได้”

รองประธานวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าว, กุมภาพันธ์ 2564

“หน่วยงานเราเข้าไปส่งเสริมเรื่องการพูด การสื่อสาร การพัฒนาบุคลิกภาพ แต่ตรงนี้เค้ายังต้องพัฒนาอีก เพราะชาวบ้านยังไม่คล่องการพูดในรูปแบบทางการ”

เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชน, กุมภาพันธ์ 2564

3.4 ด้านคุณภาพการบริหารจัดการและการกระจายรายได้

จากการดำเนินการด้านคุณภาพการบริหารจัดการและการกระจายรายได้ของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ในภาพรวมทางกลุ่มสามารถบริหารจัดการภายในได้ค่อนข้างดี เนื่องจากสามารถจัดเตรียมฐานการเรียนรู้ได้ตรงตามความต้องการ และสามารถจัดเตรียมการบริการได้อย่างถูกต้อง รวมถึงมีการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมทั้งภายในวิสาหกิจฯ และชุมชนโดยรอบ แต่ยังคงขาดการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการ ในส่วนของการจัดลำดับการท่องเที่ยว การจูงใจเพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ทันสมัย นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชนและชำระค่าใช้จ่ายล่วงหน้าได้ ซึ่งทางกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้มีการประสานงานกับบริษัท สวนสามพราน ริเวอร์ไซด์ ในการจัดทำแอปพลิเคชันเกษตรอินทรีย์ เพื่อจัดทำฐานข้อมูลผ่านโทรศัพท์มือถือและมีความสะดวกในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้วางแนวทางการอบรมเพื่อนำระบบคอมพิวเตอร์มาช่วยในการจัดทำรายรับรายจ่ายภายในกลุ่ม รายละเอียดดังคำสัมภาษณ์

“เรื่องการบริหารกลุ่มเกี่ยวกับเทคโนโลยี กลุ่มเรามีการติดต่อกับสวนสามพรานโมเดล เค้าจะเข้ามาช่วยจัดทำแอปพลิเคชันเกี่ยวกับการจูงใจท่องเที่ยว และการสินค้าในชุมชนให้ซื้อขายได้ทันสมัยขึ้น”

ประธานวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าว, กุมภาพันธ์ 2564

“ระบบการบริหารภายในชุมชนสามารถทำได้ดี ซึ่งทางสำนักงานมีแนวทางอบรมให้กลุ่มนำเทคโนโลยีมาใช้ เช่น การจัดทำรายรับรายจ่ายภายในกลุ่ม ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น”

เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชน, กุมภาพันธ์ 2564

3.5 ด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์

จากการดำเนินการด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวขาดความทันสมัย และขาดช่องทางในการติดตามที่หลากหลาย เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มขาดทักษะด้านการประชาสัมพันธ์ ซึ่งทางสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามพราน มีการช่วยประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางเว็บไซต์ของหน่วยงานแต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ รายละเอียดดังคำสัมภาษณ์

“ทางกลุ่มมีเพียงช่องทางเดียวในการประชาสัมพันธ์คือเฟสบุ๊ค ซึ่งตัวนี้ทางสำนักงานเคยช่วยเอาข้อมูลมาประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานแต่ก็ยังไม่ได้รับผลตอบรับที่ดีจากนักท่องเที่ยว”

เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชน, กุมภาพันธ์ 2564

3.6 ด้านความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว

จากการดำเนินการด้านความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว เป็นการดำเนินกิจกรรมที่สร้างความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว เนื่องจากมีการให้บริการอย่างเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติ และมีการบริการที่เหมาะสมในการให้ความรู้และข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ มีองค์ความรู้ดีและถ่ายทอดความรู้ได้ดี โดยไม่มีการปิดบังข้อมูล สำหรับราคาสินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าวนั้นมีคุณภาพเหมาะสมและเป็นธรรมกับนักท่องเที่ยว ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักมีการวางแผนทางในด้านการสร้างความเป็นธรรมด้วยการมีหลักเกณฑ์ และกฎระเบียบในการเป็นสมาชิกกลุ่ม ทำให้เกิดราคาสินค้าและบริการที่เป็นธรรม รวมถึงสำนักงานเกษตรอำเภอสามพราน มีโครงการลงติดตามการทำเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่องเพื่อให้สินค้ามีมาตรฐานและสร้างความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภค รายละเอียดดังกล่าวมีดังนี้

“ทางกลุ่มเราวางกฎระเบียบ และแนวทางการทำงานชัดเจนในการรับสมาชิก เพื่อให้มีสมาชิกที่ผลิตสินค้าอินทรีย์จริงๆ และมีความซื่อสัตย์ บริการนักท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม”

ประธานวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าว, กุมภาพันธ์ 2564

“สำนักงานเรามีโครงการลงตรวจแปลงเกษตรที่ทำอินทรีย์ทุกปี เพื่อเป็นการรับรองสินค้า และเป็นการผลิตสินค้าที่ปลอดภัยสร้างความเป็นธรรมต่อผู้บริโภคและนักท่องเที่ยว”

เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอสามพราน, กุมภาพันธ์ 2564

จากการบูรณาการผลการศึกษาจากส่วนที่ 1, 2 และ 3 ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

ที่	ด้าน	หน่วยงานที่สนับสนุนการพัฒนา	แนวทางการพัฒนา	จุดอ่อน/จุดแข็ง/โอกาส/อุปสรรค/ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
1	สุขอนามัยและความปลอดภัย	ไม่มี	ไม่มี	-
2	การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชุมชน	องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง สำนักงานเกษตรอำเภอสามพราน	อบรมเพิ่มองค์ความรู้แก่วิสาหกิจชุมชนในด้าน การคัดแยกขยะ และการใช้ รร วัสดุ พลาสติกให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสม มีโครงการสนับสนุนการเพิ่มเอกลักษณ์ด้าน สิ่งแวดล้อมด้วยการสนับสนุนงบประมาณใน เปลี่ยนจากการใช้กระถางพลาสติกภายในแหล่ง ท่องเที่ยวเป็นการใช้กระถางจากกาบมะพร้าว	ลดจุดอ่อนด้านการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกจากสถานการณ์ โรคระบาดโควิด 19 เพิ่มจุดแข็งด้านเอกลักษณ์การเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้าน ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพิ่มความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวด้าน การอนุรักษ์ธรรมชาติ
3	สิ่งอำนวยความสะดวก	ไม่มี	ไม่มี	-
4	คุณภาพสินค้าและบริการ	สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสาม พราน	อบรมให้ความรู้แก่วิสาหกิจชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่า ของสินค้า และบริการให้นำสนใจและมีคุณภาพ	เพิ่มจุดแข็งของสินค้าและบริการ เพิ่มความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสินค้าและบริการ
5	คุณภาพนักท่องเที่ยว	กลุ่มวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ชุมชน ท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าว	วางแผนทางการบริการในอนาคตให้เป็น รูปแบบโฮม สเตย์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มา สัมผัสวิถีชีวิตชาวสวน	ใช้โอกาสจากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติและ เพิ่มจุดแข็งด้านการบริการเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เพิ่มความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริการ

ตารางที่ 9 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

ที่	ด้าน	หน่วยงานที่สนับสนุนการพัฒนา	แนวทางการพัฒนา	จุดอ่อน/จุดแข็ง/โอกาส/อุปสรรค/ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
6	คุณภาพบุคลากร	สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามพราน กลุ่มวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าว	จัดอบรมส่งเสริมเรื่องการพูด การสื่อสาร การพัฒนาบุคลิกภาพ วางแนวทางการส่งเสริมสมาชิกไปเรียนรู้ทักษะการใช้เทคโนโลยี	ลดจุดอ่อนด้านทักษะการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี ลดจุดอ่อนด้านการใช้เทคโนโลยี เพิ่มความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อคุณภาพของบุคลากร
7	คุณภาพการบริหารจัดการการกระจายรายได้	กลุ่มวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าว	การประสานงานกับหน่วยงานเอกชน ในการจัดทำแอปพลิเคชันเกษตรอินทรีย์ เพื่อจัดทำฐานข้อมูลผ่านโทรศัพท์มือถือและมีความสะดวกในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว	เพิ่มจุดแข็งด้านการบริการจัดการที่มีระบบไปให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นโดยการใช้เทคโนโลยี เพิ่มความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริการจัดการท่องเที่ยวให้รวดเร็ว และทันสมัย
8	การสื่อสารและประชาสัมพันธ์	สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามพราน	จัดอบรมเพื่อนำระบบคอมพิวเตอร์มาช่วยในการจัดทำรายรับรายจ่ายภายในกลุ่ม	เพิ่มจุดแข็งด้านการกระจายรายได้ ด้วยการมีระบบบันทึกรายรับรายจ่ายที่ชัดเจน
9	การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว	สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามพราน กลุ่มวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าว สำนักงานเกษตรอำเภอสามพราน	มีแนวทางแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ด้วยการช่วยประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงาน มีกฎระเบียบ และแนวทางการทำงานชัดเจน เพื่อให้สมาชิกมีความซื่อสัตย์ และผลิตสินค้า รวมถึงบริการนักท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม มีโครงการลงตรวจแปลงเกษตรที่ทำอินทรีย์ทุกปี เพื่อเป็นการรับรองสินค้า และผลิตสินค้าที่ปลอดภัยสร้างความเป็นธรรม	เพิ่มจุดอ่อนเนื่องจากเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ทางกลุ่มจึงไม่เกิดเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์ เพิ่มจุดแข็งด้านความเป็นธรรมด้วยรายการสร้างจิตสำนึกให้สมาชิกมีความซื่อสัตย์ และผลิตสินค้าที่ดี ใช้โอกาสจากกฎหมาย เพื่อสร้างความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว เพิ่มความพึงพอใจด้านความเป็นธรรม

บทที่ 5

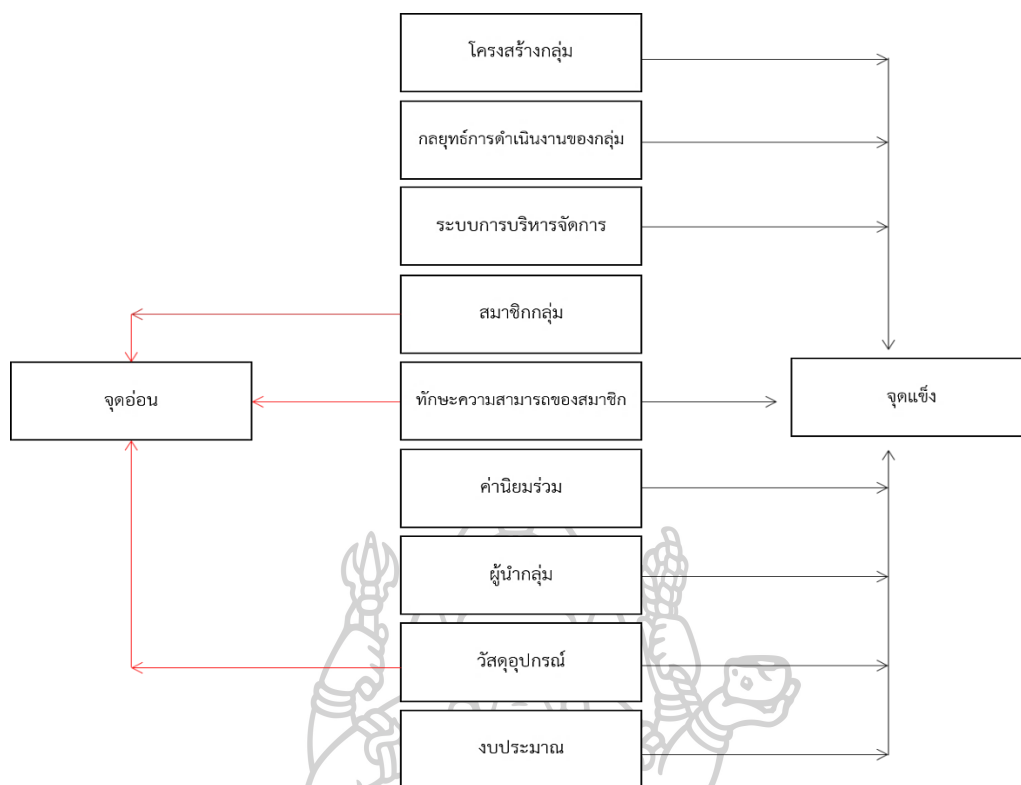
สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ ดำเนินการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีวิทยาการศึกษากรณีเฉพาะ (Case Study Approach) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) ประธานและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว 2) ผู้นำกลุ่มประจำฐานกิจกรรม 3) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านหัวอ่าว 4) หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบ้านหัวอ่าวและ 5) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยววิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว สามารถสรุปผลการศึกษาวิจัย อภิปรายผล และเสนอแนะได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

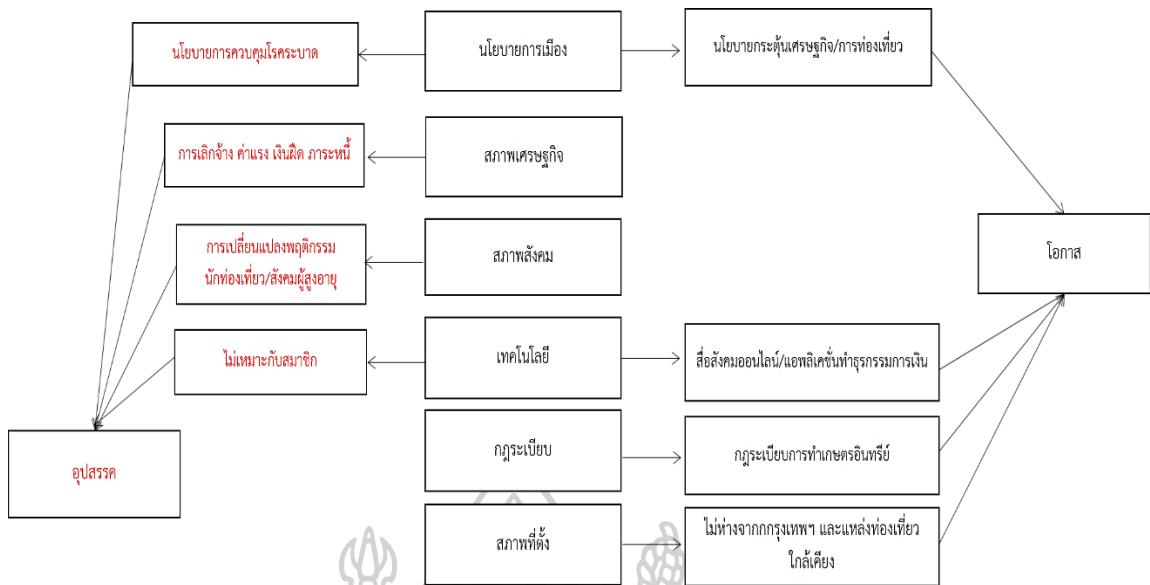
1) สภาพการณ์การท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

จากการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวเพื่อวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง จะเห็นได้ว่าปัจจัยการดำเนินงานภายในวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว ส่วนใหญ่เป็นจุดแข็ง มากถึง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านโครงสร้างกลุ่มที่มีกำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน 2) ด้านกลยุทธ์การดำเนินงานของกลุ่ม ซึ่งมีการกำหนดไว้ 3 กลยุทธ์ คือกลยุทธ์ด้านการแข่งขันกลยุทธ์ด้านการดำเนินงานที่เน้นมีส่วนร่วม และกลยุทธ์ด้านการขับเคลื่อนกลุ่ม 3) ด้านการวางระบบการบริหารจัดการ เป็น 3 ระบบ คือ ระบบการเงิน ระบบการติดต่อประสานงาน และระบบกิจกรรมการท่องเที่ยว 4) ด้านค่านิยมร่วมของสมาชิกกลุ่มเน้นความซื่อสัตย์และการดำรงชีพด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5) ด้านผู้นำกลุ่มที่มีความเสียสละและยอมรับฟังความเห็นของสมาชิก 6) ด้านงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากภายนอก และจุดอ่อน จำนวน 1 ด้าน คือ สมาชิกกลุ่มมีจำนวนน้อยและอยู่ในวัยสูงอายุ และปัจจัยที่เป็นทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน จำนวน 2 ด้าน คือ ทักษะความสามารถของสมาชิกแม้ว่าจะมีองค์ความรู้ทางการเกษตรอินทรีย์เป็นอย่างดีแต่ก็ขาดทักษะการใช้เทคโนโลยี การสื่อสารและการใช้ภาษาต่างประเทศ รวมถึงความพร้อมของอุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้นและเสื้อชูชีพ ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 สรุปผลการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

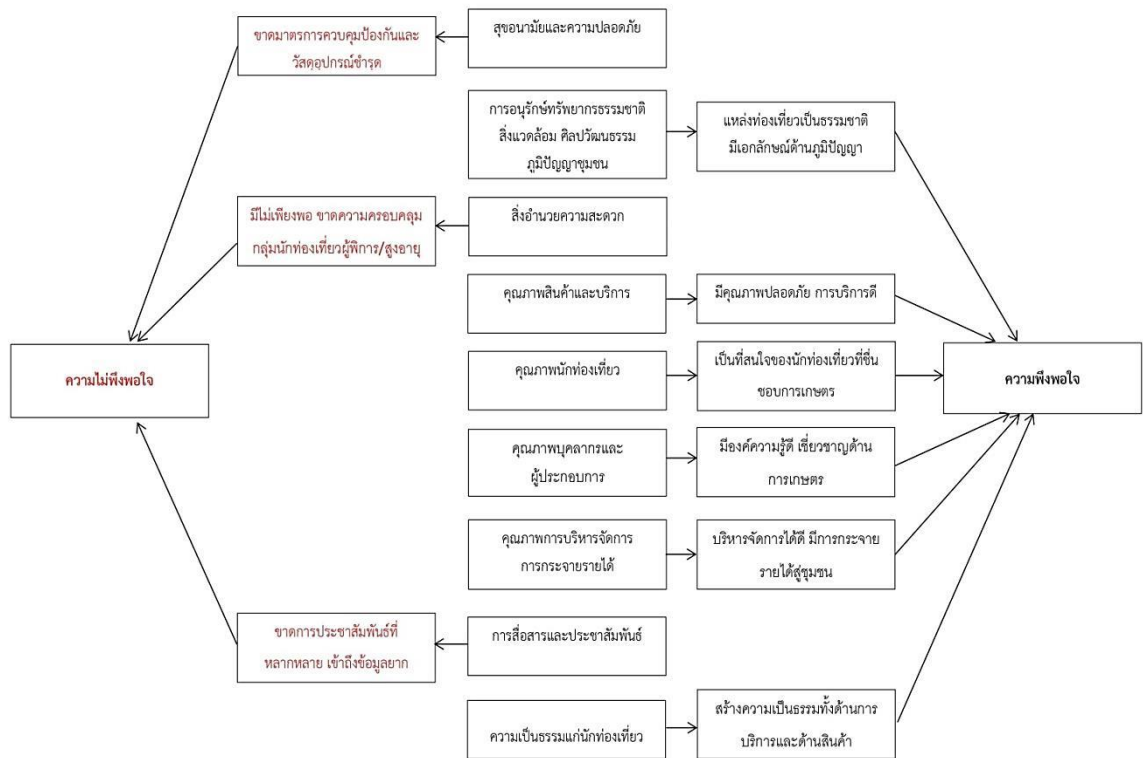
จากการศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวเพื่อวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรค จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่เป็นโอกาสในการดำเนินงานของวิสาหกิจฯ มีจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ นโยบายการกระตุ้นเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวจากภาครัฐ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารในการส่งต่อข้อมูลข่าวสารเพื่อแชร์ประสบการณ์การท่องเที่ยวและเทคโนโลยีการทำธุรกิจกรรมผ่านแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ การมีกฎระเบียบการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการรับรองสำหรับพื้นที่ที่อินทรีย์ได้ตามมาตรฐาน และการมีสภาพที่ตั้งที่อยู่ไม่ห่างจากกรุงเทพฯ ใช้เวลาเดินทางไม่นานและสามารถเดินทางเชื่อมต่อกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง โดยมีอุปสรรค จำนวน 4 ด้าน คือ นโยบายการควบคุมโรคระบาดจากโควิด 19 ด้วยการลดการเดินทางท่องเที่ยวและขอความร่วมมืออยู่บ้านหยุดเชื้อเพื่อชาติ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจากภาวะการเลิกจ้างและลดค่าแรงงาน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากพฤติกรรมการท่องเที่ยวแบบ Self drive tourism และการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่ค้ำึงถึงความสะดวกสบายและปลอดภัย รวมถึงความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความสามารถในการใช้งานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 สรุปผลการวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

2) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชุมชน 2) ด้านคุณภาพสินค้าและบริการที่มีคุณภาพมีความปลอดภัย 3) ด้านคุณภาพนักท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะ ชื่นชอบการท่องเที่ยววิถีชีวิตธรรมชาติทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า 4) ด้านคุณภาพบุคลากรและผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์และองค์ความรู้เชี่ยวชาญบริการด้วยมิตรไมตรี 5) ด้านคุณภาพการบริหารจัดการการกระจายรายได้ 6) ด้านความเป็นธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งมีการให้บริการอย่างเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติ และถ่ายทอดความรู้ได้ดีโดยไม่ปิดบังข้อมูล โดยมีส่วนที่ไม่พึงพอใจจำนวน 3 ด้าน คือ 1) ด้านสุขอนามัยและความปลอดภัย นักท่องเที่ยวขาดความมั่นใจในมาตรการควบคุมป้องกันโรคและความปลอดภัยของวัสดุอุปกรณ์ 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่เพียงพอ และ 3) ด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงไม่เป็นปัจจุบัน ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ยาก ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 สรุปผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

3) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ทางวิสาหกิจชุมชนฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนในการส่งเสริมสนับสนุน ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามพราน สำนักงานส่งเสริมการเกษตรอำเภอสามพราน และองค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง พบว่า มีการสนับสนุน ใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชุมชน โดยมีการสนับสนุน ในด้านงบประมาณเพื่อเพิ่มเอกลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมด้วยการเปลี่ยนจากการใช้กระถางพลาสติกภายในแหล่งท่องเที่ยวเป็นการใช้กระถางจากกาบมะพร้าว รวมถึงการสนับสนุนด้านการอบรมเพิ่มองค์ความรู้แก่วิสาหกิจชุมชนในด้านการคัดแยกขยะ และการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสม 2) คุณภาพสินค้าและบริการโดยอบรมให้ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการ 3) คุณภาพบุคลากรและผู้ประกอบการ โดยมีการจัดอบรมส่งเสริมเรื่องการพูด การสื่อสาร การพัฒนาบุคลิกภาพ รวมถึงการสนับสนุนภายในกลุ่มด้วยการส่งสมาชิกไปเรียนรู้ทักษะการใช้เทคโนโลยี 4) คุณภาพการบริหารจัดการ การกระจายรายได้ โดยมีการจัดอบรมเพื่อนำระบบคอมพิวเตอร์มาช่วยในการจัดทำรายรับรายจ่ายภายในกลุ่ม และการประสานความร่วมมือจาก

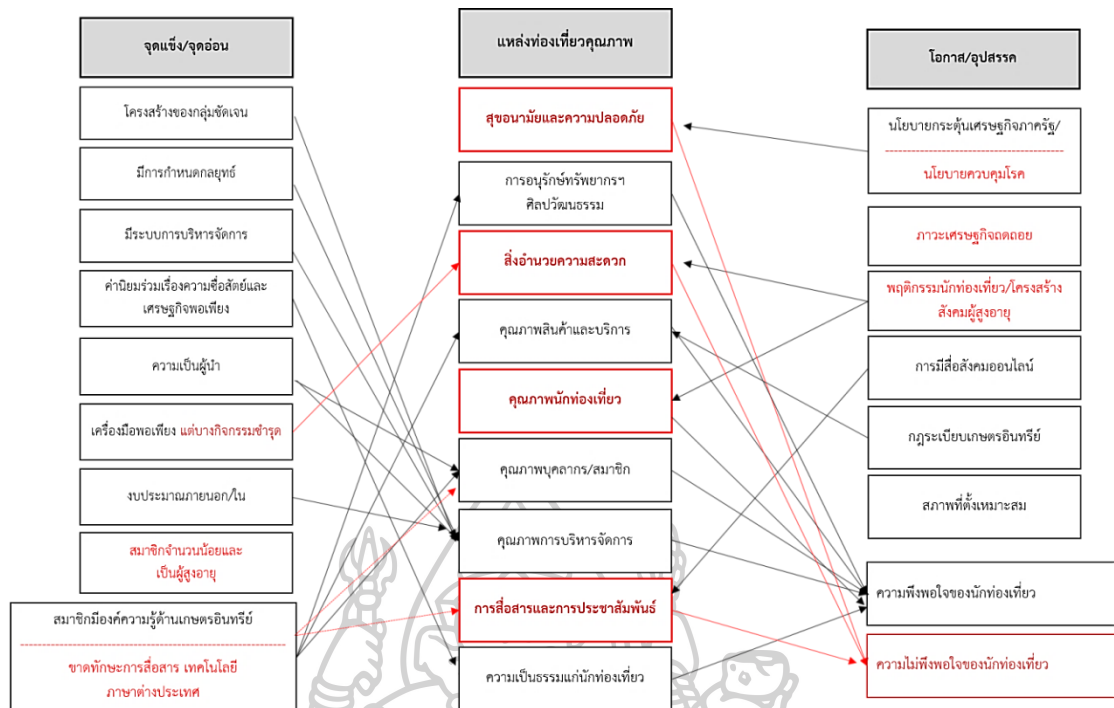
ภาคเอกชนในการจัดทำแอปพลิเคชันเกษตรอินทรีย์ เพื่อจัดทำฐานข้อมูลผ่านโทรศัพท์มือถือและมีความสะดวกในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว 5) การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ โดยการช่วยประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ 6) ความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยวโดยการสนับสนุนด้านโครงการในการลงตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์ทุกปี เพื่อเป็นการรับรองสินค้า และผลิตสินค้าที่ปลอดภัยสร้างความเป็นธรรม และเมื่อนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ผลการศึกษาส่วนที่ 1, 2 และ 3 พบว่า การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพนั้นจะต้องมีการดำเนินการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ใน 4 ด้าน ได้แก่

1) ด้านสุขอนามัยและความปลอดภัย จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าเป็นอุปสรรคจากปัจจัยภายนอกอันเนื่องมาจากสถานการณ์ของโรคโควิด 19 ที่เป็นโรคที่ยังไม่สามารถควบคุมการเกิดได้ ประกอบกับนักท่องเที่ยวเองก็ยังเป็นกังวลและไม่พึงพอใจในมาตรการป้องกันและควบคุมของทางกลุ่มวิสาหกิจฯ จึงจำเป็นต้องหาแนวทางในการพัฒนาด้านสุขอนามัยเพื่อยกระดับสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษาจะเห็นได้ว่ามีจุดอ่อนทั้งในเรื่องของที่จอดรถและห้องสุขาที่ไม่เพียงพอ และนักท่องเที่ยวรู้สึกไม่พึงพอใจกับสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นทางลาด ทางชัน รววจับสำหรับอายุและผู้พิการ อีกทั้งอุปสรรคภายนอกจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยกลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ในอนาคตจะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ จึงจำเป็นต้องหาแนวทางในการพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อยกระดับสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

3) ด้านคุณภาพนักท่องเที่ยว จากการศึกษาแม้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เข้าใจถึงหลักการของการท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และให้ความสำคัญกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ตามก็มีอุปสรรคจากปัจจัยภายนอกจากพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป ที่เน้นการท่องเที่ยวแบบ self drive กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวด้วยตนเอง คำนึงถึงความสะดวกสบายและความปลอดภัยมากขึ้น จึงจำเป็นต้องหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพนักท่องเที่ยวในมิติต่างๆ เพื่อยกระดับสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

4) ด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าทางกลุ่มฯ มีจุดอ่อนในเรื่องทักษะความสามารถของสมาชิกกลุ่มในการใช้เทคโนโลยีทั้งเพื่อการติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ ประกอบกับนักท่องเที่ยวเองก็ไม่พึงพอใจในเรื่องของการติดต่อและการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 สรุปผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าปัจจัยที่เป็นจุดแข็งในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว มี มากถึง 6 ด้านด้วยกัน ได้แก่ 1) ด้านโครงสร้างกลุ่มที่มีกำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน 2) ด้านกลยุทธ์การดำเนินงานของกลุ่ม ซึ่งมีการกำหนดไว้ 3 กลยุทธ์ คือกลยุทธ์ด้านการแข่งขัน กลยุทธ์ด้านการดำเนินงานที่เน้นมีส่วนร่วม และกลยุทธ์ด้านการขับเคลื่อนกลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของสวรยา ธรรมอภิพล, นันทิชา อ่อนละมัย และจรรยาพร ตันเจริญ (2561) ที่พบว่า ชมรมผู้สูงอายุบ้านไร่แค จังหวัดเพชรบุรี มีการกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อประโยชน์ต่อความสำเร็จของชมรมผู้สูงอายุ 3) ด้านการวางระบบการบริหารจัดการ เป็น 3 ระบบ คือ ระบบการเงิน ระบบการติดต่อประสานงาน และระบบกิจกรรมการท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์ (2557) ที่พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน องค์ประกอบที่สำคัญคือ การมีศักยภาพทางการบริหารจัดการ 4) ด้านค่านิยมร่วมของสมาชิกกลุ่มเน้นความซื่อสัตย์และการดำรงชีพด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5) ด้านผู้นำกลุ่มที่มีความเสียสละและยอมรับฟังความเห็นของสมาชิก 6) ด้านงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากภายนอกและภายใน และมีจุดอ่อน

คือ ขาดทักษะทางการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี รวมถึงสมาชิกกลุ่มที่มีจำนวนน้อยและอยู่ในวัยสูงอายุ ปัจจัยเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มฯ

จากการศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่เป็นโอกาสในการดำเนินงานของวิสาหกิจฯ มีจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) นโยบายการกระตุ้นเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวจากภาครัฐ 2) ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารในการส่งต่อข้อมูลข่าวสารเพื่อแชร์ประสบการณ์การท่องเที่ยวและเทคโนโลยีการทำธุรกิจกรรมผ่านแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณี อินทรไพโรจน์ และคณะ (2562) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่มีการวางแผนการท่องเที่ยวโดยอ่านจากกลุ่มเว็บไซต์แนะนำการท่องเที่ยว และแชร์ข้อมูลให้เพื่อน ครอบครัว 3) การมีกฎระเบียบการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการรับรองสำหรับพื้นที่ที่อินทรีย์ได้ตามมาตรฐาน และ 4) การมีสภาพที่ตั้งที่อยู่ไม่ห่างจากกรุงเทพฯ เข้าถึงง่าย ใช้เวลาเดินทางไม่นานและสามารถเดินทางเชื่อมต่อกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง สอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจวรรณ สุจริต และชัชชัย สุจริต (2560) ที่พบว่า การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วยการมีศักยภาพด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

โดยมีอุปสรรค จำนวน 4 ด้าน คือ 1) นโยบายการควบคุมโรคระบาดจากโควิด 19 ด้วยการลดการเดินทางท่องเที่ยวและขอความร่วมมืออยู่บ้านหยุดเชื้อเพื่อชาติ ซึ่งส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อยลง 2) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจากภาวะการเลิกจ้างและลดค่าแรงงาน 3) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากพฤติกรรมการท่องเที่ยวแบบ Self drive tourism สอดคล้องกับงานวิจัยของ ซี หลี (2561) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนพฤติกรรมการท่องเที่ยวจาก Mass tourism เป็นการท่องเที่ยวเป็นแบบเอฟไอที (FIT : Free Independent) มีลักษณะการท่องเที่ยวที่เน้นความเป็นอิสระในการจัดการเดินทางท่องเที่ยวด้วยตัวเอง Self drive tourism ทั้งเรื่องค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การจองที่พัก และจุดมุ่งหมายของสถานที่ไปเยือน 4) การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่ค้ำึงถึงความสะดวกสบายและปลอดภัย รวมถึงความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความสามารถในการใช้งานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางพัฒนาพัฒนาวิสาหกิจฯ สู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพนั้นต้องให้ความสำคัญในเรื่อง

1) ด้านสุขอนามัยและความปลอดภัย จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าการเกิดการระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ทำให้ภาครัฐกำหนดมาตรการควบคุมโรค เช่น การลดการเดินทางท่องเที่ยว มาตรการอยู่บ้านหยุดเชื้อเพื่อชาติ มาตรการ WFH สอดคล้องกับ มาตรการในการควบคุมโรคจากกระทรวงสาธารณสุข (2563) ที่กล่าวถึง มาตรการชะลอการระบาดในระดับสังคมโดยให้งดการรวมตัวกันของผู้คน และส่งเสริมให้ประชาชนสามารถทำงานอยู่ที่บ้าน (work from home) อีกทั้งผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่านักท่องเที่ยวก็ยังไม่มั่นใจในมาตรการป้องกันและควบคุมโรคของ

ทางวิสาหกิจฯ จึงอาจเป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนฯ สู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ สอดคล้องกับ กรมการท่องเที่ยว (2561) ที่กล่าวว่า การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพนั้นต้องให้ความสำคัญกับความปลอดภัยด้านสุขอนามัย ด้วยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสะอาด ปราศจากเชื้อโรค และได้มาตรฐานการดูแลแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการควบคุมโรค ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้รับประสบการณ์ที่ดี มีความสุข และมั่นใจในความปลอดภัยด้านสุขอนามัย

2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษาจะเห็นได้ว่ามีจุดอ่อนทั้งในเรื่องของที่จอดรถและห้องสุขาที่ไม่เพียงพอ และนักท่องเที่ยวรู้สึกไม่พึงพอใจกับสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นทางลาด ทางชัน รวบรวมสำหรับอายุและผู้พิการ อีกทั้งอุปสรรคภายนอกจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยกลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ในอนาคตจะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ จึงจำเป็นต้องหาแนวทางในการพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อยกระดับสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ (2559) ที่พบว่า แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพคือแหล่งท่องเที่ยวที่ประกอบไปด้วย การจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว พัฒนาคุณภาพการบริการความประทับใจ และปลอดภัยในการท่องเที่ยว มีการดูแลสถานที่ท่องเที่ยว สนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

3) ด้านคุณภาพนักท่องเที่ยว จากการศึกษาแม้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เข้าใจถึงหลักการของการท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และให้ความสำคัญกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ตามก็มีอุปสรรคจากปัจจัยภายนอกจากพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป ที่เน้นการท่องเที่ยวแบบ self drive กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวด้วยตนเอง คำนึงถึงความสะดวกสบายและความปลอดภัยมากขึ้น จึงจำเป็นต้องหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพนักท่องเที่ยวในมิติต่างๆ เพื่อยกระดับสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพสอดคล้องกับ คำกล่าวของ กรมการท่องเที่ยว (2561) ที่ได้กล่าวว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงไป แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพประกอบไปด้วย องค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ ความปลอดภัยและสุขอนามัย คือแหล่งท่องเที่ยวต้องมีศูนย์บริการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวและให้ความสำคัญในความปลอดภัยชีวิตทรัพย์สิน รวมถึงความปลอดภัยด้านสุขอนามัย หมายถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีระบบกำจัดขยะ น้ำเสีย มีความสะอาด ปราศจากเชื้อโรคมีคุณภาพและมาตรฐานการดูแลแหล่งท่องเที่ยว, ทรัพยากรการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมได้รับการดูแล อนุรักษ์ รักษาวัฒนธรรมประเพณี ลดแหล่งเสื่อมโทรมจากการท่องเที่ยว, สิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการที่มีคุณภาพ

4) ด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าทางกลุ่มฯ มีจุดอ่อนในเรื่องทักษะความสามารถของสมาชิกกลุ่มในการใช้เทคโนโลยีทั้งเพื่อการติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ ประกอบกับนักท่องเที่ยวเองก็ไม่พึงพอใจในเรื่องของการติดต่อและการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เหมือนฝัน รอบคอบ (2559) ที่พบว่าการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องมีการพัฒนาด้านตลาดท่องเที่ยว ต้องได้รับการส่งเสริม และการปรับปรุงด้วยการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เกิดการขยายฐานนักท่องเที่ยวระดับกลาง -บน (High Value) ด้วยการเจาะตลาดกลุ่มเฉพาะที่มีแนวโน้มการใช้จ่ายสูง ประกอบกับงานวิจัยของ ไพศาล อนุตรานุสรณ์ และคณะ (2561) ที่พบว่า การพัฒนาระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ ต้องพัฒนาช่องทางการติดต่อสื่อสาร และการพัฒนาการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักท่องเที่ยว

5.3 ข้อเสนอแนะการศึกษา

ข้อเสนอจากการวิจัย

1. ด้านสุขอนามัยและความปลอดภัย

- 1.1 ทางวิสาหกิจชุมชนฯ ควรมีการกำหนดมาตรการและแนวทางในการควบคุมและป้องกันโรค เพื่อสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยและสุขอนามัยให้นักท่องเที่ยว เช่น การตรวจวัดอุณหภูมิร่างกาย การสแกนเช็คอิน การตั้งจุดบริการแอลกอฮอล์ การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละวัน ฯลฯ และประสานงานขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล อสม. หน่วยงานด้านสาธารณสุขในพื้นที่ ในการอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ
- 1.2 ทางวิสาหกิจชุมชนฯ ควรมีการจัดการและตรวจสอบอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล เช่น เสื้อชูชีพ ถังมือ หมวก ฯลฯ และอุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้เพียงพอและพร้อมใช้งานอยู่เสมอ
- 1.3 ทางวิสาหกิจชุมชนฯ ควรมีการวางแผนจัดสรรแบ่งการใช้ที่ดินเพื่อทำกิจกรรมให้เหมาะสม ไม่กระทบต่อทัศนียภาพและความเดือดร้อนรำคาญแก่นักท่องเที่ยวและชุมชนโดยรอบ เช่น ผลกระทบจากกลิ่น ผลกระทบจากเสียง เป็นต้น

2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

- 2.1 ทางวิสาหกิจชุมชนฯ ควรมีการจัดการ หรือประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภาคี เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล หรือสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ในการติดตั้งป้ายบอกทางบนทางหลวง เพื่อให้ทราบว่าจะระยะทางก่อนถึงแหล่งท่องเที่ยว และการปักหมุดบนแผนที่ของแหล่งท่องเที่ยวให้มีความเที่ยงตรง

- 2.2 วิสาหกิจชุมชนฯ ควรเพิ่มข้อมูลในการบริการแหล่งท่องเที่ยว เช่น การจัดทำใบโบรชัวร์ให้เพียงพอ และมีแผนที่ในการอธิบายฐานหรือกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน
- 2.3 วิสาหกิจชุมชนฯ ควรเพิ่มมีการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านทางลาดหรือราวจับสำหรับรถเข็นของผู้สูงอายุและผู้พิการ

3. ด้านคุณภาพนักท่องเที่ยว

- 3.1 วิสาหกิจชุมชนฯ ควรมีการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว เช่น สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานอื่นๆ ในการสร้างความเข้าใจ และรณรงค์ให้เกิดความตระหนักด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการปฏิบัติตนเป็นนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ
- 3.2 วิสาหกิจชุมชนฯ ควรมีการนำเสนอคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และมีโปรแกรมท่องเที่ยวที่หลากหลายตามต้นทุนของชุมชน เช่น โปรแกรมการปั่นจักรยานชมสวนฝรั่ง หรือโปรแกรมวิถีชีวิตชาวสวน โดยเป็นโปรแกรมที่มีคุณภาพสร้างความประทับใจในการบริการก่อให้เกิดความปลอดภัย และสะดวกสบาย เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว และดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพเข้ามาท่องเที่ยวภายในชุมชน

4. ด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์

- 4.1 วิสาหกิจชุมชนฯ ควรมีการจัดการอบรม หรือประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมทักษะด้านการสื่อสาร และทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีแก่กลุ่มวิสาหกิจ เพื่อให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถใช้ความรู้ในการดำเนินกิจกรรมภายในกลุ่ม
- 4.2 วิสาหกิจชุมชนฯ ควรเพิ่มการเผยแพร่ข้อมูล และการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้มีความทันสมัย มีช่องทางในการติดตามที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การเผยแพร่ผ่านทาง ยูทูบ, อินสตาแกรม, ทวิตเตอร์ โดยเป็นการสร้างเรื่องราวที่น่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เกิดการติดตามเข้าเข้าถึงได้ง่ายขึ้น

5. ด้านบุคลากร

- 5.1 วิสาหกิจชุมชนฯ ควรมีรับสมัครสมาชิกกลุ่มเยาวชน เพื่อเพิ่มสมาชิกให้มีจำนวนเพียงพอ และเป็นการขยายกลุ่มสมาชิกให้มีความหลากหลาย
- 5.2 วิสาหกิจชุมชนฯ ควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เยาวชนเพื่อสืบทอดและส่งต่อองค์ความรู้ด้านการเกษตรอินทรีย์ให้คงอยู่ต่อไป เช่นการอบรมให้ความรู้เยาวชนหรือการจัดทำบันทึกองค์ความรู้เป็นลายลักษณ์อักษร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำการวิจัยครั้งต่อไปควรนำแนวทางการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ ไปประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ เพื่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยว และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้มีรายได้เกิดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมการท่องเที่ยว. (2559). **หลักสูตรเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. พิษณุโลก: บริษัท ที.เอส.พรินต์ตั้ง 2002 จำกัด.
- กรมการท่องเที่ยว. (2561). **แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ. 2561 – 2564 ของกรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: วิไอพี ก๊อปปี้ปรินต์.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2561). **คู่มือการบริหารโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี**. เข้าถึงเมื่อ 12 มิถุนายน. เข้าถึงได้จาก <https://phichit.cdd.go.th/wpcontent/uploads/sites/37/2018/06/uploads/sites/37/2018/06/คู่มือ-OTOP-นวัตวิถี.pdf>
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2562). **แบบสรุปผลการดำเนินงาน : โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี**. เข้าถึงเมื่อ 15 กันยายน. เข้าถึงได้จาก https://plan.cdd.go.th/onw_report
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ (พ.ศ. 2555 – 2559)**. เข้าถึงเมื่อ 10 กรกฎาคม. เข้าได้จาก <https://www.mots.go.th/download/ImplementationOfThePolicy/NotificationOfTheNationalTourismPolicy.PDF>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงแรมท่องเที่ยวและการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านสื่อ
- กระทรวงสาธารณสุข. **คาดการณ์การระบาดและมาตรการในระยะที่ 3 โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019**. เข้าถึงเมื่อ 17 เมษายน 2563. เข้าถึงได้จาก <http://www.pn.psu.ac.th/COVID-19/document/vcharkran/phase3COVID-19.pdf>.
- กฤษฎา กาญจนาลัย. (2561). **แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงคุณภาพกรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต**. ใน **เอกสารวิจัย วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร**.
- จรินทร์รัตน์ วรวงษ์พิทักษ์ และฟาริดา เอ็ดลลาฮ. (2559). **รายงานการวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานจากเตยหนามอย่างยั่งยืนชุมชนบ้านพงบุโล๊ะ ตำบลสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา**. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- จันทร์สุดา ว่องทวีทรัพย์ดี. (2550). "ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐม." **วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม**.

- ชัยพร ภัทรวารีกุล วิกานดา ศรีจรัสรุ่ง และสันหัต พรประเสริฐมานิต. (2549). **การทบทวนงานวิจัย เรื่องความพึงพอใจของผู้บริโภค**. เข้าถึงเมื่อ 3 พฤศจิกายน. เข้าถึงได้จาก <http://sunthud.com/Public/Publication/Consumer%20Satisfaction.pdf>
- ชัยวัฒน์ สุรวิชัย. (2559). **การวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อความเข้าใจ และการเดินต่อที่ถูกต้อง (3)**. เข้าถึงเมื่อ 20 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <https://siamrath.co.th/n/6692>
- ชี หลี่. (2561). "การใช้สื่อดิจิทัลของนักท่องเที่ยวชาวจีน กลุ่ม Millennials ที่ตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยในรูปแบบการท่องเที่ยวแบบอิสระ (Free Independent Travel, FIT)." การค้นคว้าอิสระนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารการตลาดดิจิทัล มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ณัฐพัชร มณีโรจน์. (2560). "การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน." **วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทย นานาชาติ**, 13, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม): 30-32.
- ดรรรชนี เอ็มพันธุ์. (2550). **การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทรัพย์สินเพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์และสิทธิการเช่าอุตสาหกรรม. (2563). **สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทย และแนวโน้มปี 2563**. เข้าถึงเมื่อ 15 กันยายน. เข้าถึงได้จาก <https://www.SECmarket.sec.or.thpubliciposiPOSGetFile>
- ทิพวรรณ พุ่มมณี. (2544). **การจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธีระชัย เนียมหลวง. (2557). **SWOT Analysis กับองค์กรและบุคคล**. เข้าถึงได้จาก <http://pakphananghealth.com/data2558/top/SWOT1.pdf>
- นรินทร์ สังข์รักษา. (2555). **ตำราวิชา 464245 การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นรินทร์ สังข์รักษา สุภาภรณ์ พรหมฤๅษี และธีรังกูร วรบำรุงกุล. (2559). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการย่อยที่ 1 โครงการรูปแบบและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ไร้ความเร่งรีบของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภูมิภาคตะวันตก**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เนติมา พงษ์ทอง. (2560). "ความเป็นไปได้ในการขยายตลาดสินค้าเครื่องสำอางกลุ่มสกินแคร์ของไทยในรัสเซียโดยศึกษาผ่านทฤษฎี SWOT Analysis." ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัสเซียศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). **การพัฒนาและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.

- เบญจวรรณ สุจริต และชัชชัย สุจริต. (2560). "รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลนางพญา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์." *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์*, 12, 2: 53-64.
- ปรีรันธ ชิมโชติ. (2559). "รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง." *วารสารวิชาการ Veridian E – Journal Silpakorn University*, 9, 1: 251-257.
- พจนา สวนศรี และสมภพ ยี่จ้อหอ. (2556). *คู่มือมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. เชียงใหม่: หจก. วนิดาการพิมพ์.
- พิทักษ์ ศิริวงศ์ ธีระวัฒน์ จันทิก นภนันท หอมสุด และจอมกัก คลังระหัด. (2559). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการย่อยที่ 2 การพัฒนารูปแบบการตลาดการท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์เชิงรุก ในภูมิภาคตะวันตกสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุที่มีคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พินิจ มีคำทอง และโกวิทย์ แสนพงษ์. (2562). "เทคนิคการวิเคราะห์สภาพการพัฒนาเพื่อการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา." *วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 9, 3: 113-120.
- พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจด์. (2553). *การท่องเที่ยวชุมชน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์. (2557). "การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา บ้านโคกไคร จังหวัดพังงา." *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal*, 7, 3: 650-663.
- พิศุทธิ์ พงศ์ชัยฤกษ์. (2554). "ความหมายของคุณภาพในสังคมอุตสาหกรรม." *วารสารเพื่อสุขภาพ For Quality Management* 17, 160: 34-35.
- ไพศาล อนุตรานุสรณ์ และคณะ. (2561). "การพัฒนาระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ." *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*, 10, 2: 211-218.
- มนตรี เกิดมีมูล. (2560). "ปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน: กรณีศึกษาตลาดริมน้ำคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา." *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*, 57, 1: 148-161.
- ลัดดา ศรีอัมพรเอกกุล และธีระวัฒน์ จันทิก. (2561). "การท่องเที่ยวคุณภาพเพื่อนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ." *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ*, 4, 1: 15-23.
- วิฑูรย์ จันทวงศรี. (2556). "ความพึงพอใจ พฤติกรรม และแนวโน้มพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีต่อการใช้บริการ 3G PLUS เครือข่าย True Move H ในเขตกรุงเทพมหานคร." *สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านหัวอ่าว. (2562). *ภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าว*. เข้าถึงเมื่อ 23 พฤศจิกายน. เข้าถึงได้จาก <https://www.facebook.com/Banhuaao>

- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2562). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการค่าใช้จ่ายในการจัดประชุม **เชิงปฏิบัติการ เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ**. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานและกำกับความปลอดภัยนักท่องเที่ยว สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2563). **ส่องเทรนด์ การท่องเที่ยวชุมชนมาแรง โอกาสผู้ประกอบการเอสเอ็มอี – ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน**. เข้าถึงเมื่อ 15 กันยายน. เข้าถึงได้จาก <https://www.ismed.or.th/SPR240962.php>
- สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ. (2550). **พฤติกรรมองค์กร**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สวรรณยา ธรรมอภิพล นันทิชา อ่อนละมัย และจรรยาพร ต้นเจริญ. (2561). "ปัจจัยความสำเร็จของชมรมผู้สูงอายุบ้านไร่แค่ จังหวัดเพชรบุรี." **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal**, 11, 2: 352-362.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามพราน. (2562). **ภาพแผนที่ชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าว อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม**. เข้าถึงเมื่อ 10 พฤศจิกายน. เข้าถึงได้จาก <https://district.cdd.go.th/samphran/>
- สุดถนอม ต้นเจริญ. (2560). "การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบางขันแตก จังหวัดสมุทรสงคราม." **วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ**, 13, 2: 5-7.
- สุมิตร สุวรรณ. (2554). **การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategy Formulation)**. กรุงเทพฯ: เพชรเกษมพรีนติ้ง.
- เสกสิทธิ์ ทองมาก. (2560). "การวัดความพึงพอใจของผู้ใช้บริการศูนย์ยื่นวีซ่าประเทศอิตาลี ด้วยตัวแบบคุณภาพการบริการ." **วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ**.
- เหมือนฝัน รอบคอบ. (2559). **การสร้างแบรนด์ประเทศไทยเมืองแห่งความงาม “Thailand: Beauty of the World”**. เข้าถึงเมื่อ 17 พฤษภาคม. เข้าถึงได้จาก http://203.113.122.174/ULIB5/รายงานส่วนบุคคลรุ่นที่8/19_ISนางสาวเหมือนฝัน%20%20รอบคอบ%20%20%202.pdf
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง. (2562). **แผนชุมชนบ้านหัวอ่าว หมู่ที่ 5 อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม**. งานนโยบายและแผน.

- อรรณพ เรื่องกัลปวงศ์ และสรารวรรณ เรื่องกัลปวงศ์. (2559). "แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำจังหวัดนนทบุรี." *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 10, 3: 7-19.
- อรุณี อินทรไพโรจน์ ระพีพัฒน์ ภาสบุตร วุฒิพล วรธรรมทรัพย์ และนภาพร เตรียมณีฤทธิ์. (2562). **ฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยย่อยที่ 2 พฤติกรรมและความต้องการท่องเที่ยวชุมชนผ่านโซเชียลมีเดียภายใต้ชุดโครงการ 2562 การศึกษาเศรษฐกิจท่องเที่ยวชุมชนอย่างครบวงจร: จากโซเชียลมีเดียถึงชุมชนท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อัศวิน แสงพิกุล. (2561). "ปัจจัยด้านคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อการกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต." *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 15, 2: 159-165.
- อุทัย ปริญาสุทธินันท์. (2561). "การวิเคราะห์ SWOT แสงไฟส่องนำทางสู่การจัดการเชิงกลยุทธ์ที่ชุมชนทำได้." *วารสารเทคโนโลยีสุรนารี*, 10, 2: 142-149.
- อุษาวดี พูลพิพัฒน์. (2545). "การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในประเทศไทย." *จุลสารการท่องเที่ยว*, 21, 4: 38-48.

ภาษาอังกฤษ

- Hsieh, W.-C. (2012). "A Study of Tourists on Attraction, Service Quality, Perceived Value and Behavioral Intention in the Penghu Ocean Firework Festival." *The Journal of International Management Studies*, 7, 2 (October): 79-91.
- John, D. M. (1954). *Management in the Public Service*. New York: McGraw Hill Book Company.
- Seakhwa-King, A. (2007). "Conceptualising 'quality of a tourism destination': An investigation of the attributes and dimensions of quality of a tourism destination." A thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy of the University of Bedfordshire.
- Vajčnerová, I., Žiarana, P., Ryglóváb, K., and Andráško, I. (2014). "Quality management of the tourist destination in the context of visitors' satisfaction." *Procedia Economics and Finance*, 12, March: 718-724.
- Vroom, V. H. (1964). *Work and motivation*. New York: John Wiley & Sons.

world health organization Thailand. (2563). **โรคโควิด 19 คืออะไร**. เข้าถึงเมื่อ 8 ธันวาคม.
เข้าถึงได้จาก https://www.who.int/docs/defaultsource/searo/thailand/update-28-covid-19-what-we-know---june2020---thai.pdf?sfvrsn=724d2ce3_0

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ” ผู้ศึกษา ได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 37 คน รายละเอียด ดังนี้

ลำดับ ที่	ชื่อ (นามสมมติ)	เพศ	อายุ (ปี)	วัน / เดือน / ปี ที่ สัมภาษณ์
1	ประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว	หญิง	57	4 กุมภาพันธ์ 2564
2	รองประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว	ชาย	60	4 กุมภาพันธ์ 2564
3	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 1	หญิง	47	10 กุมภาพันธ์ 2564
4	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 2	หญิง	52	10 กุมภาพันธ์ 2564
5	นักท่องเที่ยวคนที่ 1	หญิง	38	8 กุมภาพันธ์ 2564
6	นักท่องเที่ยวคนที่ 2	ชาย	27	8 กุมภาพันธ์ 2564
7	นักท่องเที่ยวคนที่ 3	หญิง	39	12 กุมภาพันธ์ 2564
8	นักท่องเที่ยวคนที่ 4	ชาย	46	12 กุมภาพันธ์ 2564
9	เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ	ชาย	55	16 กุมภาพันธ์ 2564
10	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 3	หญิง	43	7 กุมภาพันธ์ 2564
11	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 4	ชาย	19	7 กุมภาพันธ์ 2564
12	ประชาชนที่อาศัยภายในชุมชนบ้านหัวอ่าวคนที่ 1	หญิง	62	13 กุมภาพันธ์ 2564
13	นักท่องเที่ยวคนที่ 5	ชาย	57	13 กุมภาพันธ์ 2564
14	นักท่องเที่ยวคนที่ 6	หญิง	53	13 กุมภาพันธ์ 2564
15	เจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมการเกษตรอำเภอ	หญิง	47	17 กุมภาพันธ์ 2564
16	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 5	ชาย	61	17 กุมภาพันธ์ 2564
17	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 6	หญิง	52	17 กุมภาพันธ์ 2564
18	นักท่องเที่ยวคนที่ 7	ชาย	57	19 กุมภาพันธ์ 2564
19	นักท่องเที่ยวคนที่ 8	หญิง	45	19 กุมภาพันธ์ 2564
20	นักท่องเที่ยวคนที่ 9	ชาย	42	19 กุมภาพันธ์ 2564
21	นักท่องเที่ยวคนที่ 10	หญิง	61	20 กุมภาพันธ์ 2564
22	นักท่องเที่ยวคนที่ 11	หญิง	39	20 กุมภาพันธ์ 2564
23	นักท่องเที่ยวคนที่ 12	หญิง	45	20 กุมภาพันธ์ 2564

ลำดับ ที่	ชื่อ (นามสมมติ)	เพศ	อายุ (ปี)	วัน / เดือน / ปี ที่ สัมภาษณ์
24	เจ้าหน้าที่สำนักงานองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น	ชาย	48	22 กุมภาพันธ์ 2564
25	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวที่ 7	หญิง	49	22 กุมภาพันธ์ 2564
26	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 8	หญิง	32	22 กุมภาพันธ์ 2564
27	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 9	ชาย	38	22 กุมภาพันธ์ 2564
28	นักท่องเที่ยวคนที่ 13	ชาย	40	2 กุมภาพันธ์ 2564
29	นักท่องเที่ยวคนที่ 14	หญิง	54	2 กุมภาพันธ์ 2564
30	นักท่องเที่ยวคนที่ 15	หญิง	32	2 กุมภาพันธ์ 2564
31	ประชาชนที่อาศัยภายในชุมชนบ้านหัวอ่าวคนที่ 2	ชาย	64	25 กุมภาพันธ์ 2564
32	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวคนที่ 10	ชาย	29	25 กุมภาพันธ์ 2564
33	นักท่องเที่ยวคนที่ 16	ชาย	65	27 กุมภาพันธ์ 2564
34	นักท่องเที่ยวคนที่ 17	หญิง	58	27 กุมภาพันธ์ 2564
35	นักท่องเที่ยวคนที่ 18	หญิง	49	26 กุมภาพันธ์ 2564
36	นักท่องเที่ยวคนที่ 19	หญิง	37	26 กุมภาพันธ์ 2564
37	นักท่องเที่ยวคนที่ 20	หญิง	52	26 กุมภาพันธ์ 2564

ภาคผนวก ข
ประเด็นคำถามแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษา

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษา เรื่อง แบ่งออกเป็น ชุดคำถามดังนี้

1. แนวคำถามชุดที่ 1 สำหรับประธานและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว
2. แนวคำถามชุดที่ 2 สำหรับผู้นำกลุ่มประจําฐานกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว
3. แนวคำถามชุดที่ 3 สำหรับประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าว
4. แนวคำถามชุดที่ 4 สำหรับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว
5. แนวคำถามชุดที่ 5 สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

แนวคำถามชุดที่ 1

สำหรับประธานและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง **แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ** ของ นางสาวศุภนิดา อิศราพรไพฑูรย์ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

*****

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. วันที่สัมภาษณ์
2. สถานที่ให้สัมภาษณ์
3. อายุ (ปี)
4. บทบาทหน้าที่
5. ระยะเวลาการทำงาน (ปี)

ส่วนที่ 2 สภาพการณ์การท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

- 1.1 โครงสร้างของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว (Structure)
ทางกลุ่มฯ ของท่านมีการกำหนดโครงสร้างของกลุ่มที่เป็นระบบ เพื่อแบ่งตามหน้าที่ ความรับผิดชอบหรือไม่ เป็นอย่างไร
- 1.2 กลยุทธ์การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว (Strategy)
ทางกลุ่มฯ ของท่านมีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานและการพัฒนากลุ่มฯ ให้มีความได้เปรียบทางการแข่งขันและประสบความสำเร็จหรือไม่ อย่างไร
- 1.3 ระบบการปฏิบัติงานของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว (System)
ทางกลุ่มฯ ของท่านมีการวางระบบการทำงาน เช่น ระบบการเงิน ระบบการติดต่อประสานงาน การรับสมัคร ระบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ฯลฯ เป็นอย่างไร
- 1.4 ลักษณะการบริการงานของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว (Style)

ลักษณะหรือพฤติกรรมในการบริหารงานของผู้นำกลุ่มฯ เป็นอย่างไร จุดแข็ง จุดอ่อน

1.5 สมาชิกของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว(Staff)

ทางกลุ่มฯ ของท่านมีสมาชิกทั้งหมดกี่คน มีลักษณะอย่างไร เช่น มีศักยภาพสูงในเรื่องใดที่เป็นจุดแข็ง หรือขาดประสิทธิภาพในการทำงานเรื่องใดที่อาจเป็นจุดอ่อนในการดำเนินงานของกลุ่มฯ หรือไม่ อย่างไร และมีการบริหารจัดการกับสมาชิกกลุ่มอย่างไร

1.6 ทักษะความรู้ความสามารถของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว (Skill)

ทางกลุ่มฯ ของท่านสมาชิกที่มีลักษณะอย่างไร ที่ อาทิเช่น ความรู้ ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงานด้วยความชำนาญ ที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อน

1.7 ค่านิยมร่วมของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว (Shared values)

ทางกลุ่มฯ ของท่านมีค่านิยมที่ยึดถือร่วมกันของสมาชิกกลุ่มหรือไม่ อย่างไร หรือมีวัฒนธรรมองค์กรเรื่องใด อย่างไร

2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

2.1 การเปลี่ยนแปลงทางทางการเมือง (เช่น นโยบาย หรือมาตรการต่างๆ ของภาครัฐ) เป็นโอกาส หรือ อุปสรรค ต่อการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวหรือไม่ อย่างไร

2.2 การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ (เช่น การขึ้นค่าแรง การลดอัตราดอกเบี้ย ฯลฯ) เป็นโอกาส หรือ อุปสรรค ต่อการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว หรือไม่ อย่างไร

2.3 การเปลี่ยนแปลงทางปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม (เช่น ความเชื่อ ค่านิยม พฤติกรรม นักท่องเที่ยว โรคระบาด COVID-19 ฯลฯ) เป็นโอกาส หรือ อุปสรรค ต่อการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว หรือไม่อย่างไร

2.4 การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี (เทคโนโลยีการสื่อสาร)

เป็นโอกาส หรือ อุปสรรค ต่อการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวหรือไม่อย่างไร

2.5 การเปลี่ยนแปลงทางกฎหมาย (เช่น กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ)

เป็นโอกาส หรือ อุปสรรค ต่อการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวหรือไม่อย่างไร

2.6 การเปลี่ยนแปลงทางปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (เช่น กระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ท่องเที่ยวธรรมชาติ)

เป็นโอกาส หรือ อุปสรรค ต่อการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวหรือไม่อย่างไร

2.7 สภาพที่ตั้งของกลุ่มฯ (เช่น ใกล้กรุงเทพฯ และสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง สามารถเดินทางเข้าถึงได้หลากหลายเส้นทาง)

เป็นโอกาส หรือ อุปสรรค ต่อการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวหรือไม่อย่างไร

ส่วนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

1. วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว มีปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการดำเนินงานหรือไม่ อย่างไร ในทรรศนะของท่าน (เช่น ปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ปัญหาการสนับสนุนจากหน่วยงาน ปัญหาอื่น) ท่านมีการจัดการอย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวในอนาคตเป็นอย่างไร

แนวคำถามชุดที่ 2

สำหรับผู้นำกลุ่มประจำฐานกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ ของ นางสาวศุภนิดา อิศราพรไพฑูรย์ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

*****

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

6. วันที่สัมภาษณ์
7. สถานที่ให้สัมภาษณ์
8. อายุ (ปี)
9. บทบาทหน้าที่
10. ระยะเวลาการทำงาน (ปี)

ส่วนที่ 2 สภาพการณ์การท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

3. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

3.1 โครงสร้างของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว (Structure)

ทางกลุ่มฯ ของท่านมีการกำหนดโครงสร้างของกลุ่มที่เป็นระบบ เพื่อแบ่งตามหน้าที่ความรับผิดชอบหรือไม่ เป็นอย่างไร

3.2 กลยุทธ์การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว (Strategy)

ทางกลุ่มฯ ของท่านมีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานและการพัฒนากลุ่มฯ ให้มีความได้เปรียบทางการแข่งขันและประสบความสำเร็จหรือไม่ อย่างไร

- 3.3 ระบบการปฏิบัติงานของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว (System)
ทางกลุ่มๆ ของท่านมีการวางระบบการทำงาน เช่น ระบบการเงิน ระบบการติดต่อ
ประสานงาน การรับสมาชิก ระบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ฯลฯ เป็นอย่างไร
- 3.4 ลักษณะการบริการงานของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว(Style)
ลักษณะหรือพฤติกรรมในการบริหารงานของผู้นำกลุ่มๆ เป็นอย่างไร จุดแข็ง
จุดอ่อน
- 3.5 สมาชิกของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว(Staff)
ทางกลุ่มๆ ของท่านมีสมาชิกทั้งหมดกี่คน มีลักษณะอย่างไร เช่น มีศักยภาพสูงใน
เรื่องใดที่เป็นจุดแข็ง หรือขาดประสิทธิภาพในการทำงานเรื่องใดที่อาจเป็นจุดอ่อน
ในการดำเนินงานของกลุ่มๆ หรือไม่ อย่างไร และมีการบริหารจัดการกับสมาชิก
กลุ่มๆ อย่างไร
- 3.6 ทักษะความรู้ความสามารถของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว (Skill)
ทางกลุ่มๆ ของท่านสมาชิกที่มีลักษณะอย่างไร ที่ อาทิเช่น ความรู้ ความสามารถ
และทักษะในการปฏิบัติงานด้วยความชำนาญ ที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อน
- 3.7 ค่านิยมร่วมของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว (Shared values)
ทางกลุ่มๆ ของท่านมีค่านิยมที่ยึดถือร่วมกันของสมาชิกกลุ่มๆหรือไม่ อย่างไร หรือมี
วัฒนธรรมองค์กรเรื่องใด อย่างไร

4. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

- 4.1 การเปลี่ยนแปลงทางทางการเมือง (เช่น นโยบาย หรือมาตรการต่างๆ ของภาครัฐ)
เป็นโอกาส หรือ อุปสรรค ต่อการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้าน
หัวอ่าวหรือไม่ อย่างไร
- 4.2 การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ (เช่น การขึ้นค่าแรง การลดอัตราดอกเบี้ย ฯลฯ)
เป็นโอกาส หรือ อุปสรรค ต่อการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้าน
หัวอ่าว หรือไม่ อย่างไร
- 4.3 การเปลี่ยนแปลงทางปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม (เช่น ความเชื่อ ค่านิยม
พฤติกรรม นักท่องเที่ยว โรคระบาด COVID-19 ฯลฯ)
เป็นโอกาส หรือ อุปสรรค ต่อการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้าน
หัวอ่าว หรือไม่อย่างไร

4.4 การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี (เทคโนโลยีการสื่อสาร)

เป็นโอกาส หรือ อุปสรรค ต่อการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวหรือไม่อย่างไร

4.5 การเปลี่ยนแปลงทางกฎหมาย (เช่น กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ)

เป็นโอกาส หรือ อุปสรรค ต่อการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวหรือไม่อย่างไร

4.6 การเปลี่ยนแปลงทางปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (เช่น กระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ท่องเที่ยวธรรมชาติ)

เป็นโอกาส หรือ อุปสรรค ต่อการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวหรือไม่อย่างไร

4.7 สภาพที่ตั้งของกลุ่มฯ (เช่น ใกล้กรุงเทพฯ และสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง สามารถเดินทางเข้าถึงได้หลากหลายเส้นทาง)

เป็นโอกาส หรือ อุปสรรค ต่อการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวหรือไม่อย่างไร

ส่วนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

1. วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว มีปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการดำเนินงานหรือไม่ อย่างไร ในทรรศนะของท่าน (เช่น ปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ปัญหาการสนับสนุนจากหน่วยงาน ปัญหาอื่น) ท่านมีการจัดการอย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวในอนาคตเป็นอย่างไร

แนวคำถามชุดที่ 3

สำหรับประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าว

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนา
 วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ นางสาวศุภนิดา
 อิศราพรไพฑูรย์ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและ
 ภาคเอกชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

*****

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. อายุ (ปี)
2. ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน (ปี)
3. บทบาท/ตำแหน่งทางสังคม (มีหรือไม่มี)

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมกับชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าว

1. ท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมกับวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวบ้างหรือไม่ หาก
 ไม่ได้เข้าร่วมเพราะเหตุใด และหากท่านเข้ามามีส่วนร่วม ท่านมีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง
2. สัมพันธภาพและลักษณะการมีส่วนร่วมระหว่างชาวบ้านทั่วไปที่ไม่ได้เป็นสมาชิกวิสาหกิจ
 ชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว กับ ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์
 บ้านหัวอ่าว เป็นอย่างไร
3. ท่านมีข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว
 อย่างไร (จุดเด่นของวิสาหกิจชุมชนฯ จุดด้อยที่ควรพัฒนาปรับปรุง โอกาสในการพัฒนา
 และ อุปสรรคในการพัฒนา)

แนวคำถามชุดที่ 4

สำหรับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ ของ นางสาวศุภนิดา อิศราพรไพฑูรย์ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

*****

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. อายุ (ปี)
2. หน่วยงาน
3. ตำแหน่งงาน
4. ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน (ปี)

ส่วนที่ 2 การสนับสนุนชุมชนท่องเที่ยวบ้านหัวอ่าว

1. ทางหน่วยงานของท่านมีนโยบายการสนับสนุนให้ความช่วยเหลือวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวในเรื่องใดบ้าง ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นอย่างไร และแนวทางการพัฒนาในอนาคตเป็นอย่างไร
2. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานของท่านกับวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวเป็นเรื่องใด
3. ในทรรศนะของท่านมองว่าวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวมีความพร้อมในการพัฒนาไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพได้หรือไม่ (ถามตัวชี้วัด 9 ด้าน) เพราะเหตุใด

แนวคำถามชุดที่ 5

สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ ของ นางสาวศุภนิดา อิศราพรไพฑูรย์ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อคุณภาพการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวอันนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวสู่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ (ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3)

*****

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. อายุ (ปี)
2. อาชีพ
3. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
4. เดินทางมาเป็นครั้งที่.....
5. ภูมิลำเนา
6. ลักษณะการเดินทาง (มากับครอบครัว มากับเพื่อน มากับเพื่อนที่ทำงาน มาคนเดียว อื่นๆ)
7. พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับคุณภาพการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกของ วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

1. ปัจจัยด้านสุขอนามัยและความปลอดภัย

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อ “การดูแลด้านสุขอนามัย และ ความปลอดภัย” ของ
วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวเช่น

- การดูแลรักษาความสะอาดของพื้นที่จัดกิจกรรมและพื้นที่รับรอง
นักท่องเที่ยว พื้นที่รับประทานอาหาร ไม่มีแมลงวันหรือสัตว์น้ำโรค
- มีการแบ่งสัดส่วนการใช้ประโยชน์พื้นที่ที่ชัดเจนเหมาะสม
- อุปกรณ์สำหรับการจัดกิจกรรมมีประสิทธิภาพ อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน
- ภาชนะใส่อาหารและอาหาร และภาชนะใส่เครื่องดื่มและเครื่องดื่มมีความ
สะอาด
- มาตรการควบคุมและป้องกันโรค (จุดล้างมือ ล้างเท้า ทำความสะอาด ห้อง
สุชา เจลแอลกอฮอล์)
- การดูแลความปลอดภัยระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม (เช่น มีเสื้อชูชีพใน
กิจกรรมนั่งเรือชมสวนผลไม้ อุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้น ปลอดภัยจาก
สัตว์อันตราย)

2. ปัจจัยด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อ “การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” ของ
วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว เช่น

- การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใน
ท้องถิ่น
- การประกอบอาหารและเครื่องดื่มจากวัตถุดิบในท้องถิ่นและแสดงถึง
อัตลักษณ์ของท้องถิ่น
- การใช้วัสดุธรรมชาติใส่อาหารและเครื่องดื่มเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว
- การจัดวางผังสำหรับทิ้งและคัดแยกขยะ

3. ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อ “สิ่งอำนวยความสะดวก” ของวิสาหกิจชุมชนเกษตร
อินทรีย์บ้านหัวอ่าว เช่น

- การเข้าถึง (สภาพถนน ความหลากหลายของการเข้าถึงรถยนต์ส่วนตัวและอื่นๆ ไฟทาง)
- ห้องสุขา (ความเพียงพอและความสะอาด สำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุหรือไม่)
- ทางลาดสำหรับรถเข็นสำหรับผู้พิการ ผู้สูงอายุ
- ศูนย์บริการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว แผนที่ในการท่องเที่ยว
- ป้ายบอกทาง (ชัดเจน) เหมาะสมหรือไม่อย่างไร
- ความสว่างของไฟทาง

4. ปัจจัยด้านคุณภาพสินค้าและบริการ

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อ “สินค้าและของที่ระลึก” ของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าวเช่น

- มีสินค้าและของที่ระลึกที่มีคุณภาพ หลากหลาย แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยว
- มีสินค้าและของที่ระลึกที่มีราคามีความเหมาะสมกับสินค้าที่จำหน่าย

5. ปัจจัยด้านคุณภาพของนักท่องเที่ยว

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อ “นักท่องเที่ยวคุณภาพ” ที่มายังวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว เช่น

- นักท่องเที่ยวทราบถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการท่องเที่ยวชุมชน
- นักท่องเที่ยวมีลักษณะความต้องการและมีเป้าหมายชัดเจนในการท่องเที่ยวชุมชน
- นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ รู้จักใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด
- นักท่องเที่ยวมีความตระหนักถึงการท่องเที่ยวที่ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม

6. ปัจจัยด้านคุณภาพบุคลากร/ผู้ประกอบการ

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อ “บุคลากร/สมาชิก” ของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

- ทักษะและความสามารถของสมาชิกในการใช้เทคโนโลยี เช่น เทคโนโลยีการสื่อสาร สื่อออนไลน์ เครื่องมือ เครื่องใช้

- ทักษะและความสามารถของสมาชิกในการสื่อสาร เช่น การใช้ภาษาที่เหมาะสมในการสื่อสารและสามารถสร้างความเข้าใจให้แก่พนักงานที่เกี่ยวข้อง
- คุณภาพและมาตรฐานในการให้บริการของสมาชิกอย่างเท่าเทียม ทั้งถึง มีมาตรฐาน
- ทักษะที่ดีในการบริการ การต้อนรับ ทักทายอย่างเป็นมิตร ฯลฯ

7. ปัจจัยด้านคุณภาพการบริหารจัดการและการกระจายรายได้

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อ “การบริหารจัดการและการกระจายรายได้”

วิสาหกิจ ชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

- ทางชุมชนฯ มีการบริหารจัดการรวดเร็ว ถูกต้อง
- ทางชุมชนฯ มีการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม

8. ปัจจัยด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อ “การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์” ของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

- การสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจระหว่างสมาชิกกลุ่ม (การประชุมงานระหว่างกิจกรรม ถูกต้อง รวดเร็วและชัดเจน)
- การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างสมาชิกกลุ่มและพนักงานที่เกี่ยวข้อง (การจูงใจ การให้ข้อมูล ถูกต้องและชัดเจน)
- การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ทั้งถึง หรือไม่อย่างไร

9. ปัจจัยด้านความเป็นธรรมแก่พนักงานที่เกี่ยวข้อง

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อ “ความเป็นธรรมแก่พนักงานที่เกี่ยวข้อง” ของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านหัวอ่าว

- การได้รับการบริการและการดูแลอย่างเท่าเทียม ทั้งถึงและถูกต้อง
- ความเป็นธรรมในด้านราคาสินค้าและบริการ เหมาะสม
- ความเป็นธรรมในการรับรู้ข้อมูลอย่างเท่าเทียม ทั้งถึงและถูกต้อง

ส่วนที่ 3 ข้อเสนออื่นๆ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ศุภนิดา อิศราพรไพฑูรย์
วัน เดือน ปี เกิด	23 เมษายน 2537
สถานที่เกิด	สุรินทร์
วุฒิการศึกษา	ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ที่อยู่ปัจจุบัน	47/50 หมู่ 3 ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม 73120

